

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Participace občanů na politickém procesu a rozvoji
města Štěpánov**

Mgr. Tereza Šimková

© 2024 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Tereza Šimková

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Participace občanů na politickém procesu a rozvoji města Štěpánov

Název anglicky

Citizen participation in the political process and development of the town of Štěpánov

Cíle práce

Cílem diplomové práce je objasnit fungování veřejné správy ve vybraném městě (Štěpánov) z hlediska zapojení občanů. Práce se pokusí ukázat, do jaké míry a jakými aktivitami se občané podílejí na formování lokální veřejné politiky a na rozvoji města. Dílčími cíli bude charakteristika socioekonomických faktorů ovlivňujících veřejný život městské komunity, identifikace akterů lokálního politického procesu a veřejného života, analýza forem politické participace a dalších veřejných aktivit občanů.

Metodika

Diplomová práce bude mít charakter případové studie. Jejím východiskem bude studium dokumentů orgánů místní samosprávy, volebních stran, občanských sdružení a dalších subjektů lokálního veřejného života. Politická participace občanů bude zkoumána rovněž prostřednictvím komparace volebních dat. Kromě vývoje volební účasti a volebního chování občanů se pozornost soustředí zejména na formování kandidátních listin a na rozvojové vize místních politických subjektů.

Doporučený rozsah práce

60-70 stran

Klíčová slova

Městská samospráva, volební proces, participace občanů, místní rozvoj, komunální politika

Doporučené zdroje informací

- BALÍK, S. Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009, ISBN 978-80-247-2908-4.
- ČERMÁK, D., VOBECKÁ, J., et al. Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib. Praha: SLON, 2011, ISBN 978-80-7419-067-4
- ČMEJREK, J.; BUBENÍČEK, V.; ČOPÍK, J. Demokracie v lokálním politickém prostoru. Praha: Grada, 2010, ISBN 978-80-247-3061-5.
- HOLUM, Marthe. Citizen participation: Linking government efforts, actual participation, and trust in local politicians. *International Journal of Public Administration*, 2022, 1-11.
- OSER, Jennifer, et al. How political efficacy relates to online and offline political participation: A multilevel meta-analysis. *Political Communication*, 2022, 39.5: 607-633.
- TEJEDO-ROMERO, Francisca, et al. E-government mechanisms to enhance the participation of citizens and society: Exploratory analysis through the dimension of municipalities. *Technology in Society*, 2022, 70: 101978.
- VRÁBLÍKOVÁ, Kateřina, et al. Politická participace—koncepty a teorie. *Politologický časopis-Czech Journal of Political Science*, 2008, 15.4: 366-387.

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. PhDr. Jaroslav Čmejrek, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 21. 8. 2023

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 11. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 28. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Participace občanů na politickém procesu a rozvoji města Štěpánov“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.3.2024

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu doc. PhDr. Jaroslavu Čmejkovi, CSc. za cenné rady, trpělivost a odborné vedení mé práce. Zvláštní poděkování patří mé rodině a přátelům za morální podporu nejen při psaní diplomové práce, ale po celou dobu studia.

Participace občanů na politickém procesu a rozvoji města Štěpánov

Abstrakt

Cílem diplomové práce je objasnit fungování veřejné správy ve vybraném městě (Štěpánov) z hlediska zapojení občanů. Porozumění těmto procesům umožňuje lépe využívat občanské participace v komunální politice a při vytváření účinných rozvojových strategií. Základní teoretická východiska se opírají především o volební proces, postavení lokálních politických subjektů v komunální politice a vliv strategického plánování na místní rozvoj. Práce se pokouší ukázat, do jaké míry a jakými aktivitami se občané podílejí na formování lokální veřejné politiky a na rozvoji města. Výsledky práce ukazují na rostoucí význam nezávislých kandidátů a zmenšující se úlohu tradičních politických stran ve Štěpánově, což je v souladu s celostátním trendem klesajícího členství v politických stranách a zvyšující se fragmentace politické scény. Dílčím cílem práce je charakteristika socioekonomických faktorů ovlivňujících veřejný život městské komunity, identifikace aktérů lokálního politického procesu a veřejného života, analýza forem politické participace a dalších veřejných aktivit občanů. Diplomová práce má charakter případové studie a je založena na studiu dokumentů orgánů místní samosprávy, volebních stran a občanských sdružení. Práce se zaměřuje především na komunální volby konané v letech 2014, 2018 a 2022, zejména na vývoj volební účast a volebního chování občanů ve Štěpánově, s důrazem na formování kandidátních listin a význam nezávislých kandidátů v těchto obdobích.

Klíčová slova: městská samospráva, volební proces, participace občanů, místní rozvoj, komunální politika.

Citizen participation in the political process and development of the town of Štěpánov

Abstract

The aim of this thesis is to clarify the functioning of public administration in the selected city (Štěpánov) from the perspective of citizen participation. Understanding these processes allows for better utilization of civic participation in municipal politics and in creating effective development strategies. The basic theoretical framework primarily focuses on the electoral process, the status of local political entities in municipal politics, and the impact of strategic planning on local development. This work attempts to show the extent and the activities through which citizens participate in shaping local public policy and in the development of the city. The results highlight the increasing importance of independent candidates and the diminishing role of traditional political parties in Štěpánov, which aligns with the national trend of declining membership in political parties and increasing fragmentation of the political scene. The thesis sets partial goals, including the characterization of socio-economic factors affecting the public life of the city community, identification of actors in the local political process and public life, analysis of forms of political participation, and other public activities of citizens. This thesis is a case study based on the examination of documents from local government bodies, electoral parties, and civil associations. It focuses mainly on the municipal elections held in the years 2014, 2018, and 2022, especially on the development of electoral participation and voting behavior of citizens in Štěpánov, with an emphasis on the formation of candidate lists and the significance of independent candidates in these periods.

Keywords: municipal self-government, electoral process, citizen participation, local development, municipal politics.

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	13
3 Teoretická východiska	15
3.1 Obecní samospráva	15
3.1.1 Základní funkce obecních samospráv	17
3.1.2 Financování obcí.....	19
3.2 Političtí aktéři v obci	21
3.2.1 Zastupitelstvo obce	22
3.2.2 Rada obce.....	23
3.2.3 Starosta.....	24
3.2.4 Obecní úřad a tajemník	24
3.2.5 Komise a výbory	25
3.3 Komunální volby.....	26
3.3.1 Volební proces a systém	27
3.3.2 Sčítání hlasů a přepočítání na mandáty	28
3.3.3 Volební kampaň.....	31
3.3.4 Volební účast	32
3.4 Lokální politické subjekty	34
3.4.1 Stranické systémy na místní úrovni	34
3.4.2 Politické strany a hnutí	36
3.4.3 Nezávislí kandidáti a sdružení nezávislých kandidátů	37
3.4.4 Občanská sdružení	39
3.5 Rozvoj obecních samospráv.....	40
3.5.1 Lokální samospráva jako rozvojový aktér	41
3.5.2 Strategické plánování a jeho význam pro lokální rozvoj.....	43
3.5.3 Agenda rozvoje samospráv a vliv participace občanů	44
3.6 Politická participace občanů	45
3.6.1 Formy politické participace	47
3.6.2 Sociodemografické aspekty politické participace.....	51
4 Charakteristika města Štěpánov.....	55
4.1 Základní informace	55
4.1.1 Stručná historie města	57
4.1.2 Demografické údaje o obyvatelstvu	58
4.1.3 Hospodářství a rozpočet města	59
4.1.4 Vybavenost města	61

4.1.5	Organizační struktura	62
5	Participace občanů na politickém procesu ve Štěpánově	65
5.1	Vývoj volební účasti	65
5.2	Formování kandidátních listin	66
5.2.1	Vývoj počtu kandidátů, kandidátních listin a plurality	66
5.2.2	Vývoj politické scény mezi lety 2014-2022	68
5.2.3	Zvolení zastupitelé a jejich volební historie	69
5.2.4	Role neustraníků v komunálních volbách	71
5.3	Sociodemografické charakteristiky kandidátů	73
5.3.1	Zastoupení žen na kandidátních listinách a v zastupitelstvu města	73
5.3.2	Vliv věku a vzdělání kandidátů a zastupitelů	75
6	Participace občanů na rozvoji města Štěpánov	77
6.1	Rozvojové vize města Štěpánov	77
6.1.1	Program rozvoje města Štěpánov	78
6.1.2	Stanovené cíle a priority	78
6.2	Analýza agendy místní samosprávy	80
6.2.1	Realizace rozvojových vizí	81
6.2.2	Participace občanů na tvorbě rozvojových cílů	84
6.2.3	Klíčovní aktéři zapojení do veřejného dění	86
7	Výsledky a diskuse	88
8	Závěr	91
9	Seznam použitých zdrojů	93
9.1	Seznam obrázků	102
9.2	Seznam tabulek	102
9.3	Seznam schémat	103
9.4	Seznam použitých zkratk	104
Přílohy	105

1 Úvod

Rok 2022 se zapsal do dějin České republiky jako rok s rekordním počtem obcí, kde byla předložena pouze jedna kandidátní listina. Tisícovky obyvatel těchto obcí si ve volbách do zastupitelstev obcí nemohly vybrat, koho volit, protože kandidovalo přesně takový počet osob, kolik se jich může do zastupitelstva dostat. V dalších téměř osmi stech obcích bylo sice více uchazečů o zastupitelská křesla, nicméně všichni na jedné kandidátní listině (Dragoun, 2022). Tyto jevy tak poukazují na značné oslabení zájmů občanů participovat na politickém procesu. Politolog Jüpner v rozhovoru (Dragoun, 2022) dokonce uvádí, že v budoucnu může být velký problém s nárůstem obcí, ve kterých se volby nebudou konat kvůli nedostatku kandidátů, zejména v důsledku odchodu první generace politiků z 90. let.

O významných transformacích v participaci na politickém procesu vypovídá i odklon části voličů od tradičních stran a podpora nových politických subjektů, které vedou k proměně českého stranického systému. Ke změnám dochází především na komunální úrovni, kdy do politického života řady obcí vstupují nová politická uskupení, zatímco tradiční subjekty často ztrácí na politické síle. Poslední komunální volby potvrdily trend, který se týká politické příslušnosti kandidátů, kdy trvale roste počet kandidátů bez politické příslušnosti a na druhé straně klesá počet členů politických stran na všech kandidátních listinách v celkovém souhrnu. V komunálních volbách v roce 2010 bylo 79,2 % kandidátů bez politické příslušnosti, do roku 2014 tento podíl stále stoupal a v roce 2018 bylo již téměř 83 % kandidátů nepatřilo pod žádnou politickou stranu. V poslední volbách v roce 2022 podíl nestraníků mezi kandidáty dosáhl rekordních 84,8 %. Co se týče zvolených zastupitelů, situace je ještě výraznější, kde 89,6 % zastupitelů je bez politické příslušnosti. Tento fenomén je částečně způsoben tím, že politické strany na své kandidátní listiny zahrnují velké množství nestranických osob (DVS, 2022).

Také nízká volební účast v komunálních volbách představuje další znepokojivý prvek, ačkoliv v porovnání se standardem demokratických zemí se její hodnoty pohybují spíše v průměru. Nicméně unikátní struktura obecního zřízení v České republice, kde z celkového počtu 6 258 obcí má asi 98 % méně než deset tisíc obyvatel a třetina z nich dokonce méně než 200 obyvatel, představuje v evropském kontextu raritu. V rámci komunálních voleb byl v roce 2022 zaznamenán významný pokles počtu kandidátů do zastupitelstev, kdy celkový počet aspirantů poprvé klesl pod 200 tisíc, a to je téměř o dvacet tisíc méně než v minulých

volbách. Nicméně počet dostupných mandátů se příliš nezměnil, přesto je vidět mírný pokles (DVS, 2022). Ani propad volební účasti se v roce 2022 nezastavil, i když je patrný "brzdící efekt". V roce 1994 byla volební účast na úrovni 60,68 %, ale již v roce 1998 klesla na 45,02 % a od tohoto momentu se již na vyšší hodnoty nevrátila, jak uvádí Balík (2002) a potvrzují data ČSÚ (2022).

Tyto jevy vyvolávají požadavek na reformu systému voleb do zastupitelstev obcí, o které se diskutuje již dvě desetiletí, avšak dosud nedošlo k žádným konkrétním změnám. V tomto kontextu právě studium komunální politiky získává na významu, neboť transformace, které lze pozorovat, nabízí klíčový vhled do budoucího vývoje politického angažmá a struktury veřejné správy. Diplomová práce reflektuje tuto potřebu tím, že zkoumá, jak se občané zapojují do místní politiky a jaký vliv mají jejich aktivity na rozvoj města.

Diplomová práce má charakter případové studie, jejíž východiskem bylo studium dokumentů orgánů místní samosprávy, volebních stran, a občanských sdružení. Cílem práce je identifikovat hlavní subjekty a formy občanské účasti, čímž přispívá k posílení participativní demokracie a podpoře rozvoje lokálních komunit. Porozumění těmto procesům umožňuje lepší předpovědi budoucích trendů v politické participaci a komunální politice, což je zásadní pro vytváření účinných rozvojových a správních strategií na místní úrovni. Struktura práce nejprve představuje teoretická východiska podstatná pro pochopení konceptu občanské participace. Poté se práce soustředí na město Štěpánov, kde je podrobně prozkoumáván aktuální stav veřejné politiky. Zvláštní důraz je kladen na proces sestavování kandidátních listin, význam nezávislých kandidátů a míru volební účasti, jež byly určeny jako klíčové faktory ovlivňující transformaci politického prostředí.

2 Cíl práce a metodika

Cílem diplomové práce je objasnit fungování veřejné správy ve vybraném městě Štěpánov z hlediska zapojení občanů. Práce se pokusila ukázat, do jaké míry a jakými aktivitami se občané podílejí na formování lokální veřejné politiky a na rozvoji města. Dílčím cílem je identifikace aktérů lokálního politického procesu a veřejného života, analýza forem politické participace a dalších veřejných aktivit občanů. Diplomová práce má charakter případové studie, jejíž východiskem bylo studium dokumentů orgánů místní samosprávy, volebních stran, občanských sdružení a dalších subjektů lokálního veřejného života.

Pro zpracování diplomové práce je využito hned několika metod. Nejprve, jakožto základní metoda teoretické části, je využita literární rešerše, která přináší pohled na problematiku z hlediska současné literatury a vymezuje teoretická východiska pro empirickou část práce. Následně je provedena analýza dat a poznatků, přičemž využity jsou zejména dostupné odborné články a publikace českých i zahraničních autorů dotýkající se problematiky participace občanů na politickém procesu a rozvoji. Stěžejním zdrojem pro zpracování teoretického ukotvení je publikace Balíka (2009): Komunální politika; Obce, aktéři a cíle místní politiky a Čmejrkova, Bubeníčkova a Čopíkova (2010): Demokracie v lokálním politickém prostoru.

Politická participace občanů je zkoumána především prostřednictvím komparace volebních dat. Jako hlavní zdroj dat je využit Český statistický úřad. Práce srovnává historická data k identifikaci trendů v politické občanské angažovanosti. Analýza je do jisté míry inspirována publikací od Čmejrkova et al. (2009) Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR. Hlavním zaměřením výzkumu jsou komunální volby konané v letech 2014, 2018 a 2022, přičemž je zkoumán vývoj účasti a chování voličů ve Štěpánově, s důrazem na formování kandidátních listin a význam nezávislých kandidátů v těchto obdobích. Dílčím cílem je charakteristika socioekonomických faktorů ovlivňujících veřejný život městské komunity, přičemž zvláštní pozornost byla věnována pohlaví, věku a vzdělání kandidátů, s úmyslem prozkoumat vývojové trendy těchto charakteristik.

Druhým cílem diplomové práce je průzkum rozvojových vizí místních politických subjektů. Metodologický přístup této části kombinuje studium dokumentů a analýzu programu zasedání rady a zastupitelstva, čímž se snaží poskytnout pohled na praktické aspekty

místního vládnutí a jeho vliv na komunitní rozvoj. Program rozvoje města Štěpánov je komparován s výsledky analýzy zasedání zastupitelstva a rady od okamžiku jejich zvolení v roce 2022 až do konce roku 2023. Rovněž je v práci využito dat z již provedeného dotazníkového šetření městem Štěpánov, které se zaměřilo na participaci občanů na rozvojových vizích. Důležité je konstatovat, že dotazníkové šetření proběhlo před vyhotovením programu rozvoje města. Následně jsou vybrána klíčová slova a komparována s programem rozvoje města. Cílem je ověřit, zda potřeby místní komunity odpovídají cílům stanoveným v programu rozvoje města Štěpánov. V neposlední řadě je empirická část práce věnována identifikaci klíčových aktérů lokálního rozvoje a hodnocení jejich vlivu na veřejné dění v daném městě.

3 Teoretická východiska

3.1 Obecní samospráva

Samospráva v širším kontextu může být popsána jako „*forma veřejné správy, která spočívá ve správě územně nebo jinak organizovaného společenství lidí. Tato společenství jsou schopna samostatně řešit své záležitosti a přijímat rozhodnutí buď přímo, nebo prostřednictvím volených orgánů*“ (Hendrych, 2003, s. 43). Obecní samospráva v České republice (dále jen ČR) představuje klíčový prvek správy na místní úrovni, a to na základě principu decentralizace moci a odpovědnosti. Decentralizace moci zahrnuje přenos pravomocí a kompetencí z vyšších úrovní správy (např. státních orgánů) na nižší úroveň, v tomto případě na obecní orgány (viz Schéma 1). Odpovědností spojenou s decentralizací je myšleno, že obce¹ jsou zodpovědné za svá rozhodnutí a činnosti ve svém lokálním kontextu a fungují jako samostatné právnické subjekty s vlastním rozpočtem a širokými pravomocemi pro řízení záležitostí v místním kontextu (Halásková a Barančík, 2007; Musgrave, 1989). Podle Koudelky (2009) je v samosprávě preferováno kolegiální řízení a demokratický výběr před jmenováním, což podporuje zapojení komunity do rozhodovacích procesů a dává jí možnost formovat svůj osud.

Balík (2009) definuje základní prvky samospráv, mezi které patří:

- území nebo činnost, vůči kterým působí;
- osoby podřazené samosprávě;
- existence samosprávy ve smyslu právnické osoby veřejného práva se soustavou samosprávných orgánů;
- vlastní hospodaření a rozpočet.

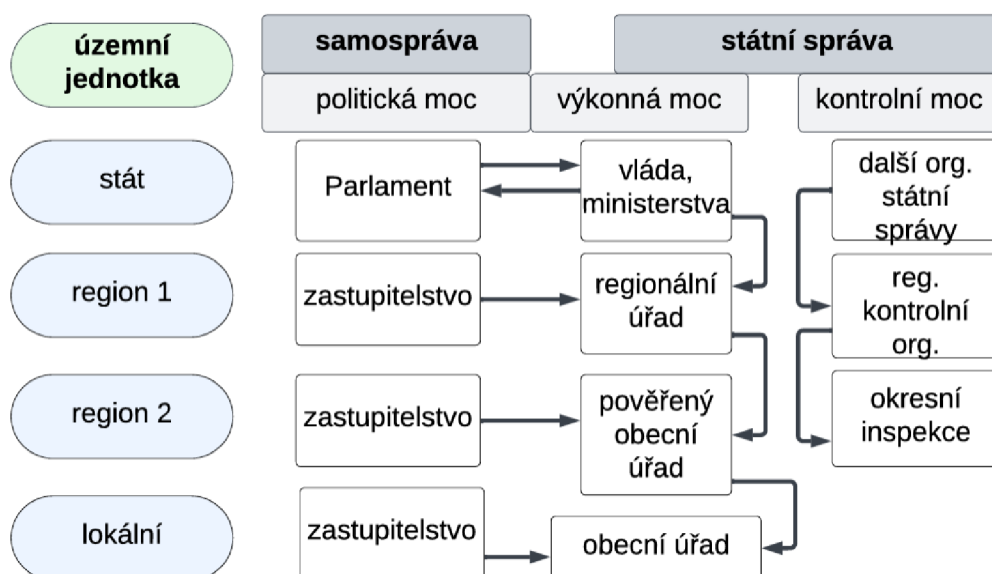
Hlavním posláním samospráv je realizace samosprávné moci. Místní správa² představuje systém správy území na lokální úrovni, kde jsou rozhodovací pravomoci přeneseny na samosprávné orgány měst a obcí. Jak uvádí Čmejrek et al. (2010) místní správa v ČR má své kořeny v zásadě subsidiarity, která zdůrazňuje, že rozhodování by mělo být co nejdříve

¹ Pojem „obec“ bude v teoretické části práce užíván v obecném smyslu sídel, tedy bez ohledu na velikost sídel (včetně těch s titulem „město“).

² V diplomové práci jsou termíny "obecní samospráva" a "místní samospráva" používány jako synonyma, což odráží běžnou praxi v mnoha diskurzích a literatuře. Přestože v některých kontextech mohou tyto pojmy nabývat odlišných významů, v rámci této práce je jejich použití sjednoceno.

občanům a mělo by se týkat záležitostí, které jsou nejlépe řešitelné na lokální úrovni. Místní správa zahrnuje obecní zastupitelstva, starosty, a v případě měst též městská zastupitelstva a primátora. Tyto orgány jsou voleny občany a mají za úkol reprezentovat místní zájmy a rozhodovat o záležitostech, které ovlivňují život v daném území.

Schéma 1 Obecné schéma smíšeného modelu veřejné správy

Zdroj: vlastní zpracování na základě Perlín (2021)

Právní rámec pro obecní samosprávu je pevně zakotven v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení). Tento zákon stanovuje specifická ustanovení a postupy pro činnost obcí v ČR. Jedná se o komplexní legislativní nástroj, který upravuje nejen organizační strukturu obcí, ale také jejich pravomoci, financování a další aspekty samosprávy.

Zákon o obcích uvádí, že "obec rozhoduje o věcech svého místního zájmu samostatně" (§ 2 odst. 1). Podle tohoto zákona mají obce samostatnou právní subjektivitu, což znamená, že jsou schopny samostatně jednat a nesou vlastní práva a povinnosti. Zároveň mají odpovědnost za správu veřejných záležitostí na svém území. Pravomoci obcí zahrnují oblasti jako místní rozvoj, územní plánování, školství, sociální péči, kulturu, životní prostředí a další (Šámalová a Vojtíšek, 2021).

3.1.1 Základní funkce obecních samospráv

Základní funkce samospráv v ČR cílí na správu vlastních záležitostí na místní úrovni, péči o potřeby obyvatel a řešení konkrétních místních problémů. Tyto funkce Balík (2009) rozděluje do následujících kategorií: sociální, ekologické, bezpečnostní, infrastrukturní, ekonomické, politické a prognostické. Kromě výše zmíněných funkcí, autor dále upozorňuje na skutečnost, že existuje škála funkcí, které místní správy plní pouze v některých státech, zatímco v jiných spadají pod centrální řízení (např. školství a zdravotnictví).

Do sociálních funkcí lze zařadit funkce, které souvisí se vzděláním, zdravotní péčí, sportem a kulturní oblastí (Mareš, 2019). Samosprávy jsou odpovědné za poskytování sociálních služeb, péči o občany v nouzi a podporu sociální soudržnosti ve svém území. Poskytují pomoc lidem ve zvláštních situacích a usilují o zlepšení kvality života ve své komunitě.

V oblasti vzdělávání mají samosprávy v ČR pravomoci v základním a mateřském školství. Zajímají se o podporu škol a vzdělávacích projektů, které přispívají k rozvoji vzdělanosti v místní oblasti. Podporují kulturní akce, sportovní události a další aktivity, které posilují společenský život v místní komunitě a tím vytvářejí prostředí pro kulturní a sportovní aktivity obyvatel. Dále jsou správou odpovědné za zřizování hřbitovů, vedení matrik a dalších registrů (Balík, 2009).

Správa financí a rozpočtu patří mezi důležité ekonomické funkce samospráv. Obce mají odpovědnost za správu místních finančních prostředků. Tyto peníze jsou následně alokovány na projekty a služby, které jsou pro obec podstatné. Pro financování svých činností samosprávy vytvářejí a schvalují vlastní rozpočet (viz kapitola 3.1.2). Příjmy obcí pocházejí ze sazeb daní, poplatků od občanů a dotací od státu (Mareš, 2019). Obce mohou zřizovat peněžní fondy, zakládat a rušit právnické osoby.

Rozhodování o strategických směrech rozvoje obce představuje další důležitý aspekt místní politiky (tj. prognostické funkce). Zastupitelstvo a starosta mají za úkol definovat a implementovat strategie a plány, které formují budoucnost obce (Holzer, 2015). Samosprávy mají pravomoci v oblastech územního plánování, výstavby a údržby komunikací. V rámci ekologických a infrastrukturních služeb zajišťují péči o silnice, vodovod, kanalizaci a veřejné prostory v rámci obce (Balík, 2009). Také rozhodují o infrastrukturních projektech,

kteří ovlivňují každodenní život občanů a dbají o místní prostorový rozvoj. Funkce bezpečnosti zahrnuje především pravomoc obce zřizovat místní policii.

Funkce politické hrají v místní samosprávě klíčovou roli. Základní politické aktivity, které obce vykonávají, zahrnují vyhlášení místního referenda a provedení jeho výsledků, volba a ustavování orgánů obcí, vytváření partnerství s dalšími obcemi, rozhodování o členství v dobrovolných svazcích obcí včetně mezinárodních, pojmenovávání ulic a dalších veřejných prostranství (Balík, 2009). Politické procesy, které přispívají k plnění těchto funkcí, zahrnují širokou škálu aktivit, od politických diskusí, usnesení zastupitelstva či rady a uzavření smlouvy, až po vyjednávání o klíčových otázkách, které ovlivňují život obce (Holzer a Prouza, 2005). Tato politická aktivita se odehrává ve veřejném prostoru a umožňuje občanům aktivně sledovat, diskutovat a přispívat k rozhodování o místních záležitostech (Čmejrek et al., 2010).

Balík (2009) v tomto ohledu upozorňuje na napětí, které vzniká mezi samostatnou a přenesenou působností a projevuje se v oblasti financování a v tendenci státu přistupovat k některým záležitostem samostatné působnosti jako přenesené. Jako příklad uvádí problém čištění odpadních vod nebo problém sporů v oblasti základních škol v obci.

Jako příklad v oblasti školství lze uvést pravidlo zavedené ve školním roce 2003/2004, které požadovalo, aby i malé školy s několika třídami měly v třídách minimálně 17 žáků. V případě, že stanoveného počtu nedosáhly, musely žádat o výjimku z Ministerstva školství (dále jen MŠMT) každý rok, což způsobovalo nejistotu u zřizovatelů a rodičů kvůli možnému zrušení školy. Tento přístup omezoval autonomii obcí v rozhodování o financování škol. Stát skrze MŠMT zasáhl do samosprávné působnosti obcí, neboť obce by i přes vlastní finanční příspěvek k provozu základních škol nemohly zabránit jejich zrušení bez speciálního povolení ministerstva.

Aktuálně se minimální počet žáků v třídách liší podle typu a velikosti školy (č. 48/2005 Sb.). MŠMT stanovuje nejmenší průměrnou velikost třídy, při které jsou náklady na pedagogickou činnost plně hrazeny ze státního rozpočtu. Při nižším počtu žáků je však rozdíl financován zřizovatelem školy. Tato skutečnost dává obcím, ale i jiným zřizovatelům škol, možnost se rozhodnout, zda budou tyto malé školy finančně dotovat, nebo zvolí jejich zrušení (MŠMT, 2024).

3.1.2 Financování obcí

Základním kamenem současného systému financování obcí v ČR je reforma z roku 2000, která zavedla alokaci většiny příjmů obcí na základě počtu jejich obyvatel (Mottlová, 2023). Finanční zdroje obcí lze kategorizovat do čtyř hlavních skupin: daňové příjmy, nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a dotace, které jsou detailněji specifikovány v Tabulce 1.

Nejvýznamnějším zdrojem jsou daňové příjmy, které jsou tvořeny především sdílenými a svěřenými typy daní. U sdílených daní se výnosy z daně rozdělují mezi obce a další úroveň státní správy, jako jsou kraje či stát samotný. Tento systém umožňuje, aby se část výnosů z daní generovaných na lokální úrovni vracela zpět do obcí, ale zároveň se podílela na financování širších veřejných služeb a potřeb na nadřazených úrovních státní správy. Svěřené daně na druhé straně představují daně, jejichž celý výnos je přímo přidělen obcím. Tento model umožňuje obcím disponovat s celým daňovým obnosem vybraným z daně, která je jim svěřena, a to buď na základě zákona nebo na základě rozhodnutí vyšších úrovní vlády. Jak uvádí Provaníková (2007) svěřené daně představují významný zdroj příjmů pro obecní rozpočty, umožňující obcím financovat lokální služby a investice podle vlastních priorit a potřeb.

Nedaňové příjmy obcí obsahují poplatky, pokuty nebo příjmy z majetku obce, jako jsou nájemné či prodej obecního majetku. Kapitálové příjmy se týkají výnosů z investic, prodeje kapitálových aktiv nebo příjmů z vlastních akcí a projektů. Dotace jsou finanční prostředky poskytnuté z vyšších úrovní vlády, Evropské unie (dále jen EU) nebo jiných institucí, určené na specifické projekty či činnosti. Tyto zdroje umožňují obcím financovat široké spektrum služeb a investic (Balík, 2009; Kudrnáč, 2017).

Nástroj určený k financování obcí je obecní rozpočet (Peková et al., 2012). Rozpočet obce je Provaníkovou (2015, s. 51) definován jako: „*decentralizovaný fond shromažďující finanční prostředky určené k pokrytí veřejných služeb a aktivit*“. Tyto prostředky pochází z různých zdrojů, včetně státních dotací a obecních příjmů z vlastní činnosti, a směřují k naplňování potřeb komunity a provádění státem delegovaných služeb. Obecní rozpočet je základním nástrojem pro naplňování politických cílů obce a jejího hospodaření. Obec má za cíl skrze svůj rozpočet zabezpečovat jak interně generované aktivity (tj. místní dopravní

služby, městská policie atd.), tak i služby, které jsou jí delegovány státem (školství a zdravotní péče). Rozpočet je sestavován, využíván a alokován na základě principů nenávratnosti, neekvivalence a nedobrovolnosti. Rozpočet, účetní dokument, jež odráží bilanci příjmů a výdajů, slouží jako finanční plán pro hospodaření obce v daném rozpočtovém období a funguje jako nástroj pro realizaci politických cílů obce (Provazníková, 2015).

Struktura rozpočtu obce (viz Tabulka 1) je rozdělena na běžný a kapitálový segment. Běžný rozpočet obsahuje pravidelné příjmy a výdaje související s daným rozpočtovým rokem a má zabezpečit běžné provozní potřeby obce. Kapitálový rozpočet na druhé straně zahrnuje jednorázové příjmy a výdaje, které nejsou pravidelně opakovány. Rozdělení položek mezi tyto dva segmenty rozpočtu umožňuje obci efektivně plánovat a řídit jak běžné, tak mimořádné finanční tok (Kudrnáč, 2017).

Tabulka 1 Struktura rozpočtu obce

BĚŽNÝ ROZPOČET	
Příjmy	Výdaje
<u>Daňové:</u> <ul style="list-style-type: none"> - svěřené daně - sdílené daně - místní poplatky 	<ul style="list-style-type: none"> - všeobecné veřejné služby (veřejná správa apod.) - veřejný pořádek (policie, hasiči apod.) - vzdělání - péče o zdraví (veřejné zdravotnictví atd.) - bydlení - komunální služby - na podnikání - ostatní běžné výdaje (nahodilé, placené pokuty apod.) - placené úroky - běžné dotace jiným rozpočtům
<u>Nedaňové:</u> <ul style="list-style-type: none"> - uživatelské poplatky za služby - příjmy z pronájmu majetku - příjmy od vlastních neziskových organizací - zisk z podnikání - ostatní 	
<u>Přijaté transfery:</u> <ul style="list-style-type: none"> - běžné dotace ze státního rozpočtu - běžné dotace ze státních fondů - od územních rozpočtů - ostatní běžné příjmy (nahodilé, přijaté dary, sankce apod.) 	
KAPITÁLOVÝ ROZPOČET	
Příjmy	Výdaje
<ul style="list-style-type: none"> - z prodeje majetku - kapitálové dotace z rozpočtové soustavy - příjmy z půjček - příjmy z emise vlastních obligací - přebytek běžného rozpočtu - dary na investice apod. 	<ul style="list-style-type: none"> - na investice - kapitálové dotace jiným rozpočtům - na nákup obligací, akcií - poskytované střednědobé a dlouhodobé půjčky - splátky dříve přijatých půjček - krytí deficitu běžného rozpočtu

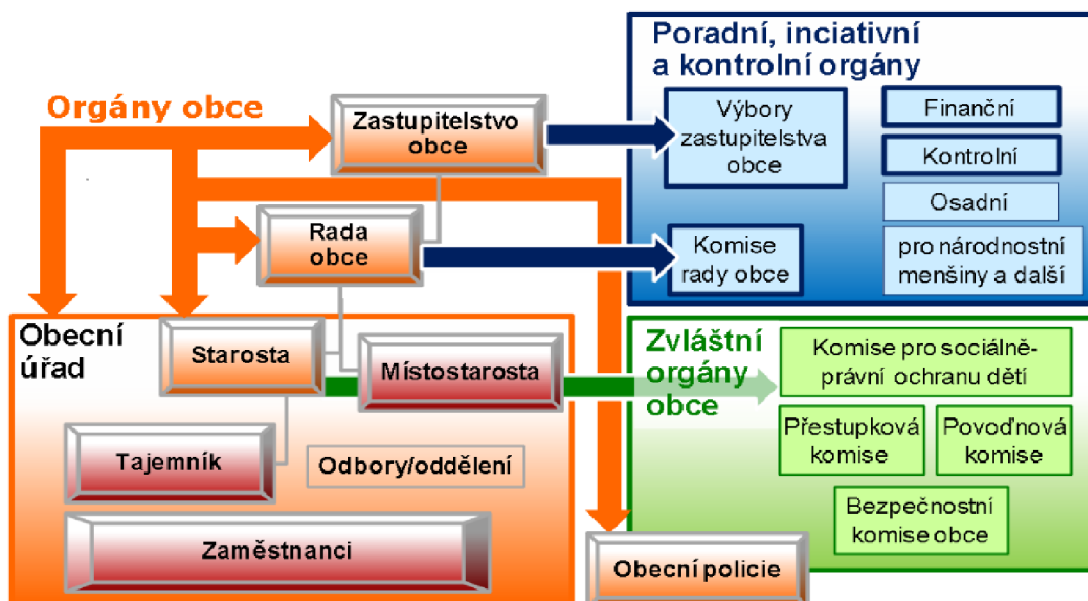
Zdroj: Provazníková (2007)

3.2 Političtí aktéři v obci

Političtí aktéři jsou jednotlivci nebo skupiny, kteří mají vliv na rozhodovací procesy a formování politiky na místní úrovni. Obec jako veřejnoprávní korporace, může navenek jednat prostřednictvím svých orgánů (resp. fyzických osob). Zpravidla si obce svoji vnitřní a vnější organizaci upravují samostatně, zákony upravují pouze základy vnitřní obecní organizace (Balík, 2009).

Všechny obce jsou spravovány zastupitelstvem obce, které je voleno občany a rozhoduje o strategických otázkách. Mezi další orgány obce patří rada obce, starosta, obecní úřad (dále také OÚ) a zvláštní orgány obce. U měst se pro jednotlivé orgány používají názvy: zastupitelstvo města, rada města, městský úřad a zvláštní orgány města (Čmejrek et al., 2010).

Schéma 2 Obecný přehled orgánů obce

Zdroj: PROCES (2015)

Vymezení těchto orgánů (viz Schéma 2) v obecní samosprávě hraje důležitou roli ve vytváření demokratického prostředí na lokální úrovni. Konkrétní struktura a funkce mohou záviset na velikosti obce, místní legislativě a potřebách komunity. Orgány obce umožňují efektivní řízení obce a zároveň poskytují občanům příležitost aktivně se zapojit do rozhodovacích procesů. Tento participativní přístup zvyšuje legitimitu rozhodnutí a umožňuje vytváření politik, které lépe odrážejí potřeby místní komunity (Balík, 2009).

3.2.1 Zastupitelstvo obce

Obecní zastupitelstvo představuje orgán s nejvyšší zákonodárnou pravomocí. Je voleno občany obce za účelem správy a řízení místních záležitostí (Schlesinger et al., 2010). Tento orgán se stává hlasem občanů prostřednictvím svých členů, přičemž je jim svěřena zodpovědnost za řešení obecních záležitostí. Počet zastupitelů se stanovuje na základě počtu obyvatel (Holzer a Prouza, 2005). V českém kontextu je správa a řízení místních záležitostí obecních zastupitelstev regulováno především zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích. Tento zákon stanovuje pravidla pro místní samosprávu a vymezuje pravomoci obecních zastupitelstev.

Tzv. reprezentativní mandát³ člena zastupitelstva obce vzniká zvolením, které je dovršeno složením slibu před zastupitelstvem obce a potvrzením slibu podpisem (Čmejrek et al., 2010). Mandát vykonávají členové zastupitelstva osobně a v souladu se slibem. Členové zastupitelstva mají určitá práva a povinnosti, které plynou dle zákona z jejich postavení. Práva lze rozdělit na tři základní: právo iniciativy, právo interpelace a právo informace (Balík, 2009). Mezi základní práva lze zařadit předkládání zastupitelstvu obce a radě obce návrhy na projednání, vznášení dotazů a připomínek na radu obce a její jednotlivé členy. Povinnosti členů zastupitelstva jsou upraveny zákonem a v obecné rovině se jedná o aktivní účast a vyvarovat se střetu zájmů (Čmejrek et al., 2010). Tyto povinnosti zahrnují účast na zasedáních zastupitelstva obce nebo jiných místních orgánů, a také plnění úkolů delegovaných orgány obce. Zastupitel by měl hájit zájmy občanů a jednat tak, aby nebyla ohrožena vážnost jeho funkce. Nicméně jak upozorňuje Balík (2009) vymáhání těchto povinností je v souvislosti s reprezentativním charakterem prakticky nemožné.

Pravomoci obecního zastupitelstva zahrnují věci patřící do samostatné působnosti obce. Zastupitelstvu je vyhrazeno např. schvalovat program rozvoje obce, rozpočet obce a závěrečný účet obce, dále zřizovat trvalé a dočasné peněžní fondy, vydávat obecně závazné vyhlášky, rozhodovat o vyhlášení místního referenda, zřídit a zrušit místní policii, rozhodovat o spolupráci s jinými obcemi nebo rozhodovat o peněžitých plněních poskytovaných fyzickým osobám, které nejsou členy zastupitelstva obce, za výkon funkce členů výborů atd. (Balík, 2009).

³ Dle Balík (2009) je v tomto ohledu zásadní skutečnost, že zastupitel není vázán žádnými příkazy, pokyny či nařízeními, a dokonce ani subjektem, za něž kandidoval, ani příkazy a pokyny voličů.

Zastupitelstvo obce má vliv na strukturu a složení ostatních orgánů obce, čímž předává svou legitimní moc. Proto má pravomoc vybírat starostu a místostarostu, případně je i odvolávat, určovat počet členů rady obce a počet zastupitelů, kteří jsou uvolněni pro dlouhodobou práci v zastupitelstvu, a také zakládat nebo zrušovat výbory (Čmejrek et al., 2010).

Usnesení zastupitelstva lze označit za platné pouze v případě, že o něj rozhodne nadpoloviční většina zastupitelů (Čmejrek et al., 2010). Nesejde se zastupitelstvo po dobu delší než 6 měsíců, je rozpuštěno Ministerstvem vnitra. Zastupitelstvo obce se schází nejméně jednou za 3 měsíce v územním obvodu obce. Zasedání zpravidla svolává a řídí starosta a je veřejné. Obecní úřad má za úkol informovat občany o navrženém programu a vyvěsit informaci na úřední desce. Informace musí být zveřejněny vždy nejméně 7 dní před konáním (Balík, 2009). O každém zasedání je zhotoven zápis, který je nejpozději do 10 dnů zpřístupněn k nahlédnutí (Koudelka, 2009). Zápis obsahuje počet přítomných členů, průběh a výsledky hlasování a přijatá usnesení (Balík, 2009).

3.2.2 Rada obce

Rada obce je volena obecním zastupitelstvem a je mu ze své činnosti odpovědná. Rada obce má pravomoc rozhodovat v rámci přenesené působnosti pouze tehdy, pokud to umožňuje zákon. V obcích, kde se rada nevolí, vykonává její pravomoci starosta (Čmejrek et al., 2010). Radu obce tvoří starosta, místostarosta a členové rady (tzv. radní). Členové rady se volí ze zastupitelů a usnází se nadpoloviční většinou členů (Balík, 2009). Počet členů rady je vždy lichý (5-11 členů) a nesmí překročit jednu třetinu počtu členů zastupitelů. Pro zřízení rady je zapotřebí, aby v obci bylo 15 a více členů zastupitelstva. Zasedání rady iniciuje starosta a není stanovena perioda scházení (Zpravidla se rada obce schází dle potřeby). Její schůze jsou neveřejné, nicméně zápis ze zasedání je přístupný všem (Koudelka, 2009). V případě, že je rada odvolána zůstává ve své funkci do zvolení nové. Obdobně je tomu tak i v případě po rozpuštění zastupitelstva.

Mezi základní působnost rady patří příprava návrhů pro jednání zastupitelstva a zabezpečení plnění usnesení, zaopatření hospodaření obce dle schváleného rozpočtu, projednávat a řešit návrhy, připomínky a podněty předložené členy zastupitelstva, na návrh tajemníka obecního úřadu jmenovat a odvolávat vedoucí odborů OÚ v souladu se zákonem, zřizovat a zrušit

podle potřeby komise rady obce, ukládat pokuty ve věcech samostatné působnosti a vydávat nařízení obce (Koudelka, 2009).

3.2.3 Starosta

Starosta je nejviditelnějším orgánem obecního zřízení. Jedná se však spíše o orgán bez pravomocí, neboť je součástí rady a zodpovídá se zastupitelstvu (Balík, 2009). Starosta je voleným představitelem obce, jehož základním posláním je vést obecní úřad a zastupovat obec v rámci vnějších vztahů (Lebeda, 2018). Zákon o obcích stanoví, že *"starostu volí obecní zastupitelstvo na svém prvním jednání po volbách do obecního zastupitelstva"* (§ 60 odst. 1 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí). Na rozdíl od ostatních členů zastupitelstva musí být občanem ČR.

Starosta je v rámci svých pravomocí odpovědný za jmenování tajemníka OÚ a v obcích, kde tajemník nepůsobí, zabezpečuje přenesenou působnost. Pokud není stanoveno jinak, starosta má za úkol včasné objednání přezkoumání hospodaření obce, plnění úkolů zaměstnavatele vůči zaměstnancům a stanovení jejich platů (v případě, že není tajemník). Dále může požadovat po policii spolupráci při zabezpečování místních záležitostí, rozhoduje o vyloučení členů komise z projednávání a rozhodování věci z důvodu podjatosti a odpovídá za informování veřejnosti o činnosti obce (Koudelka, 2009). Další z důležitých kompetencí je možnost svolat a řídit zasedání zastupitelstva obce a rady. Starosta má v tomto hledu přístup k určení agendy, o níž se bude jednat a stanovit pořadí jednotlivých bodů (Balík, 2009).

3.2.4 Obecní úřad a tajemník

Strukturu obecního úřadu tvoří starosta, místostarostové (pokud jsou jmenováni), tajemník (v případě, že je tato funkce zřízena), a další zaměstnanci obce, kteří jsou součástí obecního úřadu. Starosta zaujímá přední postavení v hierarchii OÚ. Pro zajištění specifických oblastí činnosti obecního úřadu má rada obce pravomoc vytvářet specializované odbory a oddělení, do nichž jsou zařazeni zaměstnanci obce (Čmejrek et al., 2010).

Obecní úřad v oblasti samostatné působnosti plní úkoly, které mu uložilo zastupitelstvo obce nebo rada obce, pomáhá výborům a komisím v jejich činnosti a rozhoduje v případech stanovených zákonem (Balík, 2009). Obecní úřad rovněž vykonává přenesenou působnost za podmínek stanovených zákonem.

Obce s pověřeným OÚ a rozšířenou působností (tj. obce II. a III. stupně) povinně zřizují funkci tajemníka. Ostatní obce zřizují funkci pouze z vlastní iniciativy. Tam, kde není funkce zřízena plní tajemníkovi pravomoci starosta (Balík, 2009). Platí, že tajemník obecního úřadu nesmí vykonávat funkce v politických hnutích a stranách. Tajemník je svojí funkcí zodpovědný za plnění úkolů obecního úřadu v přenesené i samostatné působnosti. Tajemník se zodpovídá starostovi. Také zajišťuje výkon přenesené působnosti kromě věcí, které jsou ze zákona svěřeny radě obce nebo jiným orgánům, stanoví dle zvláště platných právních předpisů platy všem zaměstnancům obecního úřadu. Dále má tajemník za úkol plnit úkoly uložené statutárním orgánem a vydávat spisový řád, skartační plán a pracovní řád OÚ a další vnitřní směrnice (v případě, že je nevydá rada). Tajemník se účastní zasedání zastupitelstva a schůzí rady, přičemž jeho hlas je pouze poradní (Čmejrek et al., 2010).

3.2.5 Komise a výbory

Místní komise a výbory jsou dalším prvkem obecní samosprávy, které umožňují specializovaný přístup k určitým oblastem. Tyto orgány jsou vytvářeny k řešení konkrétních otázek, jako je školství, životní prostředí nebo kultura, za účelem efektivnějšího zaměření obecní samosprávy na specifické potřeby a zájmy komunity (Kosař a Molek, 2005).

Zastupitelstvo obce může zřídit kontrolní výbory, které předkládají své poznatky a návrhy zpět zastupitelstvu. Členové těchto výborů, obyvatelé s trvalým bydlištěm v dané části území zastupitelstvem, mají za úkol reflektovat potřeby a preference lokální komunity a předkládat návrhy orgánům obce. Platí, že předsedou výboru je jeden ze členů zastupitelstva (výjimku představuje osadní výbor). Zastupitelstvo nemůže zřizovat komise a rada naopak nemůže zřídit výbory (Čmejrek et al., 2010). Jak uvádí Balík (2009) zastupitelstvo obce má povinnost zřídit výbory kontrolní a finanční, které jsou nejméně tříčlenné. Jednou z nejvýznamnějších funkcí finančního výboru je kontrola hospodaření s majetkem a finančními prostředky obce. Kontrolní výbor má za úkol kontrolovat plnění usnesení zastupitelstva obce a rady obce.

V obcích, na jejichž území žije dle posledního sčítání lidu aspoň 10 % občanů hlásící se k jiné národnosti, zastupitelstvo zřizuje výbor pro národnostní menšiny. Členy tohoto výboru jsou zpravidla i zástupci národnostních menšin, kteří musí tvořit nejméně polovinu všech členů výboru (Čmejrek et al., 2010).

Dále může obec zřídit tzv. osadní výbor, který má podobu nižších stupňů místní samosprávy. Jeho členy jsou rovněž obyvatelé s trvalým bydlištěm v dané části. Tento výbor předkládá orgánům obce návrhy zaměřené na rozvoj dané části obce a rozpočtu obce. Dále se vyjadřuje k návrhům, které jsou předkládány orgánům obce k rozhodnutí v případě, že se vztahují k dané části obce (Galvasová, 2007).

Existence místních výborů může do značné míry kompenzovat nevýhody plynoucí z poměrného volebního systému do zastupitelstva obce. Poměrný volební systém může vést k situaci, kdy nejsou v zastupitelstvu zastoupeny všechny části obce, což může způsobit, že zájmy některých částí nejsou dostatečně zohledněny. Obecní výbory tak představují důležitý mechanismus, který umožňuje komplexnější a vyváženější zastoupení zájmů všech částí obce v procesu rozhodování. Tímto způsobem místní výbory přispívají k posílení místní demokracie, zvyšují zapojení občanů do správy veřejných záležitostí a podporují rozvoj obce jako celku, přičemž zajišťují, že žádná část obce není přehlížena nebo znevýhodněna. (Galvasová, 2007).

Jak již bylo zmíněno, rada obce může zřídit jako poradní orgány komise. Komise jsou definovány jako výkonný orgán, který svá stanoviska předkládá radě. Podstatné je, že předsedou komise může být pouze osoba, která prokáže odborné znalosti v oblasti svěřené přenesené působnosti. K usnesení komise je potřeba většina hlasů všech členů (Čmejrek et al., 2010).

3.3 Komunální volby

Jednou z nejzákladnějších forem politické participace jsou volby (Teorell et al., 2007). Norris (2011) popisuje, že volby poskytují občanům prostředek k výběru svých zástupců a jsou klíčovým prvkem demokratického procesu. Účast v obecních, krajských a parlamentních volbách je indikátorem zdravého demokratického prostředí. Možnost účastnit se voleb na všech úrovních poskytuje občanům prostředek k vyjádření svých názorů a rozhodování o politickém směřování (Havrda, 2015). Čmejrek et al. (2010) uvádí, že volby mají kontrolní funkci, ve smyslu kontroly zastupitelských i exekutivních orgánů a legitimizační funkci, kdy volbami získává legitimitu nejen zvolený orgán, ale i další orgány, jež svoji podobu (i legitimitu) odvozují od přímo voleného zastupitelského orgánu.

Volby do zastupitelstev obcí, známé jako komunální volby, jsou považovány za jednu z pěti základních volebních událostí v České republice. Dle Valeše (2008) stojí komunální volby hned za volbami do Poslanecké sněmovny z hlediska jejich důležitosti. Důvodem může být jak zákonné zakotvení samostatnosti obecní samosprávy v ústavním systému ČR, tak i hluboké spojení občanů s jejich místní komunitou. V komunálních volbách je občanská angažovanost klíčová, neboť občanům umožňuje přímo se podílet na rozhodovacích procesech ve svých obcích.

Komunální volby nejsou přímou součástí organizačně funkčního rámce zřízení obcí a jsou regulovány zvláštním zákonem (č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí), který stanovuje procedurální a technické podmínky, a to bez ohledu na velikost obce. Tento právní rámec je odvozen z vyšších principů obsažených v Ústavním pořádku ČR, který mezi jiným definuje územní samosprávné celky a základy fungování obecních zastupitelstev. V souladu s ústavním pořádkem jsou zastupitelé voleni v tajném hlasování, na základě všeobecného, přímého a rovného volebního práva⁴ na čtyřleté funkční období, což zajišťuje demokratický a spravedlivý volební proces (Valeš, 2008). Aktivní i pasivní volební právo (tj. volit a být volen) v komunálních volbách nabývá občan 18 rokem života, jak konstatuje Gerloch et al. (2022) jedná se o volby všeobecné.

3.3.1 Volební proces a systém

Volební proces a systém v ČR jsou pečlivě utvářeny zákonem (zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí) a postaveny na zásadách demokratické reprezentace. Volební proces je klíčovým momentem demokratického rozhodování a základním nástrojem pro vyjádření vůle občanů a určení složení místních orgánů (Schmidt, 2003). Volební systém lze definovat jako metodu převádění vůle voliče do podoby voleného zastupitelského orgánu (Čmejrek et al., 2010). V komunálních volbách v ČR se uplatňuje poměrný volební systém⁵. Voliči mají možnost hlasovat buď pro politické strany nebo nezávislé kandidáty. V poměrném volebním systému existují dvě hlavní metody přepočtu hlasů na mandáty. První metoda využívá "volební číslo", které určuje minimální počet hlasů nutný pro získání

⁴ Rovnost volebního práva popisuje Čmejrek et al. (2010) jako skutečnost, že všichni voliči jsou si rovni z hlediska váhy a počtu hlasů, jimiž disponují. V přímých volbách voliči hlasují přímo pro jednotlivé kandidáty.

⁵ Existují dva primární typy volebních systémů: většinový a poměrný. Většinový systém operuje na principu jednomandátových volebních okrsků, kdežto poměrný systém využívá okrsky s více mandáty (Čmejrek et al., 2010). V České republice se většinový systém uplatňuje během senátních voleb a při volbě prezidenta, zatímco poměrné zastoupení je aplikováno v případě ostatních voleb (ČSÚ, 2024b).

mandátu. Druhá metoda používá "volební dělitele", kde rozdělení mandátů závisí na počtu hlasů, které strana má v daném okamžiku, přičemž strany s vyšším počtem hlasů mají přednost při přidělování mandátů (ČSÚ, 2024b). Tento systém umožňuje převést voličskou vůli na konkrétní složení voleného zastupitelského orgánu, což odráží pluralitní charakter demokratické společnosti a zabezpečuje, že politické síly budou v obecních zastupitelstvech reprezentovány v souladu s preferencemi voličů. Systém zahrnující aspekty jako volební obvod, formu kandidatury, strukturu hlasu, volební klauzuli a formuli, je podroben právní regulaci, což zajišťuje dle Bakke (2022) transparentnost a demokratickou legitimitaci politických reprezentantů.

Již zmíněný volební zákon z roku 2001 představuje zásadní rámec pro organizaci a průběh komunálních voleb v ČR. Tento zákon definuje klíčové principy a pravidla, která mají zásadní vliv na způsob, jakým jsou komunální volby prováděny, a na to, jak jsou výsledky interpretovány a aplikovány. Zákon rovněž umožňuje zastupitelstvům obcí určitý stupeň flexibility při vytváření a měnění volebních obvodů pro komunální volby, což může být použito k lepšímu zohlednění místních specifik a potřeb. Nicméně, zatímco samosprávné městské části mají možnost své území rozdělit na volební obvody, statutární města čelí omezením, která brání zařazení jedné městské části do více volebních obvodů, i když více částí může být součástí jednoho volebního obvodu. V praxi se však ukazuje, že možnost dělení volebního území se příliš často nevyužívá, což může být způsobeno snahou udržet volby přehledné a zjednodušit administrativní procesy spojené s volebním procesem (Balík, 2009).

3.3.2 Sčítání hlasů a přepočítání mandátů

V komunálních volbách v ČR voliči nevyjadřují své sympatie jen politickým stranám a místním uskupením, ale mohou využít také individuální podpory jednotlivých kandidátů, a dokonce i napříč kandidátními listinami (Balík a Hájek, 2020). Základní otázkou je to, na základě čeho volič tyto hlasy uděluje. Balík a Hájek (2020) uvádí, že v ideálním případě by měl být za volebním rozhodnutím politický důvod, nicméně vzhledem ke specifickému charakteru voleb je možné očekávat i významnou roli osobních vztahů.

V rámci místních voleb je charakteristický specifický způsob volby⁶, který voličům nabízí tři různé metody hlasování (Lebeda, 2009). První metodou je "malý křížek", který umožňuje voličům rozdělit své hlasy mezi různé kandidáty, přičemž každý volič má právo na tolik hlasů, kolik členů zastupitelstva se ve volbách volí. Tento mechanismus umožňuje voličům nejen vybírat mezi různými politickými stranami a hnutími, ale také upřednostnit specifické kandidáty na základě jejich preferencí a zájmů. Jinými slovy, voličům je dána možnost rozdělit své hlasy mezi kandidáty různých politických stran a hnutí. Tento prvek dává voličům větší kontrolu a vliv na výsledný výběr zastupitelů, umožňuje jim podpořit kandidáty, kteří podle nich nejlépe reprezentují jejich individuální zájmy a potřeby. Pokud volič označí méně kandidátů, než je počet zastupitelů, jeho hlas zůstává platný, ale jeho vliv je poměrně slabší. Naopak, překročení počtu zastupitelů vede k neplatnosti hlasovacího lístku (Čmejrek et al., 2010).

Druhou možností je "velký křížek", kterým volič vyjádří podporu všem kandidátům na listině jedné strany, hnutí, koalice či sdružení nezávislých kandidátů. Třetí, a zároveň nejsložitější, možností je "kombinace křížků", při které volič kombinuje obě předchozí metody – označí "velkým křížkem" jednu z kandidujících stran a "malými křížky" jednotlivé kandidáty z jiných stran (Lebeda, 2009). Volební systém komunálních voleb v ČR tedy poskytuje možnost tzv. preferenčního hlasování (také panašování či „preferenčních křížků“), kde voliči mohou specificky vybrat jednotlivé kandidáty, a tím ovlivnit jejich postavení na kandidátní listině. Hlas pro konkrétního kandidáta je zároveň považován za podporu politické strany nebo hnutí, které kandidáta nominovalo. Tato skutečnost umožňuje voličům nejen vybrat si politickou stranu nebo hnutí, ale také preferenčně zaškrtnout jména konkrétních kandidátů na kandidátní listině, a to i napříč stranami. Panašování dává voličům větší kontrolu nad tím, kdo je bude reprezentovat, a umožňuje kandidátům s vysokou osobní podporou, aby byli zvoleni, i když nejsou na předních místech kandidátní listiny své strany⁷ (Balík, 2009).

⁶ Technický průběh úpravy hlasovacího lístku je, jak popisuje Balík (2009), od roku 1990 nezměněn. V každé obci volič dostává jediný volební lístek, který je samostatný pro každé zastupitelstvo, na němž jsou uvedeny všechny kandidující strany a daný seznam kandidátů.

⁷ Pravidlo o posunutí kandidátů na kandidátní listině v komunálních volbách v ČR umožňuje, že pokud má kandidát alespoň o 10 % více hlasů než stanovený průměr bez zaokrouhlení, posune se na první místo listiny. V situaci, kdy je více takových kandidátů, určuje se jejich pořadí podle počtu získaných hlasů. Při rovnosti hlasů rozhoduje původní umístění na listině. Toto pravidlo zajišťuje, že kandidáti s výraznější podporou voličů mají lepší šanci být zvoleni, a zároveň odráží preferenční volbu (Balík, 2009).

Po ukončení voleb se sčítají všechny hlasovací lístky, aby se určilo, které strany dosáhly tzv. "uzavírací klauzule" a překonaly pětiprocentní práh pro získání mandátů. Tato klauzule je uměle zavedena jako minimální práh, který musí politické strany nebo hnutí překročit, aby mohly být zastoupeny v zastupitelstvu obce. Tímto opatřením se snaží zákonodárci omezit fragmentaci politického spektra a zajistit stabilnější a efektivnější formu místní samosprávy. Čmejrek et al. (2010) poukazují na možnost snížení této klauzule v komunálních volbách pro podporu politické soutěže. Klauzule se upravuje podle počtu míst na kandidátních listinách a v malých obcích může přirozený volební práh přesáhnout stanovenou pětiprocentní klauzuli, což z ní činí v některých případech zbytečnou restrikcí. V případě existence volebních obvodů se pětiprocentní hranice vztahuje na každý obvod zvlášť. Pro strany, které nedosáhnou pěti procent nejsou aplikovány standardní pravidla uzavírací klauzule, pokud v obci nejsou volební obvody. Obzvlášť v kontextu nejmenších obcí v ČR je klíčová otázka politického pluralismu a voličské svobody. Čmejrek et al. (2010) upozorňují na situaci, kdy je v těchto obcích k dispozici omezený počet kandidátů a politických subjektů, což voličům neumožňuje reálnou volbu. Pro efektivní volební rozhodování je nezbytné, aby byli voliči vybaveni komplexními informacemi o kandidátech. Současně je důležité zamezit jakémukoli vnějšímu tlaku, který by mohl ovlivnit jejich volební preference ve prospěch konkrétní strany či osobnosti, čímž se podporuje demokratický princip nezávislého výběru.

Hlasy se následně přepočítávají na mandáty pomocí d'Hondtovy metody⁸, což je běžná praxe i pro volby do Poslanecké sněmovny, Parlamentu ČR a Evropského parlamentu (Čmejrek et al., 2010). Využití tohoto modelu zajišťuje, že rozdělení mandátů mezi strany, které překročily výše uvedenou klauzuli, je proporcionalní k počtu získaných hlasů. Tento systém je široce uznávaný a používán v mnoha zemích pro jeho schopnost zajistit relativně spravedlivou reprezentaci menších stran, aniž by byla narušena schopnost větších stran formovat funkční většinu (Balík, 2009). Lebeda (2009) zdůrazňuje, že volební systém, jehož technická zásada není upravena v Ústavě, může přijímat různé formy, což vyvolává otázky týkající se rozdílů mezi počtem hlasů získaných stranami a počtem mandátů, které nakonec obdržely. Toto může být důsledkem chybných interpretací, uzavírací klauzule, nebo

⁸ Tato metoda používá řadu přirozených po sobě jdoucích čísel (1, 2, 3 atd.) pro přepočet hlasů na mandáty, což od roku 2001 nahradilo předchozí systém používající řadu přirozených lichých čísel (1, 3, 5 atd.)

velikosti volebního obvodu. Zmíněný způsob volby odráží snahu o poskytnutí flexibility a přímému ovlivnění složení zastupitelstva voliči, zároveň však klade důraz na strategické rozhodování při rozdělování hlasů (Valeš, 2008).

3.3.3 Volební kampaň

Volební kampaň je klíčovou součástí demokratického volebního procesu, představující období, kdy politické strany, hnutí a kandidáti komunikují se svými potenciálními voliči s cílem získat jejich podporu ve volbách. Účinná volební kampaň vyžaduje strategické plánování, cílenou komunikaci a efektivní využívání dostupných zdrojů. Jak poznamenává Norris (2002, s. 54) „úspěšná volební kampaň musí být dobře organizovaná, zaměřená na klíčové voliče a efektivně komunikovat politické poselství.“ V kontextu komunálních voleb v ČR je volební kampaň do jisté míry specifická, neboť vzhledem k velkému počtu obcí může probírat až šest tisíc unikátních kampaní (Hájek a Balík, 2020).

Volební kampaně se výrazně liší podle politického kontextu, typu voleb a dostupných zdrojů. Strategie mohou zahrnovat tradiční metody, jako jsou veřejná vystoupení, rozesílání letáků, plakátové kampaně a přímý kontakt s voliči, stejně jako moderní přístupy využívající sociální média, online reklamu a databázový marketing (Gibson, 2009). Význam sociálních médií v moderních volebních kampaních narůstá, neboť umožňují kandidátům rychle a efektivně komunikovat s velkým počtem voličů, což zdůrazňuje důležitost digitální komunikace pro dosahování volebních cílů (Kreiss, 2016).

Zásadní součástí volební kampaně je také tvorba volebního programu, který by měl jasně formulovat politické cíle a návrhy strany nebo kandidáta. Tento program slouží jako základ pro dialog s voliči a pomáhá jim rozhodnout, koho podpořit. Jak upozorňuje Johnston (2014) volební programy jsou klíčové pro poskytnutí voličům informací o politických alternativách a měly by být srozumitelné a relevantní pro jejich každodenní život.

Navzdory významu volebních kampaní pro demokratický proces se objevují otázky ohledně jejich financování a potenciálního vlivu na rovnost příležitostí mezi kandidáty (Plasser, 2003). Začátek roku 2017 přinesl v České republice změny v politické soutěži adaptací na nová pravidla vedení kampaní, včetně zavedení finančních limitů pro různé typy volebních kampaní. Regulace financování politických stran a kampaní se stala klíčovou součástí

demokratického rámce, jak zdůrazňuje Novinář (2022). Tato opatření směřovala k zajištění rovnováhy a průhlednosti v politické konkurenci, omezení možnosti korupčního chování a zajištění, že politické subjekty a jednotlivci mají rovný přístup k finančním zdrojům v souladu s předpisy a etickými normami. Cílem bylo omezit vliv finančních prostředků jako klíčového faktoru ve volebních kampaních, čímž by se mohla ohrozit rovnost šancí a celistvost demokratického procesu. Nicméně komunální volby nebyly těmito změnami zasaženy (Balík a Hájek, 2020). Pro místní volby tak nadále platí, že není stanoven žádný limit pro financování volebních kampaní, a navíc platí i výjimka, kdy kandidující subjekt nemusí mít zřízen transparentní účet.

3.3.4 Volební účast

Volební účast, zahrnující podíl oprávněných voličů, kteří aktivně vyjádří svou volbu v rámci volebního procesu, představuje klíčový indikátor zdraví lokální samosprávy, ale i demokratického procesu (Kubát a Brunclík, 2018). Tato míra účasti je pravidelně monitorována a analyzována prostřednictvím veřejných institucí a akademických studií, která se zaměřují na sledování trendů a identifikaci faktorů ovlivňujících volební účast. V ČR se jedná například o Centrum pro výzkum veřejného mínění (dále jen CVVM) a Sociologický ústav Akademie věd ČR. Tyto instituce pravidelně provádí volební průzkumy a analýzy, které zkoumají různé aspekty volební účasti, včetně motivů voličů, vnímání politických stran a důvodů pro neúčast ve volbách. Vědecké studie a průzkumy (například Linek, 2004 a Linek, 2013) se zaměřují na identifikaci faktorů, které mohou ovlivnit volební účast. Mezi tyto faktory patří sociodemografické charakteristiky voličů (viz kapitola 3.6.2), vnímání politických stran a kandidátů, ale také celkové politické klima v zemi (Kostecký, 2012).

Volební účast je navíc podmíněna velikostí obce. V kontextu komunálních voleb je zaznamenán pokles zájmu o účast ve volbách s narůstajícím počtem obyvatel obcí, přičemž nejvyšší účast bývá v těch nejmenších obcích (Kostecký, 2012). Naopak ve volbách do parlamentu není rozdíl ve volební účasti mezi nejmenšími a největšími obcemi výrazný. V roce 2010 dokonce nejmenší obce prokázaly v komunálních volbách o něco vyšší účast než ve volbách do parlamentu. Tento jev vzbuzuje zvědavost, protože v těch nejmenších obcích se často setkáváme s omezenou nebo dokonce žádnou volební soutěží, což dělá z vysoké účasti v komunálních volbách v těchto lokalitách na první pohled nesrozumitelný paradox (Blažek a Netrdová, 2012).

V rámci demokratického systému je důležité nejen zkoumat samotnou výši volební účasti, ale také identifikovat příčiny eventuálních výkyvů a rozdílů mezi jednotlivými skupinami občanů. To umožňuje lepší porozumění dynamice politické angažovanosti a způsobů, jak motivovat a zvýšit participaci občanů v rozhodovacích procesech (Řehák, 1991). Mnohé politologické a sociologické výzkumy upozorňují na problém klesající volební účasti a slabého zájmu občanů o aktivní účast v politickém dění, což jsou výzvy, se kterými se systémy zastupitelské demokracie dlouhodobě potýkají. Arend Lijphart již v roce 1996 zdůrazňoval, že tento trend signalizuje potřebu inovací a změn v přístupu k politickému angažmá, aby se občanům poskytly lepší příležitosti pro zapojení a převzetí odpovědnosti v rámci politického procesu (Lijphart, 1996). Tento jev je ovlivněn mnoha faktory, včetně proměn v politických stranách, které by v zastupitelské demokracii měly fungovat jako zprostředkovatelé mezi občany a státní mocí. Významným problémem, který se dle Čmejrek et al. (2010) projevuje, je tendence k oligarchizaci politického systému, což může vést k tomu, že politické strany převezmou kontrolu nad státním aparátem a odkloní se od zájmů veřejnosti k prosazování vlastních stranických zájmů. Čmejrek ve své studii z roku 2013 poukazuje na faktory ovlivňující pokles volební účasti v parlamentních volbách, zdůrazňuje, že generační výměna má na tento pokles jen minimální vliv (maximálně 2%). Jeho zjištění naznačuje, že významnější problémy spočívají v neprůhlednosti a omezené kontrole některých institucí a jejich zástupců, což je trend, který zatěžuje nejen ČR, ale i další členské státy EU (Čmejrek, 2013).

Z důvodu klesající volební účasti se neustále hledají různé cesty, jak politickou participaci a zejména volební účast občanů posílit. Pan docent Čmejrek je zastáncem dvou přístupů. Podle prvního přístupu je volební účast a kandidatura občanů indikátorem kvality demokracie. Pokles volební účasti je v tomto případě pokládán za varování politickým elitám a za vážný problém, který ohrožuje demokracii. Druhý přístup naopak spatřuje v klesající volební účasti normální a přirozený jev, který souvisí se stabilizací demokratické politiky a s obecným souhlasem občanů s dosavadním vývojem. Zvýšení volební účasti dle tohoto přístupu může být dokonce známkou krize demokratického systému (Čmejrek, 2013). Podle Balíka tyto dva přístupy ovlivňují především volby a volební účast na komunální úrovni (Balík, 2008). Volby do zastupitelstev obcí patří z hlediska volební účasti hned za volby do poslanecké sněmovny. Účast v obecních volbách sice nedosahuje takové úrovně jako u voleb do

poslanecké sněmovny, ale přece jen je výrazně vyšší než u ostatních typů voleb. Tato skutečnost svědčí o tom, že občané se identifikují nejen se svým státem, ale i se svou obcí, která představuje přirozený sociální a politický prostor. Klíčovým faktorem, který ovlivňuje volební účast v obecních volbách, je velikost dané obce. Je ovšem možné, že tendence poklesu volební účasti se začíná měnit. Jak uvádí Balík (2009) komunální politika se zásadně liší od politiky na národní úrovni a často zůstává ve stínu celostátních záležitostí. Zatímco větší města mohou vykazovat určitou korelaci mezi výsledky komunálních a celostátních voleb, ve menších obcích a městech mohou být výsledky zkreslené kvůli specifickému místnímu politickému klimatu. V komunální politice není neobvyklé, že se místní subjekty přidávají k velkým politickým stranám nebo že se vytvářejí koalice, které by na celostátní úrovni byly nepravděpodobné, což ukazuje na unikátní dynamiku a aliance, které jsou charakteristické pro místní politické prostředí (Čmejrek et al., 2010).

3.4 Lokální politické subjekty

V kontextu českého lokálního politického systému je možné identifikovat širokou paletu politických subjektů, které se ucházejí o podporu voličů. Tyto subjekty zahrnují oficiálně registrované politické strany a hnutí, stejně jako sdružení nezávislých kandidátů (SNK) a samostatně kandidující osoby (NK). Díky stávajícím zákonům, které nečiní právní rozdíl mezi politickými stranami a místními skupinami, je možné, aby se voleb účastnila řada různorodých subjektů (Balík et al., 2015).

3.4.1 Stranické systémy na místní úrovni

Stranické systémy jsou základními prvky politického uspořádání na lokální úrovni, které mají zásadní vliv na proces rozhodování a implementaci politických strategií v obcích a městech. Stranický systém v dané lokalitě určuje, jaké politické strany a hnutí jsou aktivní, jak jsou mezi sebou konkurenční nebo kooperativní, a také jak se formují vládnoucí koalice nebo opoziční bloky (Lijphart, 1996).

Při studiu lokálních politických systémů jsou politické strany často vnímány jako stále složky, které spoluvytvářejí strukturu stranického systému. Pro hlubší porozumění fungování stranických systémů je nezbytné zabývat se pozicí stran v rámci tohoto systému, což zahrnuje hodnocení jejich velikosti, významu a očekávaného chování (Balík, 2009). Tyto aspekty předurčují funkční charakteristiky stranického systému na místní úrovni.

Nicméně, v kontextu malých obcí se stává zkoumání významu stran nebo jejich ideologického odstupu pro předpovídání možností koalice prakticky nerealizovatelným. V mnoha malých venkovských obcích, kde politický proces často působí apoliticky a je propleten s každodenním komunitním životem, lze výzkum politického systému často zredukovat na analýzu místních stranických struktur. Čmejrek et al. (2010) poukazují na to, že v těchto malých obcích je použití termínů jako „politická strana“ a „stranický systém“ komplikované. Výzkumníci (např. Balík a Hájek, 2020) se v tomto ohledu často setkávají s výzvami, jako je nestabilita formátů lokálních stranických systémů, absence volebních programů a časté přechody kandidátů mezi různými lokálními politickými subjekty během volebního cyklu (tzv. politické přeběhlictví). Analýzy zaměřené na konkrétní politické systémy nebo na komunální politické prostředí se proto obvykle soustředí na velikost jednotlivých stran, z nichž je možné odvodit jejich vliv a pozici v lokálním stranickém systému.

Zvláštní pozornost ve výzkumech je také často věnována roli nezávislých kandidátů ve srovnání s politickými stranami v rámci komunální politiky (viz kapitola 3.4.1.2). Ačkoliv volební pravidla platí jednotně pro malé i velké obce, rozdíly v jejich velikosti vedou k formování odlišných lokálních politických systémů. Vzhledem k velkému počtu obcí a omezenému počtu členů politických stran je většina mandátů obvykle obsazena nezávislými kandidáty, přičemž podíl členů politických stran roste s velikostí obce (Ryšavý a Šaradín, 2010).

Pro posouzení vývoje stranického systému se využívá metod jako měření polarizace, a fragmentace. Ve stranických systémech malých venkovských obcí se často setkáváme s neúplnými kandidátními listinami a nezbytností kandidatury nezávislých osob, což může být výsledkem nestability lokálních politických subjektů a pasivity obyvatel vůči účasti na místní politice. Čmejrek et al. (2010) uvádí, že kandidátní listiny jsou někdy sestaveny krátce před volbami a mohou sdružovat kandidáty s různými názory na správu obce. I když se voleb účastní pouze jedna politická strana, nemusí to vylučovat pluralitu⁹ v zastupitelstvu. Volební zákon rovněž umožňuje v malých obcích s méně než sedmi zastupiteli uvádět více kandidátů, než je počet křesel, což vyvolává otázku, zda počet kandidátů není lepším ukazatelem

⁹ Pluralitní stranické systémy jsou obvykle charakterizované existencí více konkurenčních stran, mohou podporovat diverzitu názorů a přístupů k řešení místních problémů, ale mohou také vést k politické fragmentaci a složitějším procesům vytváření koalic (Čmejrek et al., 2010).

pluralita než počet politických subjektů. Proporcionalita mezi počtem kandidátů a počtem dostupných zastupitelských míst dle Čmejrek et al. (2010) může lépe odhalit pluralitu systém. Avšak nelze automaticky považovat systém za pluralitní, pokud počet kandidátů přesahuje počet mandátů, tj. index překračuje hodnotu 1, zvláště pokud je v zastupitelstvu zastoupena pouze jedna strana, což je v rozporu s obecnou teorií stranických systémů (Bubeníček a Kubálek, 2010).

3.4.2 Politické strany a hnutí

Politické strany¹⁰ a hnutí na komunální úrovni představují široké spektrum politických ambicí a přístupů, zatímco se vyrovnávají s výzvami, jak získat a udržet důvěru a podporu voličů a efektivně řešit lokální problémy (Holum, 2022). Tyto subjekty, včetně široké škály politických stran, občanských sdružení a neziskových organizací, umožňují zastoupení různorodých zájmů a podporují aktivní účast veřejnosti na rozhodovacích procesech. Jejich angažovanost je klíčová pro zajištění transparentnosti, odpovědnosti a veřejného dialogu, což vede k lepším a inkluzivnějším rozhodnutím pro komunitu (Norris, 2002). Důležitou roli politických stran představuje také proces rekrutace nových členů a schopnost přizpůsobit se novým politickým výzvám. Členové a kandidáti působí jako klíčoví prostředníci ve sdílení politiky strany s veřejností, což stranám umožňuje udržovat kontakt s občany a reagovat na jejich potřeby (Klíma, 2019).

Na komunální úrovni se politické strany a hnutí dělí podle různých kritérií, která odrážejí jejich charakter, působnost a cíle. Vedle tradičních politických stran s celostátním dosahem se zde objevují i specializované subjekty, které se zaměřují výhradně na komunální politiku, aby lépe reagovaly na místní potřeby a zájmy. Tato regionálně-komunální uskupení vznikají často s cílem usnadnit kandidaturu nezávislých kandidátů, ulehčující jim tak proces shromažďování podpisů potřebných pro kandidaturu (Valeš, 2008). Přesto se politické strany a hnutí na lokální úrovni setkávají s kritikou za sledování vlastních zájmů, nedostatečnou schopnost formulovat konzistentní politické strategie a sklony ke korupci. Tyto postoje jsou dle Drahekoupil (2019) stále aktuální a odrazují obecné vnímání politických subjektů veřejností. Kromě toho je zde skupina tzv. lokálně-komunálních stran,

¹⁰ V tomto kontextu je nezbytné podotknout, že v ČR neexistuje právní rozdíl mezi pojmy "politická strana" a "politické hnutí", což umožňuje oběma typům subjektů rovnocennou účast ve volbách. Tato legislativa podporuje pluralitu politického spektra a zajišťuje prostor pro reprezentaci široké škály politických názorů a přístupů na místní úrovni (Valeš, 2008).

kteří jsou obvykle zakotveni ve větších městech, kde je složení kandidátních listin regulováno přísnějšími požadavky na počet podpisů. Tyto subjekty vznikají z praktických důvodů a nabízejí platformu pro kandidáty, kteří se chtějí zaměřit na specifické městské problémy.

Výzkumy (např. Ryšavý, 2011) ukazují, že politické strany, které jsou méně propojené s vládami na různých úrovních, mají tendenci získávat vyšší důvěru občanů a také se ukazuje, že větší obce mají tendenci dávat vyšší důraz na politické strany ve své lokální politice. I když se lokální politické strany snaží působit na celostátní úrovni, většinou mají jen lokální či regionální dosah. Tyto subjekty nemusí mít silnou přítomnost na národní scéně, ale jejich význam v komunální politice je nepostradatelný pro zastupování místních zájmů (Čmejrek et al., 2010). Hodnocení politických stran a hnutí často přehlíží lokální kontext, což může vést k zjednodušenému pochopení výsledků komunálních voleb. Způsob, jakým voliči rozhodují v jedno či více mandátových obvodech, se liší a je ovlivněn jak formou kandidatury, tak typem kandidátních listin, které určují míru ovlivnitelnosti pořadí kandidátů voliči (Balík, 2009).

3.4.3 Nezávislí kandidáti a sdružení nezávislých kandidátů

Od devadesátých let 20. století jsou v komunální politice v ČR stále výraznější nezávislá uskupení a jednotlivci, jejichž volební úspěch na lokální úrovni nelze přehlédnout. Tento trend odráží omezenou schopnost politických stran prosadit se na úrovni obcí, kde mají převahu právě nezávislí kandidáti a jejich sdružení. Mnoho autorů upozorňuje, že terminologie týkající se nezávislých kandidátů je složitá jak na mezinárodní, tak na národní úrovni. V ČR se termíny "nezávislý" a "nestraničný" někdy vztahují na širokou škálu lokálních kandidátů, včetně těch, kteří se ucházejí o voličskou podporu za politické strany nebo sdružení bez přímého propojení na národní politiku (Ryšavý et al., 2011).

Zájem o tento fenomén v bádání od devadesátých let svědčí o shodě mezi výzkumníky ohledně významu nestraničství a nezávislých kandidátů v komunální politice (např. Jüptner, 2017; Ryšavý a Šaradín, 2011). Balík a Hájek (2020) uvádí, že v roce 2018 došlo v české komunální politice k výraznému navýšení počtu mandátů získaných nejrůznějšími nezávislými kandidáty či jejich místními sdruženími. V témž roce nezávislí kandidáti obsadili nejvíc postů starostů obcí i městských částí.

Ačkoli volební systém nabízí rovné podmínky pro kandidaturu, praktické požadavky, jako je shromáždění dostatečného počtu podpisů, mohou pro nezávislé subjekty větších obcí představovat výzvu. To vede k situaci, kdy nezávislí kandidáti často vstupují pod křídla politických stran, aby zvýšili své šance na úspěch. Rostoucí nedůvěra veřejnosti v tradiční politické struktury a postupný odklon od nich, zejména v menších obcích, zdůrazňuje význam nezávislých kandidátních skupin (Čmejrek et al., 2010). Balík et al. (2015) uvádí, že omezená přítomnost politických stran v komunální politice menších obcí by mohla oslabit spojení mezi různými úrovněmi politického systému ČR. V současném systému vládnutí chybí institucionalizované propojení mezi obecními, krajskými a parlamentními úrovněmi, což dnes z velké části zajišťují právě politické strany. Ty umožňují neformální komunikaci mezi zástupci na různých úrovních a přinášejí lokální problémy na širší národní fórum.

Politolog Petr Jüptner (2008) ve své typologii rozlišuje mezi institucionalizovanými a neinstitutionalizovanými místními uskupeními (viz Tabulka 2), přičemž klíčové rozdělení spočívá v tom, zda jsou místní uskupení považována zákonem za politickou stranu. Toto rozlišení vede k volbě mezi kandidaturou jako sdružení nezávislých kandidátů nebo jako lokální politická strana. Změna zákona v roce 1994, která zvýšila počet podpisů nutných pro kandidaturu, ve velkých městech vyžaduje desítky tisíc podpisů, zatímco založení politické strany vyžaduje pouze 1 000 podpisů.

Tabulka 2 Rozdělení politických subjektů

neinstitutionalizované kandidátní listiny	(jednotlivci) nezávislí kandidáti
	sdružení nezávislých kandidátů
institucionalizované kandidátní listiny	lokální obecní strany
	všeobecné obecní strany
	regionální strany

Zdroj: Jüptner (2008)

K nárůstu nezávislých kandidátních listin přispívají faktory jako zaměření na místní témata, malá relevance celostátní politiky a ideologie, nespokojenost s politickou situací a nezávislost na celostátních politických trendech. Tyto faktory zdůrazňují odlišnosti mezi

celostátní a místní politikou a upřednostňují pragmatismus a "selský rozum" v komunální politice (Boogers a Voerman, 2010).

3.4.4 Občanská sdružení

Občanská sdružení v ČR představují dobrovolné sdružování občanů se společnými zájmy a hrají klíčovou roli ve vývoji a posilování místních samospráv tím, že podporují participaci občanů a přispívají k řešení konkrétních komunitních problémů. Tyto organizace představují důležitý most mezi občany a místními úřady, umožňují občanům vyjádřit své názory a zájmy, a tím ovlivňují rozhodovací procesy a politiky na místní úrovni (Maškarinec, 2017).

Občanská sdružení mohou mít různé cíle, od kulturních a sportovních aktivit po humanitární činnost, přičemž každé sdružení si určuje své specifické cíle. Členství v občanských sdruženích je dobrovolné a členové se podílejí na činnosti sdružení. Vedení sdružení, obvykle voleno z řad členů, má na starosti řízení a organizaci aktivit. Členství a vedení jsou obvykle neplacené (Skovajsa, 2010). Maškarinec (2017) uvádí, že občanská sdružení lze dělit podle oblasti působení. Lokální občanská sdružení jsou zaměřena na konkrétní lokální problémy nebo aktivity, zatímco národní občanská sdružení působí na celostátní úrovni a zaměřují se na širší témata. Podle právní formy mohou být občanská sdružení utvářena jako spolky nebo sdružení právnických osob, která mají právní subjektivitu a mohou uzavírat smlouvy.

Sdružení přinášejí často inovativní řešení místních problémů, usnadňují přístup k informacím a zvyšují transparentnost místních úřadů. Při spolupráci s místními samosprávami mohou občanská sdružení pomoci identifikovat potřeby obyvatelstva, navrhovat a implementovat projekty zaměřené na zlepšení kvality života v obci či městě. Tato spolupráce může vést ke zvýšení důvěry mezi občany a místní vládou, což je základním předpokladem pro efektivní a odpovědnou správu. Významným aspektem činnosti občanských sdružení je také jejich přínos k udržitelnému rozvoji a ochraně životního prostředí. Mnoho sdružení se zaměřuje na ekologické projekty, podporu obnovitelných zdrojů energie a zlepšení městské zeleně, což přímo přispívá ke zlepšení životního prostředí a kvality života v komunitě (Maškarinec, 2017).

3.5 Rozvoj obecních samospráv

Mezi lokálním rozvojem a fungování samospráv existuje úzký vztah, protože dle již zmiňovaného zákona o obcích, jsou samosprávy povinny pečovat o svůj všestranný rozvoj. Místní politické subjekty tak často hrají roli lokálních aktérů, kteří ovlivňují podobu místního rozvoje a podílí se na utváření podmínek pro kvalitní život obyvatel. Bernard et al. (2011) popisují „rozvoj“ jako pohyb od určitého stavu k jinému, tedy změnu či dynamiku, kterou lze chápat jako pozitivum. Blažek (2004) v této souvislosti upozorňuje na odlišné způsoby rozvoje, „zvenku“ tedy impulzy a podněty působící z vnějšího prostředí (např. státní politiky, evropské fondy, neziskové organizace) a „zevnitř“, kdy je důraz kladen na lokální iniciativy a vnitřní potenciál (místní komunity, malé podniky, občanské společnosti). Ideální rozvojový model by měl kombinovat oba přístupy, kde externí zdroje podporují a posilují vnitřní schopnosti komunity převzít kontrolu nad vlastním rozvojem.

Externí přístupy k rozvoji venkova často zahrnují strategie, jako jsou dotace a granty (např. EU nebo ze státního rozpočtu), které jsou zaměřeny na vylepšení infrastruktury nebo poskytnutí speciálních služeb. Tyto vnější zdroje mohou být nezbytné pro inicializaci větších projektů, které by jinak byly pro venkovské oblasti nedosažitelné. Na druhou stranu, rozvoj "zevnitř" se opírá o lokální potenciál a komunitní akce (tj. místní akční skupiny, občanská sdružení), přičemž se snaží o posílení místní ekonomiky a ochranu kulturního dědictví. Tento druh rozvoje je důležitý pro udržení sociální soudržnosti a zajištění, že rozhodování je reflektivní a relevantní pro místní obyvatele (Durand, 2003).

Bernard (2010) upozorňuje, že vzhledem k diferenciaci životních strategií a hodnot je často obtížné nalézt takové aspekty rozvoje, které by bylo možné označit za pozitivní sociální změnu pro celou lokální populaci. Příkladem může být studie Murdoch a Masden (1996), která uvádí několik typů venkova podle toho, jaké lokální zájmy zde dominují. Také upozorňují na zásadní rozpor mezi zájmy střední třídy usilující o zvýšení kvality života a lokální populací závislé na místní průmyslové produkci.

Perlín (2008) zdůrazňuje, že v rámci rozvoje obcí by měla být brána v úvahu nejen ekonomická stránka, ale i faktory týkající se vizuálního vzhledu obcí, demografických trendů, vybavení, infrastruktury a intenzity místního veřejného života, včetně kulturních a politických akcí. Tyto faktory obohacují chápání lokálního rozvoje jako procesu

modernizace, kde se vedle ekonomického růstu objevují i sociální dynamiky, jež reflektují širší společenské proměny. V rámci tohoto kontextu je pak možné chápat lokální rozvoj jako širší proces, v němž se obce stávají odrazem širších sociálních proměn, které prochází celá společnost. Perlínův pohled je v souladu s moderními trendy v regionálním plánování a rozvoji, kde se klade důraz na multidisciplinární přístup k rozvojovým strategiím (Bernard a Kostecký, 2010).

Podle Bernarda et al. (2011) je sídlo považováno za úspěšně rozvinuté, pokud dokáže nabídnout dostatek kvalitních ekonomických příležitostí svým obyvatelům nebo jim zprostředkovat snadný přístup k těmto možnostem díky své strategické poloze a výborné dopravní dostupnosti. Charakteristickým rysem prosperující obce je také populační stabilita nebo růst doprovázený vyváženou demografickou strukturou. Dále je důležitá dostupnost široké škály služeb od základního obchodu, přes volnočasové aktivity, až po rozmanité služby splňující základní potřeby komunity. Úspěch obce se odvíjí také od její urbanistické koncepce, estetické přitažlivosti a zdravého, udržitelného prostředí. V takovém sídle najdeme bohatý společenský, kulturní a sportovní život. Obyvatelé se aktivně podílejí na transparentním politickém rozhodování, angažují se v aktivitách místních sdružení a společně utvářejí živou a fungující komunitu.

3.5.1 Lokální samospráva jako rozvojový aktér

Lokální samosprávy, jakožto institucionální rozvojoví aktéři, stojí v centru rozvojových snah jednotlivých obcí. Díky své legitimnosti, která je opřena o výsledky komunálních voleb a je podpořena důvěrou obyvatel, má vedení obcí zásadní roli ve směřování a realizaci rozvojových projektů. Tato autorita umožňuje samosprávám hospodařit s pravidelným rozpočtem, což je zvláště v menších obcích často největší dostupný finanční zdroj pro podporu všestranného rozvoje (Getimis a Grigoriadou, 2014).

Roztříštěná struktura obcí v ČR a omezený rozsah i rozpočet, v němž lokální samosprávy působí, může limitovat jejich rozvojový potenciál, obzvláště v oblasti ekonomického rozvoje (Bernard et al., 2011). Malé obce se často potýkají s omezenými ekonomickými funkcemi, což je stav, který se podle Ostroma (1990) s časem může dále zhoršovat. Tato omezení však mohou být částečně překonána prostřednictvím spolupráce mezi obcemi a funkcionálním slučováním některých agend. Současný mezinárodní diskurz, zahrnující pojem "community

governance", poukazuje na změnu v pojetí úloh místní samosprávy. Tento koncept zdůrazňuje, že samosprávy nejsou jen poskytovateli veřejných služeb, ale stávají se klíčovými rozvojovými aktéry, kteří aktivně spolupracují s dalšími potenciálními aktéry v lokalitě (Bernard et al., 2011). V malých obcích se starosta obvykle jeví jako dominantní aktér samosprávy, který v případě absence obecní rady, jedná jako hlavní výkonný orgán s rozhodujícím vlivem na správu obce v rámci schváleného rozpočtu (Bernard et al., 2011).

Ve venkovských obcích se úloha samosprávy při vykonávání jejich institucionálních funkcí liší v závislosti na specifickém institucionálním uspořádání a velikosti samosprávy. Pokud je místní samospráva považována za institucionální rámec určený k rozpoznání a uskutečňování společných místních zájmů a stává se tak hlavním prostředkem k dosažení lokálního rozvoje, je klíčové určit vlastnosti, jež tuto úlohu umožňují a podporují. Jako účinný nástroj pro naplnění těchto cílů se jeví model podnikavé sociální infrastruktury, který zdůrazňuje schopnost přijímat alternativy, mobilizovat zdroje a vytvářet inkluzivní sociální sítě (Bernard et al., 2011). Tento přístup je v souladu s teoriemi endogenního rozvoje, podle kterých samosprávy, jež implementují klíčové aspekty podnikavé sociální infrastruktury, působí efektivněji jako aktéři komplexního rozvoje.

V českém kontextu je role lokální samosprávy v rozvojovém procesu předmětem mnoha analýz, přičemž většina z nich se zaměřuje na formální aspekty její činnosti, zatímco neformální procesy uvnitř samosprávy, které výrazně ovlivňují její fungování, zůstávají často opomíjeny. Konflikty, které mohou během vykonávání funkcí samosprávy vznikat, jsou oblastí, jíž je věnována značná pozornost, spolu s fenoménem depolitizace lokální samosprávy, což v malých obcích vede k nízké intenzitě politické soutěže, v některých případech dokonce k její absenci. Tato situace však neznamená absence konfliktů; ty jsou často intenzivní, i když obvykle epizodické. Konflikty vznikají převážně z diskusí o budoucím rozvoji obce (Čmejrek et al., 2010). Některé studie poukazují na limitující vnější faktory, jako je geografická poloha obce, její socioekonomický status, dostupné zdroje a rozsah pravomocí, které samospráva má k dispozici. Tyto faktory mohou významně ovlivnit schopnost obce naplňovat své rozvojové cíle a efektivně reagovat na potřeby svých obyvatel (Čopík et al., 2017).

3.5.2 Strategické plánování a jeho význam pro lokální rozvoj

Strategické plánování hraje klíčovou roli v kontextu lokálního rozvoje, neboť umožňuje samosprávám stanovit dlouhodobé cíle a priority, které reflektují potřeby a očekávání komunity. Tento proces poskytuje rámec pro efektivní alokaci zdrojů, podporuje koordinaci mezi různými sektory a zvyšuje celkovou efektivitu a účinnost veřejné správy. Strategické plánování také usnadňuje lepší odpovědi na měnící se ekonomické, sociální a environmentální podmínky a podporuje udržitelný rozvoj (Bernard, 2010).

Podle Brysona (2018) je strategické plánování nezbytné pro úspěšné veřejné řízení a rozvoj, protože poskytuje metodiku, jak přemýšlet o budoucnosti organizace systematicky a strategicky. Healey (1997) zdůrazňuje význam strategického plánování pro prostorový a městský rozvoj, poukazující na to, že integrace různých pohledů a zájmů do plánovacího procesu je zásadní pro řešení komplexních výzev, kterým města a obce čelí. Strategické plánování podle něj umožňuje vytváření udržitelných rozvojových strategií, které respektují sociální, ekonomické a ekologické aspekty lokálního rozvoje.

Strategické plánování představuje základní krok k vytvoření strategických dokumentů, které slouží jako klíčové vodítko pro rozvoj a směřování veřejných politik. Ačkoliv tyto dokumenty nejsou přímo právně závazné, hrají zásadní roli v usměřování budoucího vývoje obcí a měst tím, že stanovují cíle rozvoje na krátkodobé, střednědobé i dlouhodobé období a navrhují strategie pro jejich dosažení. Tyto strategické plány, zahrnující akční plány, jsou na úrovni místních samospráv považovány za základní koncepční dokumenty, jejichž přijetí a finální podobu schvaluje obecní nebo městské zastupitelstvo prostřednictvím usnesení. Tento proces dává zvoleným zástupcům odpovědnost a pravomoc nad směřováním rozvoje jejich obce či města, podtrhující význam strategického plánování jako základního pilíře pro udržitelný rozvoj a zlepšování kvality života obyvatel (Bryson, 2018).

Existují tři hlavní přístupy k strategickému plánování: expertní (top-down), komunitní (bottom-up) a kombinovaný. Expertní přístup klade důraz na odborné znalosti a předává tvorbu plánů do rukou úředních expertů nebo konzultantů, zatímco komunitní přístup zdůrazňuje zapojení širokého spektra aktérů s praktickými zkušenostmi a zájmy v dané oblasti. Kombinovaný přístup se snaží využít výhod obou přístupů (Šilhánková, 2004). Linek a Trnka (2005) uvádí, že zapojení veřejnosti je neúčinnější při stanovování politické

agendy a identifikaci problémů. Šilhánková (2004) dodává, že expertní metoda může vytvářet kvalitní strategie, ale často trpí nedostatečnou znalostí místního prostředí a potřeb. Naopak komunitní přístup podporuje zapojení veřejnosti, ale může čelit výzvám spojeným s vyvážením expertního a laického vědění. Nedostatečné zapojení veřejnosti může vést k nezájmu nebo dokonce odmítnutí rozvojových strategií, což opět ukazuje na důležitost komunikace a spolupráce s komunitou při tvorbě a implementaci strategických plánů.

3.5.3 Agenda rozvoje samospráv a vliv participace občanů

Agenda rozvoje samospráv představuje klíčový nástroj pro řízení a směřování dynamiky lokálního rozvoje. V rámci tohoto procesu se samosprávy soustředí na identifikaci a realizaci široké škály aktivit a projektů, které cílí na zlepšení kvality života občanů, posílení místní ekonomiky, ochranu životního prostředí a celkové zvýšení atraktivity a udržitelnosti obcí a měst (Bryson, 2018).

Rozvojová agenda samospráv se neomezuje pouze na tradiční oblasti, jako jsou infrastruktura a veřejné služby, ale zahrnuje také inovativní přístupy v oblastech, jako jsou digitální transformace, sociální inkluze, podpora podnikání a udržitelný rozvoj. Tyto aktivity reflektují rostoucí pochopení, že komplexní rozvoj vyžaduje integraci ekonomických, sociálních a environmentálních aspektů (Healey, 1997).

Participace občanů na rozhodovacích procesech je zásadním faktorem, který může významně ovlivnit účinnost a směr lokálního rozvoje. Výzkumy (např. Arnstein, 1969; Fung, 2006) ukazují, že zapojení občanů do plánování a rozhodování na lokální úrovni vede k větší transparentnosti, odpovědnosti, a nakonec k rozhodnutím, která lépe reflektují potřeby a přání komunity. Innes a Booher (2010) potvrzují, že zapojení občanů do plánovacího procesu podporuje mimo jiné společenskou soudržnost a vede k lepším a více akceptovatelným rozhodnutím. Díky tomu se zvyšuje schopnost samosprávy efektivněji směřovat lokální rozvoj.

Arnstein (1969) popisuje různé úrovně zapojení občanů, od manipulace a terapie po občanskou kontrolu, kde nejvyšší stupně participace zahrnují občany jako aktivní spolutvůrce rozhodnutí. Tento model poskytuje užitečný rámec pro hodnocení, jak hluboce jsou občané zapojeni do procesů, které ovlivňují jejich životy. Fung (2006) navrhuje koncept tzv. Empowered Participatory Governance, který zdůrazňuje potřebu, aby byla participace

občanů účinná - tj. aby měli reálnou možnost ovlivnit výsledky rozhodovacích procesů. Klíčovým prvkem je zde vytvoření prostředí, kde občané mohou aktivně spolupracovat s úředníky a zástupci na vypracování a implementaci politik.

Význam participace občanů je podtržen i ve studiích o lokálním rozvoji, kde se ukazuje, že projekty s vysokou mírou občanského zapojení často vedou k lepším výsledkům a mají vyšší míru udržitelnosti (např. Michels a De Graaf, 2010). Participace občanů má také klíčový význam pro zvyšování důvěry mezi občany a samosprávou. Studie (Bryson et al., 2013) poukazují na to, že když se občané cítí slyšeni a jejich názory jsou brány v úvahu, roste jejich důvěra v lokální instituce a ochota spolupracovat na budoucích projektech.

Aktivní zapojení obyvatel do procesu plánování rozvoje a jejich skutečná interakce s obecními úřady jsou praktiky, které uplatňuje pouze malá část obcí. Ukazuje se, že vztah mezi velikostí obcí a způsobem, jakým zapojují aktéry do plánování svého rozvoje, představuje významný rozdíl v přístupech. V malých obcích se mnoho procesů odehrává na neformální bázi, což může souviset s menším počtem obyvatel a tím pádem užšími vztahy mezi nimi. Naopak ve velkých obcích se setkáváme s využíváním širší škály možností pro zapojení veřejnosti, pokročilejšími komunikačními strategiemi a větším nasazením informačních technologií. Přesto je nejčastější formou komunikace s veřejností pasivní přístup, který spočívá především v informování občanů, často prostřednictvím veřejných projednávání a zveřejnění na úředních deskách a webových stránkách obcí (Maier, 2001).

3.6 Politická participace občanů

Aktivní účast občanů, zahrnující občanskou¹¹ a politickou participaci, je základním prvkem demokratického systému, který jim umožňuje aktivně se angažovat ve veřejném životě. Termín „politická participace“ odkazuje na aktivity běžných občanů, jejichž hlavním záměrem je ovlivnit politické výstupy (Teorell et al., 2007). Zapojení do politických aktivit přesahuje rámec jednoduchého prosazování specifických zájmů či názorů; jedná se o proces, v jehož průběhu občané nabývají hlubšího porozumění principům, na nichž politický systém stojí, což v konečném důsledku posiluje celou občanskou společnost (Lebeda a Vlachová, 2010). Podle Linka (2013) jsou názory na to, co je základem demokracie, rozdílné: někteří

¹¹ Občanská participace představuje formu aktivního zapojení občanů do veřejného života, přičemž je spojena s oběma kolektivními a individuálními výhodami, avšak vyžaduje značné úsilí a závazek (Nekola, 2013).

považují za důležité, aby občané hráli aktivní roli v politických rozhodnutích, zatímco jiní upřednostňují úlohu státu v redistribuci zdrojů nebo se zaměřují na základní principy, jako jsou svobodné volby a rovnost všech občanů před zákonem.

Politická participace občanů bývá v kontextu lokální politiky obvykle zkoumána ve třech rovinách: 1. účast ve volbách (tj. volební participace) 2. další formy politické participace, které zpravidla zahrnují členství v politických stranách, zapojení do volebních a dalších aktivit politických stran, kontakty s politickými vůdci apod. 3. zapojení občanů do veřejného života v obci (Čmejrek et al., 2010).

Vráblíková (2008) určuje tři základní faktory, které mají vliv na míru politické účasti: individuální charakteristiky (tj. sociodemografické proměnné, hodnoty a postoje občanů¹²); sociální sítě (kam lze zařadit členství ve sdružení či organizaci) a institucionální strukturu státu. Tyto faktory Vráblíková dále v rámci explanačního modelu rozvádí a vyzdvihuje tři úrovně politické participace – mikro, meso a makro. Na mikroúrovni model zdůrazňuje vliv sociálně-ekonomických charakteristik jedince (jako je příjem, věk, nebo pohlaví) jako klíčové determinanty politické participace, rovněž však poukazuje na důležitost politických hodnot, postojů a norem (například zájmu o politiku či pocitu politické efektivity¹³) v ovlivňování politické aktivity. Na mesoúrovni je hlavní důraz kladen na roli aktivního zapojení do občanské společnosti jako motoru politické participace. Makroúroveň přístupu se zaměřuje na charakteristiky národních států, a to především v kontextu volební účasti, kde se rozlišují dva hlavní typy vysvětlujících modelů: teorie modernizace, která zdůrazňuje význam sociálně-ekonomického vývoje společnosti, a institucionální teorie, která upozorňuje na význam národního institucionálního rámce, jako je typ volebního systému, pro určení míry volební účasti (Vráblíková, 2008).

Mimo výše uvedené roviny se mnoho studií (např. Kudrnáč, 2017) také zabývá otázkou, proč občané neparticipují. Důležitým prvkem v této oblasti je rozlišení mezi osobami, které se rozhodnou nebyt součástí veřejných aktivit z vlastní volby, ať už z důvodu absence zájmu či motivace, a těmi, jejichž neaktivita pramení z nedůvěry v politický systém či pocitu

¹² Dle Šerek a Macek (2010) hodnoty a postoje občanů patří mezi proměnné, které mohou osvětlit motivace politické participace a pasivity.

¹³ Politická efektivita, jak definuje Niemi et al. (1991), odráží přesvědčení jednotlivce o jeho schopnosti rozumět a ovlivnit politickou sféru. Jestliže občan věří ve svou kompetenci a efektivitu – jak z interního pohledu na své schopnosti, tak z vnějšího hlediska ve vztahu k systému – je pravděpodobnější jeho aktivní účast.

bezmocnosti ve vztahu k ovlivnění politických procesů (Kudrnáč, 2017). S řešením této situace přichází participativní teorie demokracie, která navrhuje řešení pro překonání omezení současných systémů vlády tím, že zdůrazňují větší a přímější zapojení občanů do vládních procesů, než jaké umožňuje reprezentativní demokracie. Vycházejí z myšlenky, že každý člen společnosti by měl mít právo a příležitost aktivně se podílet na životě a rozhodování své politické komunity prostřednictvím spolupráce a kolektivních iniciativ, aby se tak společně podílel na formování budoucnosti (Kuchař a Novák, 2018).

V kontextu politické neúčasti je pocit politické účinnosti, jak jej definovali Niemi et al. (1991), klíčový pro zapojení do politických procesů. Tento pojem zahrnuje víru občana ve svou schopnost rozumět politickým otázkám a mít na ně vliv. Pokud se jednotlivec považuje za schopného účastnit se politického dění (tj. má vysokou míru vnitřní politické účinnosti) a věří, že jeho akce mohou ovlivnit politické rozhodování (tj. má vysokou míru vnější politické účinnosti), je více pravděpodobné, že se do politiky aktivně zapojí (Šerek a Macek, 2010). Zásadní je, jak jednotlivci posuzují své vlastní možnosti zapojit se, zda mají pocit, že disponují potřebnými znalostmi a schopnostmi, a zda vidí smysl v jejich vlastní účasti.

Dalším důležitým aspektem, který může motivovat nebo demotivovat občany k účasti, je důvěra v politické a veřejné instituce. Podle výzkumu Hooghe a Mariena (2013) existuje předpoklad, že nedostatek důvěry ve veřejné instituce vede k menší míře angažovanosti v oficiálních participačních aktivitách nebo dokonce k úplné pasivitě.

3.6.1 Formy politické participace

V současné době existuje široké spektrum způsobů, jakými mohou lidé vyjadřovat své politické přesvědčení, usilovat o změny a ovlivňovat směřování svých společenství i celé společnosti. Hlasování ve volbách je pravděpodobně nejznámější a nejzákladnější formou politické participace, umožňující občanům rozhodovat o tom, kdo je bude reprezentovat na různých úrovních vlády. V ČR je tato forma participace stále nejvíce využívána. Nicméně, participace se neomezuje pouze na volby. Účast v politických stranách nabízí další rozměr angažovanosti, kde členové mohou mít přímý vliv na politické strategie, volební kampaně a výběr kandidátů (Teorell et al., 2007). Existuje široká škála dalších způsobů, jak se občané mohou zapojit do politických procesů, od podepisování petičních listů, účast na demonstracích až po sdílení politicky orientovaných příspěvků na sociálních sítích (Šerek a

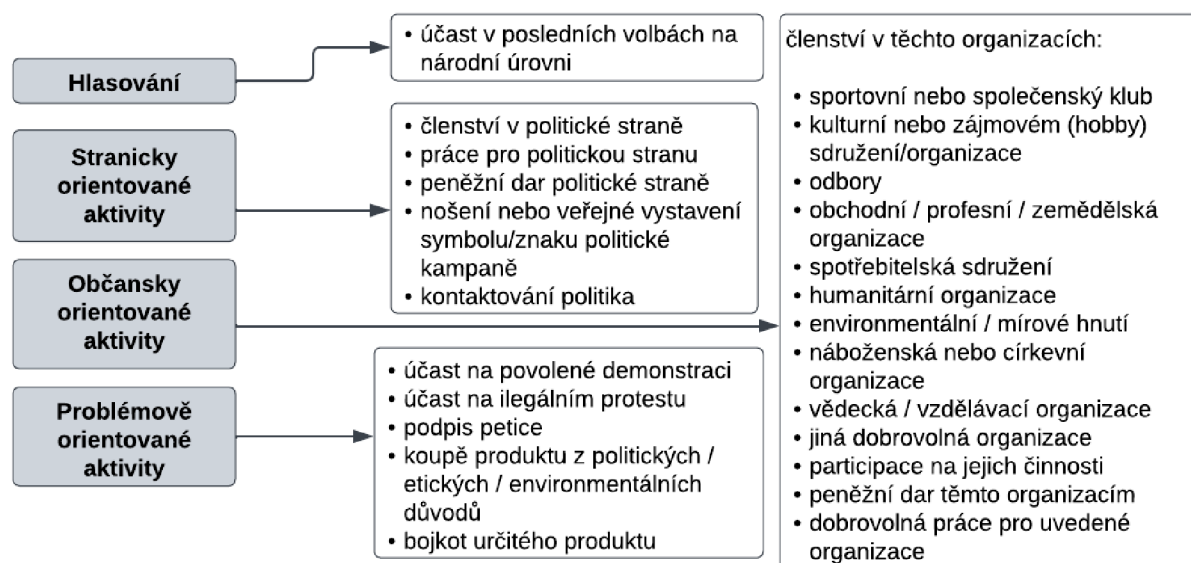
Macek, 2010). Tyto aktivity jsou typické pro svobodné demokratické společnosti, kde občané mají kontrolu nad svými zvolenými zástupci a prostřednictvím participace mohou sami definovat agendu.

V éře digitálních technologií se rozšiřuje spektrum možností, jak se lidé mohou zapojit do politiky. Přibývají moderní přístupy, jako jsou online petice, využití sociálních sítí a digitálních platforem pro interakci s politickými představiteli, které nabízejí občanům nové cesty k většímu vlivu na rozhodovací procesy bez nutnosti osobní přítomnosti na politických shromážděních či schůzích (Oser et al., 2022). Nové metody participace poskytují širší prostor pro zapojení a umožňují silnější ovlivnění politického a společenského vývoje. S klesajícím zájmem, zejména mladších občanů, o tradiční formy politického zapojení se očekávání zaměřují na internet a další nové komunikační technologie jako na nástroje, které mohou umožnit rozvoj nových forem politické účasti a přispět k vzniku nových sociálních hnutí, jak naznačují Švelch et al. (2015). Tyto formy mohou zvyšovat míru angažovanosti občanů v politickém dění, přestože zatím nedosahují stejné úrovně jako tradiční forma voleb. Jak uvádí Vráblíková (2017, s. 130): „*Žádná z dalších politických aktivit nedosahuje ani čtyřicetiprocentní účasti.*“ Vlivem rostoucí digitální kultury se však očekává, že se tyto nové formy budou i nadále rozvíjet a nabývat na důležitosti.

Za východisko dalších úvah byla zvolena koncepce, jež uvádí Nekola (2013), která rozčleňuje politickou participaci do čtyř podskupin, konkrétně hlasování ve volbách, stranicky orientované aktivity, problémově orientované aktivity a občansky orientované aktivity (viz Schéma 3).

Za zmíněnými čtyřmi základními podskupinami, jež zmiňuje Nekola (2013), se však ukrývá množství dalších aktivit, které se věnují specifitějším zájmům a přístupům k politice. Ty zahrnují členství v politických stranách, kde se občané mohou zapojit přímo do přípravy politických strategií, kandidátních listin a volebních kampaní. Aktivity jako peněžní příspěvky politickým stranám, veřejné zobrazení politických symbolů a přímý kontakt s politiky jsou dalšími způsoby, jak lidé mohou podporovat své politické preference a přispívat k formování veřejného mínění.

Schéma 3 Typologie politické participace a proměnné pro její měření

Zdroj: vlastní zpracování na základě Nekola (2013)

Kromě formální politické angažovanosti existují také občanské orientované aktivity, které zahrnují účast na demonstracích a protestech, legalizovaných i těch, které mohou být považovány za méně konformní s platnými zákony. Tyto formy vyjadřování názoru představují pro občany nástroj, jak upozornit na sociální problémy a vyzývat k změnám ve společnosti. Petice a bojkoty produktů z etických nebo ekologických důvodů rovněž představují způsob, jak se občané mohou stavět proti určitým politikám nebo praxím, které považují za škodlivé nebo neetické. Významnou roli v politické participaci hrají různé organizace, do kterých se občané mohou začlenit a prostřednictvím nichž mohou působit. Členství v sportovních, kulturních či odborných klubech, profesních asociacích a dobrovolných sdruženích umožňuje lidem angažovat se ve veřejném životě, rozvíjet komunitní soudržnost a podporovat konkrétní sociální nebo environmentální příčiny. Ať už prostřednictvím přímé účasti na činnosti těchto skupin, nebo prostřednictvím finančního příspěví či dobrovolnické práce, jednotlivci mohou posílit svůj hlas a přispět k většímu sociálnímu dopadu svých politických a občanských postojů (Nekola, 2013).

Jednotlivci se zapojují do politického procesu různě intenzivně, což je ovlivněno nejen jejich osobním časem a rozhodnutím, ale také dostupností informací, vědomostmi a financemi. Zatímco některé formy účasti, jako je účast na volbách, jsou poměrně snadné a přístupné pro

většinu lidí, jiné metody, například kontaktování zástupců nebo přímá podpora politických kampaní, vyžadují větší investici prostředků. Nerovnosti v možnostech získat informace a financování mohou vést k nerovným příležitostem pro občanskou angažovanost. Bohatší a lépe informované segmenty populace mohou mít vyšší schopnost ovlivňovat politické směřování díky svým štedřejším zdrojům, které mohou mobilizovat pro lobby a politické aktivity, jak poukazuje Nekola (2013).

Veřejné shromáždění a protesty

Veřejné shromáždění a protesty představují další formu politického angažmá. Tato aktivita umožňuje občanům společně vyjádřit svůj nesouhlas nebo podporu určitým politickým rozhodnutím. Rucht (2011) zdůrazňuje, že veřejné protesty mohou mít značný vliv na formování veřejného mínění a mohou být hnací silou změn v politickém prostředí. Demonstrace a účast na veřejných shromážděních jsou formou politického protestu a vyjádření nesouhlasu. Tyto akce jsou chráněny Listinou základních práv a svobod, která zaručuje právo na shromažďování a svobodu projevu.

Petice a občanské iniciativy

Veřejné petice slouží jako nástroj, který umožňuje občanům vyjádřit své názory a požadavky na úřady a instituce. Jedná se o další prostředek, který občanům umožňuje vyjádřit své stanovisko ke konkrétním otázkám a žádat o akce ze strany vlády nebo parlamentu. Tato forma účasti spočívá ve shromažďování podpisů jednotlivců na papírových nebo elektronických formulářích, které obsahují návrh řešení daného problému nebo požadavek na změnu určité politické praxe. Hlavním cílem podpisu petic je demonstrovat širokou podporu konkrétnímu názoru a požadavku, s nadějí, že političtí představitelé přijmou danou záležitost vážně a přijmou odpovídající opatření. Zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním, stanovuje pravidla pro podávání petic a jejich projednávání. Kotler a Armstrong (2009) naznačují, že petice mohou být účinným nástrojem pro prosazování změn a ovlivňování politických procesů. Tato forma politické participace je často využívána jako protestní aktivita, jak zdůrazňuje Vráblíková (2017) vyznačuje se nízkou konfrontačností. Podpisová petice nenutí účast všech zainteresovaných osob na jednom místě ve stejný čas a připojení podpisu pod petici zabere jen několik sekund.

Veřejné setkání v obci

Veřejná setkání obyvatel města či obce je klíčovou součástí politického zapojení na lokální úrovni, což umožňuje občanům přímo se podílet na rozhodnutích týkajících se jejich bezprostředního životního prostředí. Taková setkání jsou zaměřena na adresování a hledání řešení místních otázek a problémů, čímž dávají obyvatelům prostor pro aktivní účast v procesu utváření jejich komunity. Participace na veřejných shromážděních je pro mnohé občany významnou formou politického angažmá, poskytující možnost otevřené debaty o aktuálních místních záležitostech a vyvíjení tlaku na přijímání vhodných řešení. Přímé zapojení do rozhodování na místní úrovni zároveň podporuje větší pocit zodpovědnosti občanů za jejich komunitu a podněcuje lepší komunikaci mezi obyvateli a místními politickými představiteli, což vede k posílení vzájemné důvěry a transparentnosti veřejné správy (Vráblíková, 2018).

Důležité je také poznamenat, že veřejné setkávání v obci čerpá z tradičních hodnot a kulturních specifik daného regionu. Jak vysvětlují Šerek a Macek (2010), taková shromáždění mohou mít rozmanitou podobu, zahrnující například pravidelná veřejná zasedání, diskuse zaměřené na konkrétní témata nebo workshopy pro plánování projektů. Tyto iniciativy, často podpořené místní správou nebo neziskovými organizacemi, hrají významnou roli v povzbuzování občanů k zapojení a mají pozitivní dopad na společenskou dynamiku. Nejenže se tak řeší místní záležitosti, ale rovněž se posiluje pocit sounáležitosti a lokální identity mezi občany.

3.6.2 Sociodemografické aspekty politické participace

Kromě analýzy účasti lidí v politickém procesu se výzkum politické participace věnuje i identifikaci faktorů, které tuto účast ovlivňují. Jinak řečeno, výzkumníci se pokoušejí najít odpovědi na otázku, proč se někteří jednotlivci angažují v politickém životě více než ostatní (Vráblíková, 2008). Nejčastěji se tyto výzkumy věnují vlivu věku, pohlaví, vzdělání, příjmů a velikosti sídla.

Výzkumy v oblasti politické participace naznačují, že věková skupina může hrát podstatnou roli v politickém angažmá jednotlivců. Uznávaná studie provedená Brady, Verbou a Schlozmanem (1995) odhalila, že mladší generace může projevovat nižší zájem o tradiční formy politické účasti ve srovnání se staršími občany. Tato skutečnost může být spojena s

různými politickými prioritami a vnímáním důležitosti politických otázek v závislosti na věku. Dalším faktorem, na který je v politické participaci upozorňováno, je genderový aspekt. Rozdíly mezi muži a ženami v účasti na politických procesech a jejich přístup k politickým aktivitám jsou klíčovými tématy. Výzkumy často diskutují o pohlavních stereotypních vnímáních a nespravedlivých postaveních žen v politické sféře, což může ovlivnit jejich motivaci k aktivní účasti v politickém dění.

Vzdělání hraje podle dostupných výzkumů (např. Linek a Petrušek, 2018) v této oblasti také významnou roli v determinaci politické angažovanosti. Lidé s vyšším vzděláním často projevují vyšší úroveň účasti ve formální politice. Ekonomická situace a příjmy domácnosti jsou dalšími aspekty, kterým je ve výzkumech věnována pozornost. Analýza vlivu ekonomické stability na politickou participaci může poskytnout důležité poznatky o souvislostech mezi finančními zdroji jednotlivců a jejich schopností angažovat se v politických aktivitách (Nový, 2013).

Vliv vzdělání na úroveň politické účasti

Vzdělání představuje klíčový faktor ovlivňující úroveň politické účasti občanů. Několik významných studií provedených v oblasti politologie potvrzuje, že existuje pozitivní vztah mezi úrovní vzdělání a politickou angažovaností (např. Verba et al., 1995; Linek a Petrušek, 2018). Tento vztah vyplývá z několika faktorů spojených s vzděláním.

Vzdělanější jednotlivci mají tendenci mít lepší porozumění politickým procesům, strukturám a otázkám, což jim umožňuje lépe vyhodnocovat informace, které obdrží a provádět informovaná rozhodnutí v politické sféře. Větší politická gramotnost vede k aktivnější účasti ve volbách, veřejných shromážděních a jiných formách politického angažmá. Výzkum Verby et al. (2003b) rovněž ukazuje, že vzdělanější občané mají tendenci být kritičtější vůči politickým událostem a mají větší pravděpodobnost aktivního sledování politických zpráv. Tato kritičnost a informovanost zvyšují jejich motivaci k účasti v politických procesech, protože cítí, že jejich angažovanost může mít významnější dopad.

Demokratický proces je podporován, když vzdělaní občané aktivně přispívají k politickým diskusím, podílejí se na veřejném rozhodování a vyjadřují své názory. Z tohoto důvodu je důležité sledovat vliv vzdělání na úroveň politické účasti a rozumět tomu, jak může

vzdělanost přispět k posílení demokratických procesů ve společnosti (Linek a Petrušek, 2018).

Politická angažovanost v závislosti na věku

Věková struktura populace má významný vliv na politickou participaci. Norris (2002) ve svém výzkumu argumentuje, že mladší jedinci mají tendenci mít nižší úroveň účasti než starší generace. Vráblíková (2008) v tomto kontextu uvádí, že politicky nejaktivnější bývají občané ve středním věku s vyšším vzděláním a vyšším příjmem. S nárůstem věku se zvyšuje i pravděpodobnost účasti ve volbách a politických aktivitách. Tento věkový gradient je důležitým faktorem pro pochopení rozsahu a povahy politické účasti v populaci. Věkový rozdíl je zřetelný především v běžných politických činnostech, jako je hlasování či angažmá v politických stranách.

Tento trend mladších generací nezapojovat se aktivně do politického života může souviset s jejich celkovým nedostatkem zájmu o politiku a skeptickým postojem k politickým institucím. Nízká účast a omezená pozornost věnovaná politickým tématům ze strany mladých lidí by mohla zpochybňovat efektivitu správy veřejných záležitostí, protože omezuje dohled nad činností politických představitelů ze strany občanů (Lebeda a Vlachová, 2010).

V literatuře však existují závěry (např. Soler a Martí, 2012), které naznačují, že mladí lidé jsou sice méně aktivní v tradičních formách politické účasti, ale vykazují větší angažovanost v jiných neformálních formách politické participace. Mladá generace se často angažuje v lokálních komunitách, podílí se na činnosti nových sociálních hnutí, zapojuje se do online aktivit a zaměřuje na konkrétní tematické otázky, známé jako „single issue politics“ (Quintelier, 2007). V této souvislosti upozorňuje Kim (2014) na skutečnost, že se mladí lidé často spojují s peticemi, účastmi na demonstracích, nakupováním či bojkotováním zboží z politických důvodů a online participací. Přesto stále existuje skupina mladých, která nové příležitosti nevyužívá. Studie Soler a Martí (2012) naznačuje, že neaktivita mezi mladými neznamena nutně apatii či nezajímavost o politické dění, ale může být záměrným rozhodnutím zůstat v pozadí. Tito autoři popisují skupinu mladých, kteří se sice neangažují tak aktivně, ale vykazují silný politický zájem – označují je jako "standby citizens" neboli občany ve stavu pohotovosti. Analýza politické účasti mladých proto nezahrnuje jen míru

jejich zapojení, ale i širší spektrum hodnot, postojů, motivací a překážek, které mohou jejich participaci ovlivňovat, včetně existujících materiálních omezení.

Role genderu v politické participaci

Role genderu v politické participaci se stává stále výraznějším tématem v souvislosti s politickou účastí (Kittilson. 2006). Studie, jako např. Verba et al. (2003a), poukazují na odlišné motivace a překážky, kterým čelí ženy při zapojení do politických aktivit ve srovnání s muži. Dosahování genderové rovnosti v politické participaci vyžaduje nejen zajištění stejných příležitostí pro muže a ženy, ale i porozumění specifickým vlivům genderových rolí na účast v politice.

Zapojení žen do politiky je ovlivněno institucionálními a politickými bariérami, přičemž zásadní roli hrají volební systémy a proces výběru kandidátů. Vliv politických stran na možnosti účasti žen je značný, a to i prostřednictvím finanční podpory či poskytování kontaktů (Wägnerud, 2009). Dalším faktorem, který komplikuje zapojení žen, je dominující maskulinní charakter institucí, který nutí ženy přizpůsobovat se stanoveným pravidlům a kultuře, jež může být nepřátelská k jejich potřebám a zájmům, včetně časování parlamentních schůzí, které nemusí zohledňovat rodinné a pečovatelské povinnosti žen (Shvedova, 2005).

Strukturální a individuální bariéry zahrnují také stereotypní hodnocení žen a mužů a genderově specifické vnímání moci, což může vést k tomu, že ženy politiku vnímají spíše jako službu veřejnosti. Tyto překážky doplňuje tradiční patriarchální rodinný model a způsob prezentace žen v médiích, což může negativně ovlivnit jejich sebevědomí a odvahu zapojit se do politiky (Rakušanová, 2006). Společenské bariéry vycházejí z celkového přístupu společnosti k ženským a mužským rolím. Očekávání, že ženy by se měly věnovat roli matky a pečovatelky, může vést k tzv. dvojímu břemenu. Naopak, mužům jsou kladeny přílišné nároky ve veřejné sféře, což vytváří nerovnováhu (Inglehart a Norris, 2003). I když se ženy aktivně účastní politického života, genderové faktory mohou ovlivnit jejich působení, zejména v prestižních parlamentních výborech. Dominantně mužské prostředí může vytvářet stereotypy, které ženy znevýhodňují, a to nejen při vstupu do politiky, ale i při obsazování klíčových pozic (Shvedova, 2005).

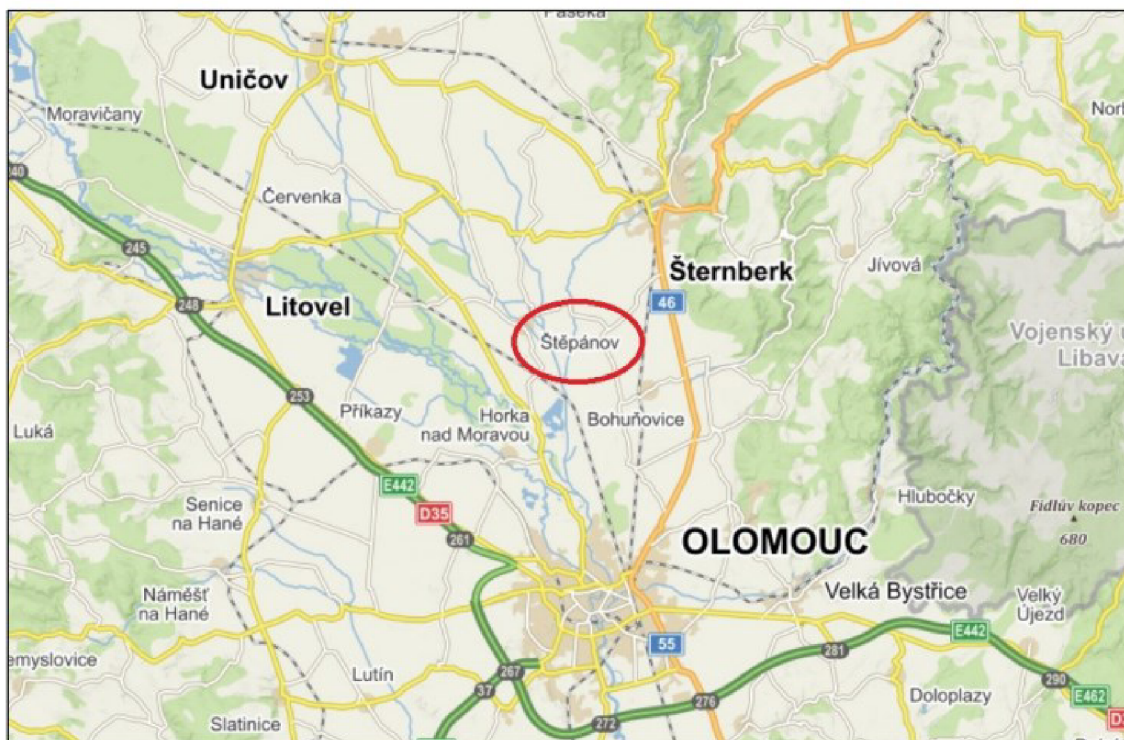
4 Charakteristika města Štěpánov

Praktická část této diplomové práce představuje formu případové studie, kde hlavním záměrem je identifikovat, do jaké míry a jakými aktivitami se občané podílejí na formování lokální veřejné politiky a na rozvoji města. Diplomová práce má charakter případové studie a je založena na studiu dokumentů orgánů místní samosprávy, volebních stran a občanských sdružení. Práce se zaměřuje především na komunální volby konané v letech 2014, 2018 a 2022, zejména na vývoj volební účast a volebního chování občanů ve Štěpánově, s důrazem na formování kandidátních listin a význam nezávislých kandidátů v těchto obdobích. Město Štěpánov bylo zvoleno z důvodu osobní preference autorky práce.

4.1 Základní informace

Město Štěpánov, situované v okrese Olomouc v Olomouckém kraji, se nachází přibližně deset kilometrů severně od Olomouce, deset kilometrů východně od Litovle a šest kilometrů jihozápadně od Šternberka (viz Obrázek 1).

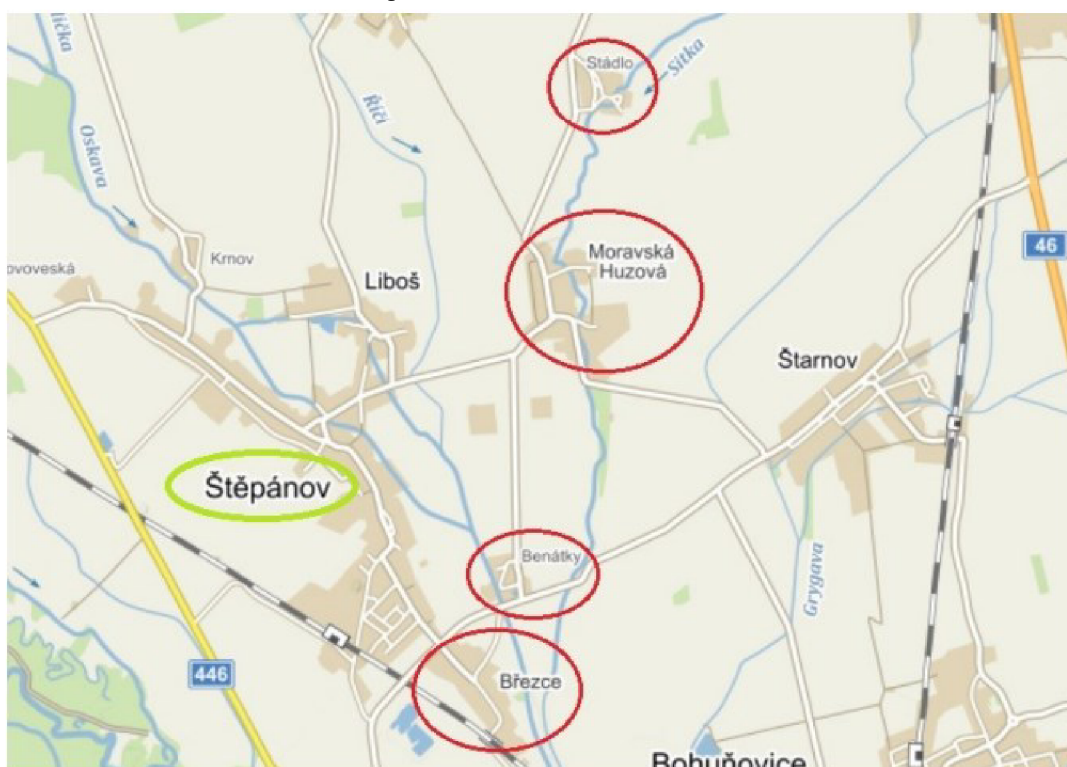
Obrázek 1 Poloha města Štěpánov

Zdroj: MAPY (2024)

Město Štěpánov je obcí druhého stupně, která je součástí správního obvodu obce s rozšířenou působností (ORP) Olomouc. Pro účely EU a ČSÚ je Štěpánov zařazen do systému nomenklatury územních statistických jednotek (NUTS), konkrétně do kategorie NUTS 2 Střední Morava a NUTS 3 Olomoucký kraj. Na nejnižší úrovni je obec řazena do kategorie LAU 1, což představuje územní jednotku na úrovni obcí, přičemž konkrétně pro Štěpánov je to Olomouc. Štěpánov se řadí do obcí tzv. liniového typu (viz Obrázek 2) v celkové délce asi 5 km, ke které dále patří přidružené části Benátky, Březce, Moravská Huzová a Stádlo (město Štěpánov, 2024a).

Obrázek 2 Přidružené části města Štěpánov

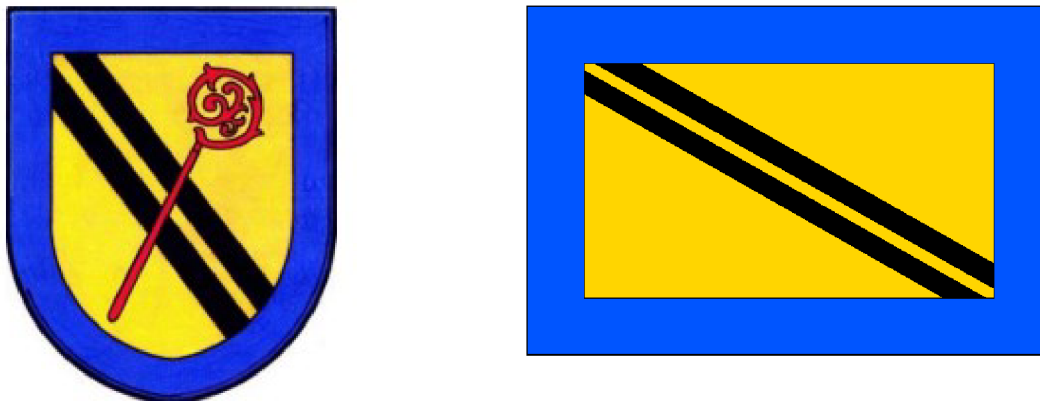

Zdroj: MAPY (2024)

Znak obce Štěpánov, který byl zavedený od roku 1997 (viz Obrázek 3), kombinuje několik klíčových aspektů. Jeho hlavním prvkem je žlutý kvadrát, který reprezentuje políčka charakteristická pro Hanou. Tento kvadrát je obklopen modrým lemem, symbolizujícím dvě důležité řeky poblíž města – Moravu a Oskavu. Černé linky na žlutém pozadí představují železnici, která obcí vede, a jsou orientovány ze severozápadu na jihovýchod, což odpovídá trase důležité železniční spojnice Praha – Olomouc. Tyto linky zároveň připomínají slavnou historii místních železáren. Přes linky je umístěna červená berla, která odkazuje na dlouhá

staletí poddanství nedalekému klášteru Hradisko. Znak tak odráží historické a geografické aspekty spojené se Štěpánovem.

Obrázek 3 Znak a vlajka města Štěpánov

Zdroj: město Štěpánov (2024b)

Oblast města Štěpánov zaujímá strategickou polohu na soutoku řek Morava a Oskava, a říčky Sítka protékají katastrem města. Toto území má také výjimečný význam z hlediska ochrany přírody, neboť část města zasahuje do chráněné krajinné oblasti Litovelské Pomoraví (město Štěpánov, 2024b).

4.1.1 Stručná historie města

Štěpánov se rozkládá na pěti rozličných částech, z nichž každá má svoji jedinečnou historii a charakter. Po revolučních administrativních změnách v roce 1948, které znamenaly konec zemské správy a zahájení éry krajské a okresní správy, byl Štěpánov začleněn do okresu Olomouc, což reflektovalo dlouhodobé přání jeho obyvatel. Následná územní reorganizace v roce 1960 přinesla připojení obce Březce ke Štěpánovu a tím rozšířila jeho teritorium (Koudela, 2008).

Benátky, osada, která nikdy neexistovala jako samostatná obec, se poprvé objevuje v historických záznamech v roce 1397. Původně patřila pod šternberské panství a následně byla přiřazena k Moravské Huzové. Osada prošla elektrifikací v roce 1935 a získala status základní sídelní jednotky v roce 1974 po utrpení značných škod během osvobozenecých bojů v roce 1945 (Staroščíková, 2012).

Březce, od roku 1850 působící jako nezávislá obec, byly v roce 1960 oficiálně připojeny ke Štěpánovu. Jejich původ sahá až do roku 1276, kdy byly součástí šternberského majetku. Po dokončení plynofikace v roce 1994 se Březce staly integrovanou částí Štěpánova s modernější infrastrukturou. Moravská Huzová, s první zmínkou datovanou do roku 1141, byla v roce 1974 rovněž přičleněna ke Štěpánovu. Důležitými milníky v historii obce jsou výstavba kaple sv. Floriana a založení školy v roce 1815, které odrážejí dlouhou historii a kulturní bohatství obce. Stádlo, známé od roku 1296, prošlo několika historickými obdobími včetně připojení k Německu během 2. světové války a následného připojení k Moravské Huzové po válce. Od roku 1974 je částí Štěpánova, což umocnilo jeho pozici v rámci okresního uspořádání (Starošítková, 2012).

Centrem této obce je Štěpánov, prvně zmíněný v roce 1201, který se pyšní bohatou historií včetně existence kostela sv. Vavřince a historických železáren. Od roku 1949 je součástí okresu Olomouc, čímž se zvýšila jeho integrace do regionálního kontextu (město Štěpánov, 2024b).

4.1.2 Demografické údaje o obyvatelstvu

K 1. 1. 2023 mělo město Štěpánov dle ČSÚ 3 553 obyvatel. Vývoj obyvatelstva ve Štěpánově je znázorněn v Tabulce 3, která vyobrazuje vývoj obyvatel dle sčítání lidu od roku 1900.

Tabulka 3 Vývoj obyvatel Štěpánova dle sčítání lidu mezi lety 1900-2021

Rok	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011	2021
Obyvatel	2 897	2 813	2 960	3 203 ¹⁴	2427	2 746	2 647	4200	3 312	3 329	3 274	3 389
Domů	251	300	325	419	496	550	565	886	794	839	907	952

Zdroj: ČSÚ (1900-2021)

Zvažujeme-li vývoj počtu obyvatel a domů ve Štěpánově od roku 1900 do roku 2021, je patrný postupný růst. Tento vzestup je zvláště zřetelný po administrativních změnách, kdy ke Štěpánovu byly připojeny okolní obce Březce a Moravská Huzová. Připojení Březců v

¹⁴ Z toho 2 794 osob národnosti československé, 384 německé a 25 ostatních.

roce 1960 a Moravské Huzové v roce 1974 zřejmě přispělo k výraznému nárůstu populace, což se mohlo odrazit ve skocích v počtu obyvatel, zaznamenaných v dalších sčítacích obdobích. Nyní město předpokládá, že v časovém horizontu cca 15 let (tj. do roku 2027) dojde k růstu počtu obyvatel na cca 3600–3640 trvale žijících v obci, s nutností zajištění ploch pro výstavbu cca 140 bytů (Územní plán, 2023).

Tabulka 4 Věková struktura obyvatel

		2018	2019	2020	2021	2022
Počet obyvatel celkem		3 506	3 516	3 535	3 512	3 553
v tom podle pohlaví	muži	1 697	1 698	1 705	1 710	1 721
	ženy	1 809	1 818	1 830	1 802	1 832
v tom ve věku (let)	0-14	560	588	599	607	606
	15-64	2 282	2 249	2 237	2 200	2 225
	65 a více	664	679	699	705	722
Průměrný věk		41,7	41,7	41,8	41,9	42,1

Zdroj: ČSÚ (2018-2022)

Věkovou strukturu ukazuje Tabulka 4. Věková skupina 0-14 let vykazuje umírněný růst, na druhé straně dochází k poklesu v kategorii 15-64 let, což může signalizovat stárnutí populace, odchod pracovní síly do větších měst nebo třeba i odliv mladší generace za studiem či prací do zahraničí. Průměrný věk obyvatelstva se zvýšil z 41,7 let v roce 2018 na 42,1 let v roce 2022, což rovněž odráží postupné stárnutí obyvatelstva.

4.1.3 Hospodářství a rozpočet města

Následující podkapitola se bude zabývat analýzou rozpočtů města Štěpánov v období mezi roky 2018 a 2023. První část se bude věnovat zkoumání příjmů a výdajů města (hodnoty jsou uváděny v tisících Kč), zatímco druhá část se podrobněji zaměří na vývoj obyvatelstva podle ekonomické aktivity. Rozpočet, který každoročně schvaluje zastupitelstvo, nejenom že odráží finanční strategii a plánování, ale slouží také jako klíčový nástroj pro implementaci cílů místní politiky, jak je podrobněji popsáno v kapitole 3.1.2.

Daňové příjmy obvykle představují dominantní složku celkových příjmů obcí, což platí i pro Štěpánov. Z posledních pěti let je patrná vzestupná tendence těchto příjmů, což může souviset s narůstajícím počtem obyvatel ve městě (viz Tabulka 5).

Tabulka 5 Příjmy rozpočtu města za období 2018-2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Daňové příjmy	53 003	55 737	51 684	55 390	62 416	74 645
Nedaňové příjmy	7 747	11 812	5 145	5 954	7 382	7 945
Kapitálové příjmy	143	0	0	0	201	120
Přijaté transfery	4 598	13 303	7 881	22 832	19 926	14 181
Celkem	65 491	80 852	64 710	84 176	89 925	96 891

Zdroj: Monitor (2018-2023)

Tabulka 6 zobrazuje běžné a kapitálové výdaje města v průběhu let 2018 až 2023. Běžné výdaje města postupně rostly, z počátečních 40 763 v roce 2018 až na vrchol 85 804 Kč v roce 2022, následovaný mírným snížením v roce 2023 na 75 111 Kč. Kapitálové výdaje vykazují větší variabilitu, s nejvyšším nárůstem v roce 2021 (106 124 Kč) a následným poklesem na 68 309 Kč v roce 2023. Celkové výdaje odrážejí tyto trendy, kdy celkový objem výdajů stoupl z 77 072 Kč v roce 2018 na 143 420 Kč v roce 2023. Tato čísla naznačují, jakým způsobem město rozděluje a upravuje svůj rozpočet mezi běžnou správou a investicemi do rozvoje nebo infrastruktury.

Tabulka 6 Výdaje rozpočtu města za období 2018-2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Běžné výdaje	40 763	49 185	52 406	57 510	85 804	75 111
Kapitálové výdaje	36 309	56 256	35 813	106 124	29 729	68 309
Celkem	77 072	105 441	88 219	163 634	115 533	143 420

Zdroj: Monitor (2018-2023)

Tabulka 7 poukazuje na vývoj obyvatelstva podle ekonomické aktivity. Celkově lze konstatovat, že pracovní síla a ekonomická aktivita se zvýšily, přičemž počet nezaměstnaných klesl a počet osob mimo pracovní sílu se v průběhu času snížil.

Tabulka 7 Obyvatelstvo podle ekonomické aktivity

	1980	1991	2001	2011	2021
Pracovní síla	634 895	648 993	635 105	644 643	766 484
v tom	zaměstnaní	634 895	631 078	600 730	733 840
	nezaměstnaní	-	17 915	34 074	43 913
Osoby mimo pracovní sílu	547 291	565 181	519 242	500 971	512 729
Ekonomická aktivita nezjištěna	-	-	14 759	123 182	22 219

Zdroj: ČSÚ (1980-2021)

4.1.4 Vybavenost města

Technická infrastruktura a vybavenost jsou klíčové pro každodenní fungování a pohodlí občanů ve městě. Vedle toho je důležitá i dostupnost místních zařízení poskytujících různé služby – od zdravotnických po kulturní a vzdělávací. Tato vybavenost přispívá k lepší kvalitě života obyvatel, kteří nemusí pro služby dojíždět do dalekých měst, což usnadňuje každodenní život a zvyšuje celkovou atraktivitu obce pro současné i potenciální nové obyvatele.

Město Štěpánov je dobře vybaveno pro vzdělávací a kulturní aktivity, se dvěma základními školami a mateřskou školou, která prošla kompletní rekonstrukcí. Zdravotní služby jsou zastoupeny praktickými lékaři a širokou nabídkou zdravotnických služeb. Kulturní život města je bohatý díky aktivitám knihovny, Klubu seniorů a dalších organizací, které pořádají různé představení, výstavy a workshopy, stejně jako tradiční slavnosti odkazující na historii a kulturu regionu. Sportovní a volnočasové aktivity jsou podporovány místními sportovními kluby a sdruženími, jako je TJ Sokol Štěpánov či Turistická Moravská Huzová (město Štěpánov, 2024b).

Co se týče technické infrastruktury, Štěpánov je na dobré úrovni s moderní elektřinou, veřejným osvětlením a kvalitním pokrytím mobilních sítí. Vodovod a kanalizace splňují aktuální standardy díky investicím města a spolupráci s regionálními poskytovateli, jako je VHS Sitka. Nakládání s odpady je efektivní díky kompostárně a spolupráci s externí firmou na tříděný odpad, což přispívá k ekologické udržitelnosti města. Dopravní infrastruktura je také na vysoké úrovni s dobrým spojením jak železničním, tak silničním. Štěpánov leží na významných dopravních tepnách, které umožňují rychlé spojení s okolními městy a jsou klíčové pro místní ekonomiku a dostupnost služeb (město Štěpánov, 2024b).

Občané Štěpánova těží z těchto služeb a infrastruktury, které společně vytvářejí kvalitní prostředí pro život, práci a volnočasové aktivity. Z uvedených služeb a infrastrukturálních prvků plyne, že město Štěpánov je komunitou, která je nejen dobře vybavená pro každodenní potřeby svých obyvatel, ale také nabízí bohaté možnosti pro osobní rozvoj a udržitelný životní styl.

4.1.5 Organizační struktura

Důležitým milníkem je rok 2020, kdy Štěpánov získal na základě žádosti zastupitelstva rozhodnutím předsedy Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR statut města (město Štěpánov, 2024a). Aktuálně se městské zastupitelstvo skládá z 15 členů, zatímco městská rada má 5 členů. Dne 20. října 2022 došlo k zvolení Mgr. Jiřího Šindlera, MSc., do pozice starosty a Ing. Luděka Růžičku, MBA, na pozici místostarosty. Město má také zřízeno pozici asistenta starosty, který pořizuje záznamy z jednání, vyřizuje korespondenci starosty a tajemníka.

Tabulka 8 Vedení města Štěpánov

Starosta obce	Mgr. Jiří Šindler, MSc.
Místostarosta	Ing. Luděk Růžička, MBA.
Počet členů zastupitelstva	15
Počet členů rady	5
Počet odborů	3

Zdroj: město Štěpánov (2024a)

Zastupitelstvo města tvoří nejvyšší orgán města ve správních věcech samosprávné působnosti. Výkonným orgánem je Rada města Štěpánov, která má 5 členů. Zastupitelstvo města volí radu města, starostu a dva místostarosty. Dalšími orgány města je pak Městský úřad Štěpánov a Městská policie Štěpánov.

Poslední volby do zastupitelstva města proběhly v roce 2022, kdy bylo zvoleno 15 členů zastupitelstva. V těchto volbách se do zastupitelstva města dostalo celkem osm politických stran či seskupení. Konkrétní složení zastupitelstva města Štěpánov po volbách v roce 2022 zobrazuje Tabulka 9.

Tabulka 9 Členové zastupitelstva města Štěpánov

Členové zastupitelstva města		
Starosta:	Mgr. Jiří Šindler, MSc.	člen rady města
Místostarosta:	Ing. Luděk Růžička, MBA	člen rady města
	Bc. Dana Šimková	členka rady města
	Ing. Dana Všetěčková	členka rady města
	Ondřej Hladiš	člen rady města
	Petr Bartoň	
	Jiří Běhal	
	Radek Fiala	
	Martin Hlatký	
	Ing. Pavel Marek, Ph.D.	
	Bc. František Toman	
	Ing. Jakub Novák	
	Pavel Novotný	
	Marcela Vychodilová	
	Mgr. Milada Vlčková	

Zdroj: město Štěpánov (2024a)

Městský úřad Štěpánov je metodicky řízen příslušnými odbory Krajského úřadu Olomouckého kraje. V případě potřeby odvolání je Krajský úřad Olomouckého kraje nadřazeným orgánem, kde se odvolání podává skrze Městský úřad ve Štěpánově. Struktura Městského úřadu ve Štěpánově se skládá ze tří odborů (město Štěpánov, 2024a), přičemž každý z nich má přidělené své specifické pravomoci a odpovědnosti:

- **Stavební úřad**

Odbor stavebního úřadu vykonává svou činnost především v přenesené působnosti v oblasti stavebního řádu, což zahrnuje regulaci a dohled nad stavebními aktivitami v městě.

- **Odbor hospodářskosprávní**

Tento odbor se zabývá řízením obecního majetku, včetně správy bytů, pronájmu komerčních prostor, regulace využití veřejných prostranství dle místních předpisů, správy pohřebiště, ztrát a nálezů, odvodnění a místních pokut, které nebyly uhrazeny na místě. Zahrnuje také provoz městského úřadu, jako jsou platy, vedení úřadové pošty, komunikaci s bankami a vystavování faktur. Spravuje také informační systémy. V oblasti přenesené působnosti řídí matriční úřad, registr obyvatel, poplatky, sociálně-právní ochranu dětí a poručnictví a zajišťuje operace prostřednictvím systému CZECH POINT. K tomuto odboru patří i finanční

oddělení, které samostatně spravuje veškeré poplatky spadající do jeho kompetence a zodpovídá za účetní vedení městského majetku a přehlednou evidenci finančního hospodaření města (město Štěpánov, 2024a).

○ **Odbor majetkosprávní**

Odbor majetko-správní technicky zabezpečuje chod zařízení ve správě města, zabezpečuje opravy a údržbu veškerého majetku města v rámci rozpočtu města, pronájmy bytů a pozemků. Dále zajišťuje odvoz a likvidaci veškerých odpadů vzniklých na území města a vyřizuje veškeré záležitosti týkajících se v městě odpadních i pitných vod. Vydává správní rozhodnutí v oblasti znečišťování ovzduší (malé zdroje) a rozkopávky komunikací, vyjadřuje se ke správním řízením stavebního úřadu, životního prostředí a ke všem záležitostem, které se týkají majetku města. Také vede evidenci včelstev, zajišťuje veterinární opatření k výstavám zvířectva a ptactva, schvaluje kácení dřevin a náhradní výsadbu. Je zodpovědný za územní plán města. Referent investic zajišťuje veškeré náležitosti ohledně výstavby nových objektů a staveb, kdy je investorem město Štěpánov.

Zastupitelstvo města Štěpánov zřídilo kontrolní výbory, které předkládají své poznatky a návrhy zpět zastupitelstvu. Jedná se o finanční a kontrolní výbor. Finanční výbor ve městě Štěpánov je orgán se třemi členy. Finanční výbor je zodpovědný za svou činnost před zastupitelstvem města a pravidelně mu předkládá své závěry. Tato praxe umožňuje efektivní a průhlednou správu finančních záležitostí města Štěpánov. V rámci města jsou ustaveny některé komise a výbory, které se podílejí na různých aspektech místní samosprávy. V rámci výborů jsou stanoveny dva povinné a ustanovila následující komise, které popisuje Tabulka 10.

Tabulka 10 Výbory a komise ve Štěpánově

Výbory	Předseda	Členové
Kontrolní výbor	Radim Fiala	Jiří Běhal, Martin Hlatký, Petra Pašková, Ing. Martin Opluštil
Finanční výbor	Marcela Vychodilová	Mgr. Jana Harnay, Ing. Jindřich Přidal, Jaroslava Suchomelová, Bc. Kateřina Körnerová
Komise	Členové	
Bytová komise	Gabriela Šíroková, Jaroslava Vážanská, Jana Štarnovská	
Kulturní komise	Jakub Hora, Ing. Pavel Marek, Ph.D., Martin Opluštil	
Redakční rada Našich novin	Jana Chmelařová, Vojtěch Kohoutek, Roman Menšík, Hana Šustrová, Karla Tázlerová	

Zdroj: vlastní zpracování na základě Štěpánov (2024)

5 Participace občanů na politickém procesu ve Štěpánově

Tato diplomová práce se zakládá na přesvědčení, že komunální politika se výrazně liší od politiky celostátní a často zůstává v jejím stínu. Hlavním předmětem zkoumání je volební účast, formování kandidátních listin a rozvojových vizí. Zatímco ve velkých městech mohou volební výsledky komunální úrovně korespondovat s výsledky celostátními, v menších obcích může docházet k odchylkám způsobeným místní politickou dynamikou. Často se v komunální politice setkáváme s kandidaturami lokálních subjektů, které jsou podporovány většími politickými stranami a naopak (Čmejrek et al., 2010). Tato diplomová práce se zaměří na ověření uvedených teoretických východisek na konkrétním příkladu města Štěpánov. Práce čerpá data z Českého statistického úřadu (ČSÚ).

5.1 Vývoj volební účasti

Účast ve volbách je klíčovým ukazatelem politické zapojenosti občanů a lze ji relativně snadno měřit. Z teoretických východisek se předpokládá, že volby do Parlamentu ČR jsou občany vnímány jako nejvýznamnější, což odráží přesvědčení, že skrze tyto volby je možné ovlivnit dění na národní úrovni (Balík, 2008). V důsledku toho se zdá, že veřejnost má menší zájem o účast v ostatních typech voleb. Volební účast se liší napříč různými zeměmi a typy voleb a je ovlivněna širokým spektrem faktorů, včetně geopolitických, kulturních a socioekonomických aspektů. Voliči často zvažují relativní důležitost konkrétních voleb a kompetence orgánu, který je volen, při rozhodování o tom, zda se voleb zúčastní.

Na základě dat z ČSÚ, které zobrazuje Tabulka 11, lze pozorovat několik trendů ve volební účasti ve městě Štěpánov ve srovnání s celostátním průměrem ČR. Pozorování naznačují, že ve Štěpánově existuje silnější vazba na prezidentské volby a rostoucí zájem o politiku na národní úrovni, zatímco účast v lokálních a evropských volbách má tendenci klesat.

Tabulka 11 Volební účast v jednotlivých volbách (%)

rok	Poslanecká sněmovna PČR			Městské zastupitelstvo			Prezidentské volby (2.kolo)		
	2013	2017	2021	2014	2018	2022	2013	2018	2023
Štěpánov	56,49	60,13	63,78	49,31	49,32	44,69	58,06	66,84	72,07
ČR	59,48	60,84	65,43	44,46	47,34	46,07	59,11	66,6	70,25
rok	Senát PČR (2.kolo)			Krajské zastupitelstvo			Evropský parlament		
	2008	2014	2020	2012	2016	2020	2009	2014	2019
Štěpánov	25,82	11,41	17,16	35,17	32,03	35,96	25,18	13,26	24,39
ČR	29,85	16,69	16,74	36,89	34,57	37,95	28,22	18,20	28,72

Zdroj: vlastní zpracování¹⁵ na základě ČSÚ (2008-2023)

Z dat je patrné, že volební účast ve Štěpánově je ve většině sledovaných let nižší než celostátní průměr pro všechny typy voleb s výjimkou prezidentských voleb v roce 2013 a 2023, kde je účast ve Štěpánově vyšší než průměr v ČR. Co se týče komunálních voleb, je volební účast ve Štěpánově nižší než účast v celostátních volbách do Poslanecké sněmovny, což potvrzuje tezi, že volební účast ve Štěpánově je nižší u lokálních voleb než u voleb na celostátní úrovni.

5.2 Formování kandidátních listin

Tato podkapitola si klade za úkol zodpovědět otázku týkající se procesu sestavování kandidátních listin a specifikovat úlohu, kterou v tomto procesu zastávají nestraníci. Kapitola se rovněž pokouší potvrdit či vyvrátit tvrzení, že v komunální politice Štěpánova dochází k posilování role nezávislých kandidátů vůči politickým stranám.

5.2.1 Vývoj počtu kandidátů, kandidátních listin a plurality

Pro odpověď na výše zmíněnou otázku a ověření teze, která vychází z teoretických východisek, se nabízí analyzovat trend ve vývoji počtu kandidátních listin a zastupitelů (Tabulka 12), což umožní lépe pochopit, jak se vyvíjí účast občanů ve veřejném životě a

¹⁵ Tabulky zpracované v této kapitole jsou inspirované případovými studiemi z knihy *Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí* od Čmejrek et al. (2009).

politice. Čmejrek et al. (2010) uvádí, že lze pozorovat trend slabého zájmu občanů o aktivní zapojení do politického procesu.

Tabulka 12 Vývoj počtu kandidátních listin a kandidátů

	1994	1998	2002	2006	2010	2014	2018	2022
počet kandidátních listin	2	4	5	6	7	8	8	6
počet kandidátů	30	60	68	90	86	120	120	90
počet zastupitelů	15	15	15	15	15	15	15	15
index plurality	2	4	4,5	6	5,7	8	8	6

Zdroj: vlastní zpracování na základě ČSÚ (1994-2022)

Z Tabulky 12 je patrný postupný vzestup pluralismu na politické scéně, což se projevuje rostoucím počtem kandidátních listin a kandidátů. Pokud se podíváme na poslední řádek tabulky, který zobrazuje tzv. index plurality, tedy poměr kandidátů k počtu volených zastupitelů, lze vidět, že v letech 2014 a 2018 byl tento index nejvyšší. Jinými slovy, bylo osmkrát více kandidátů než zastupitelů, což ukazuje na vysoký stupeň plurality ve stranickém systému ve Štěpánově. Podle Bubeníčka a Kubálka (2010) index plurality představuje skutečný formát lokálního stranického systému a rozsah aplikace pasivního volebního práva. Když index překročí hodnotu 1, znamená to, že je v systému více kandidátů než pozic, do kterých mohou být zvoleni, což ukazuje na konkurenci a rozmanitost nabídky pro voliče.

Z Tabulky lze dále pozorovat, že index plurality v průběhu sledovaných let obecně roste. V roce 1994 byl index plurality 2, což odpovídá dvěma kandidátním listinám a relativně nízkému počtu kandidátů (30). To naznačuje, že v tomto roce byla voličům nabídnuta omezená možnost výběru. V následujících letech došlo k postupnému nárůstu indexu plurality, který dosáhl hodnoty 4 v roce 1998 a dále stoupl na 4,5 v roce 2002, 6 v roce 2006 a 5,7 v roce 2010. Tento trend svědčí o zvýšení počtu kandidátů a kandidátních listin, což by mohlo naznačovat, že politický systém se stával pluralističtější a bylo nabízeno větší množství politických alternativ. Vrcholu dosáhl index plurality v letech 2014 a 2018 s hodnotou 8, což odráží největší počet kandidátních listin (8) a nejvyšší počet kandidátů (120). Tento vzestup může být interpretován jako znamení rostoucí politické diverzifikace a angažovanosti.

V roce 2022 se počet kandidujících stran (6) a kandidátů (90) snížil, což se odráží ve snížení indexu plurality na hodnotu 6. Tento trend může signalizovat sjednocení politického prostoru, snižující se množství politických stran, které se snaží o získání mandátů, nebo o změny v přístupu stran, které se z různých důvodů rozhodly nekandidovat ve volbách. Bubeníček a Kubálek (2010) upozorňují, že je důležité brát v úvahu, že i když široká pluralita kandidátů značí vitální politickou soutěž, neznamená to automaticky kvalitnější politickou debatu nebo lepší výsledky pro občany. Může to také poukazovat na roztržičnost politického systému, kde žádná strana či aliance není schopna zajistit dostatečnou podporu pro vytvoření stabilní vlády. V kontextu komunálních voleb, kde lokální vztahy a specifické komunitní problémy často převládají nad národními či regionálními politickými tématy, může být analýza plurality ještě komplexnější a vhodná pro doplnění o kvantitativní analýzu.

Roku 1994 byly prezentovány pouze dvě kandidátní listiny, což naznačuje omezenou politickou konkurenci a nižší diverzitu volebních možností pro voliče. Počet kandidátů, tedy 30, odpovídá očekávanému vzorci pro malý počet listin. V průběhu času však dochází k rozšiřování politického spektra, což je patrné z dat z roku 1998, kde se počet listin zdvojnásobil a počet kandidátů se zvýšil na dvojnásobek. Tento trend pokračuje až do roku 2014, kde počet kandidátních listin dosahuje svého vrcholu osmi listin, a počet kandidátů dosahuje maxima 120. V roce 2022 je však zaznamenán pokles počtu kandidátních listin i kandidátů. Tento pokles poskytuje příležitost pro kvantitativní výzkumu, který by mohl poskytnout hlubší vhled do příslušného kontextu.

5.2.2 Vývoj politické scény mezi lety 2014-2022

Podrobnější analýza politické scény se zaměří na poslední tři volební roky komunálních voleb, které jsou specifické nejvyšším počtem kandidátů a kandidátních listin v letech (tj. 2014 a 2018) a následnému výraznému snížení v roce 2022. Tabulka 13 představuje přehled konkrétních politických stran, počet hlasů a přidělených mandátů.

Tabulka 13 Výsledky komunálních voleb ve Štěpánově 2014-2018

Komunální volby 2014			Komunální volby 2018			Komunální volby 2022		
Politická strana	hlasy	mand.	Politická strana	hlasy	mand.	Politická strana	hlasy	mand.
ANO 2011	5220	4	ANO 2011	7817	7	Nezávislá volba za Štěpánov...	2242	2
evropani.cz	3374	3	NEZÁVISLÍ	2935	2	SNK Evropští demokraté	1799	1
NEZÁVISLÍ	3218	3	Křesťanská a demokratická unie	1845	1	Aliance pro budoucnost Štěpán.	6258	6
Česká strana sociálně demokratická	1670	1	KRÁSNÝ ŠTĚPÁNOV	1786	1	Sousedé	2665	2
Křesťanská a demokratická unie	1477	1	Svoboda a přímá demokracie (SP	1377	1	KDU-ČSL	2282	2
Úsvit přímé demokracie	1363	1	REALISTÉ	121	1	Svoboda a př. demokracie (SPD)	2103	2
Za Štěpánov, Moravskou Huzovou, Bře	1287	1	NEZÁVISLÁ VOLBA	1185	1			
SNK Evropští demokraté	1190	1	SNK Evropští demokraté	1134	1			

Zdroj: vlastní zpracování na základě ČSÚ (2014-2018)

V roce 2014 byla politická scéna ve Štěpánově poměrně fragmentovaná s více stranami a hnutími, které získaly zastoupení. Nejvíce hlasů a mandátů získalo hnutí ANO 2011, následované skupinou evropani.cz a NEZÁVISLÍ. Méně hlasů, ale stále dostatečný počet k získání mandátů, měly i další strany a hnutí, včetně České strany sociálně demokratické a Křesťanské a demokratické unie.

Ve volbách v roce 2018 se trend udržel s ANO 2011 opět na čele, ale se značně vyšším počtem hlasů a získanými mandáty. NEZÁVISLÍ si udrželi silnou pozici, přestože došlo k mírnému snížení počtu jejich mandátů. Nově vstoupila na scénu politická skupina KRÁSNÝ ŠTĚPÁNOV, která si také vybojovala mandát.

V roce 2022 došlo k výrazným změnám ve Štěpánově, což je vidět na počtu a názvech politických stran a hnutí. Hnutí ANO 2011 již není na scéně dominantní, přičemž nově vzniklé skupiny jako „Nezávislá volba za Štěpánov, Moravskou Huzovou, Březce, Benátky a Stádlo“ a „Aliance pro budoucnost Štěpánova“ získaly významné počty hlasů a mandátů. Rovněž lze pozorovat přetrvávající silnou přítomnost nezávislých kandidátů, i když celkový počet kandidátů ve městě klesl.

5.2.3 Zvolení zastupitelé a jejich volební historie

Dalším krokem je průzkum volební historie současných zastupitelů (viz Tabulka 14). Tato analýza pomůže přiblížit dynamickou povahu komunálních voleb, kde kandidáti často mění své politické příslušnosti a postavení na kandidátních listinách, což ilustruje pohyblivost a flexibilitu lokální politiky a poskytne nám lepší obrázek k tomu, jak se formují kandidátní listiny ve Štěpánově.

Tabulka 14 Zvolení zastupitele v komunálních volbách ve Štěpánově 2022

číslo	Kandidátní listina název	poř. číslo	Kandidát příjmení, jméno, tituly	věk	navrhující strana	politická příslušnost	Hlasy		
							abs.	v %	pořadí zvolení
1	Nezávis. volba za tep..	1	Novotný Pavel	53	NV	BEZPP	287	12,8	1
1	Nezávis. volba za tep	5	Toman František Bc.	41	NV	BEZPP	248	11,06	2
2	SNK Evropští demokra	1	Běhal Jindřich	60	SNK ED	BEZPP	200	11,11	1
3	Aliance pro budoucnos	1	Šindler Jiří Mgr. MSc.	50	NK	BEZPP	575	9,18	1
3	Aliance pro budoucnos	2	Růžička Luděk Ing. MBA	60	NK	BEZPP	516	8,24	2
3	Aliance pro budoucnos	3	Šimková Dana Bc.	60	NK	BEZPP	515	8,22	3
3	Aliance pro budoucnos	4	Marek Pavel Ing. Ph.D.	46	NK	BEZPP	482	7,7	4
3	Aliance pro budoucnos	5	Vlková Milada Mgr.	49	NK	BEZPP	434	6,93	5
3	Aliance pro budoucnos	6	Novák Jakub Ing. MBA	36	NK	BEZPP	411	6,56	6
4	Sousedé	1	Vychodilová Marcela	39	NK	BEZPP	273	10,24	1
4	Sousedé	4	Bartoň Petr	60	NK	BEZPP	256	9,6	2
5	KDU-CSL	1	Hladiš Ondřej	33	KDU-CSL	KDU-CSL	318	13,93	1
5	KDU-CSL	2	Všetečková Dana Ing.	58	KDU-CSL	BEZPP	239	10,47	2
6	Svoboda a pr. demokr..	1	Musil Tomáš	45	SPD	SPD	273	12,98	1
6	Svoboda a pf. demokr..	3	Fiala Radek	48	SPD	BEZPP	177	8,41	2

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ (2022)

Následující Tabulka 15 představuje vývoj a proměny v umístění a nominaci zastupitelů ve Štěpánově během komunálních voleb v letech 2006 až 2022. Jedním z hlavních trendů, který lze identifikovat, je proměnlivost politické scény ve Štěpánově. Mnoho zastupitelů, kteří byli zvoleni jako nezávislí nebo za různé politické strany v jednom volebním období, se objevuje pod zcela odlišnými politickými značkami v následujícím. To může odrážet jak osobní politický vývoj jednotlivých kandidátů, tak změny v preferencích voličů, které vyžadují od kandidátů flexibilní přístup k politické příslušnosti.

Tabulka 15 Volební historie zastupitelů Štěpánova

Zastupitelé	2006		2010		2014		2018		2022	
	ve volbách	nominace	ve volbách	nominace	ve volbách	nominace	ve volbách	nominace	ve volbách	nominace
Novotný Pavel	NEZÁVISLÍ	2.	TOP 09	2.	Za Štěpánov..	2.	NEZÁVISLÁ VOLBA	1.	Nezávislá volba za Štěpánov.	1.
Toman František Bc.	NEZÁVISLÍ	5.	TOP 09	3.	NEZÁVISLÍ	3.			Nezávislá volba za Štěpánov.	5.
Běhal Jir	SNK	2.	SNK	1.	SNK	1.	SNK	1.	SNK Evropští demokraté	1.
Šindler Jiří Mgr. MSc.			ODS	2.	ANO 2011	1.	ANO 2011	1.	Aliance pro budoucnost Š.	1.
Růžička Luděk Ing. MBA			Suverenita	1.	ANO 2011	3.	ANO 2011	2.	Aliance pro budoucnost Š.	2.
Šimková Dana Bc.					NEZÁVISLÍ	9.	NEZÁVISLÍ	3.	Aliance pro budoucnost Š.	3.
Marek Pavel Ing. Ph.D.							ANO 2011	5.	Aliance pro budoucnost Š.	4.
Vlková Milada Mgr.							ANO 2011	4.	Aliance pro budoucnost Š.	5.
Novák Jakub Ing. MBA							ANO 2011	7.	Aliance pro budoucnost Š.	6.
Vychodilová Marcela			Suverenita	5.	Úsvit přímé demokracie	1.	SPD	1.	Sousedé	1.
Bartoň Petr	NEZÁVISLÍ	1.	NEZÁVISLÍ	2.	evropani.cz	2.	KRÁSNÝ ŠTĚPÁNOV	2.	Sousedé	4.
Hladiš Ondřej			KDU-ČSL	13.	KDU-ČSL	3.	KDU-ČSL	1.	KDU-ČSL	1.
Všetečková Dana Ing.					NEZÁVISLÍ	2.	KDU-ČSL	2.	KDU-ČSL	2.
Musil Tomáš									SPD	1.
Fiala Radek									SPD	3.

Zdroj: vlastní zpracování na základě Programy do voleb (2006-2022)

Také je zřejmé, že někteří kandidáti si udržují konzistentní umístění na kandidátních listinách a získávají zastupitelské mandáty ve více volebních obdobích, což naznačuje silnou podporu ze strany voličů a stabilní politickou kariéru. Naopak jiní kandidáti vykazují výrazné pohyby nahoru nebo dolů na kandidátních listinách nebo dokonce přecházejí mezi

různými politickými subjekty. To poukazuje na politické přeběhlictví. Zajímavým jevem je také vstup nových politických subjektů, které se objevily na scéně v průběhu sledovaných let. Například vznik nových politických stran a hnutí mezi volbami v roce 2018 a 2022 ukazuje na neustálou transformaci politického spektra a možnost pro nové aktéry, aby se prosadili a ovlivnili místní politiku. Přehled o podílech kandidátů do zastupitelstev obcí podle minulé kandidatury a jejich výsledků ukazuje následující Tabulka 16.

Tabulka 16 Nový kandidáti ve volbách 2014-2022

volební rok	počet kandidátů	nový kandidát	nový kandidát v zast.	úspěšnost nových kand.	nový kand. v zastup.
2014	120	81	5	6%	33%
2018	120	66	4	6%	27%
2022	90	27	3	11%	20%

Zdroj: vlastní zpracování na základě Programy do voleb (2014-2022)

V roce 2014 bylo 120 kandidátů, z nichž 81 byli nováčci, a 5 z těchto nových kandidátů bylo úspěšných, což odpovídá úspěšnosti 6 %. V roce 2018 bylo počet kandidátů stejný (120), ale pouze 66 z nich bylo nových a úspěšnost nových kandidátů byla opět 6 % s 4 zvolenými. V roce 2022 došlo k poklesu počtu kandidátů na 90, z nichž 27 byli noví a 3 byli úspěšní, což znamená nárůst úspěšnosti na 11 %.

Z těchto údajů vyplývá, že i když se procento úspěšných nových kandidátů v roce 2022 mírně zvýšilo, stále je patrný trend, že kandidáti, kteří se ucházejí o znovuzvolení, mají větší šanci na úspěch. To naznačuje, že v komunálních volbách ve Štěpánově jsou obvykle úspěšnější ti kandidáti, kteří jsou ve veřejném životě obce dlouhodobě aktivní a jsou již voličům známí. Tento jev je běžný v komunální politice, kde osobní vazby a povědomí voličů o kandidátech hrají významnou roli při získávání hlasů.

5.2.4 Role nestraníků v komunálních volbách

Tato část diplomové práce se věnuje zkoumání významu kandidátů bez politické příslušnosti (BEZPP) v rámci komunálních voleb ve Štěpánově. Podkapitola se zaměří na otázku, jaký vliv mají nezávislí kandidáti na politický život ve městě Štěpánov.

Tabulka 17 ukazuje vývoj účasti politických stran a nestraníků ve třech posledních komunálních volbách ve městě Štěpánov. Ve všech sledovaných letech byly všechny kandidátní strany zastoupeny maximálním počtem kandidátů, což svědčí o plném využití volebního prostoru. V roce 2014 bylo ve Štěpánově nejvyšší zastoupení nestranických

kandidátů. V roce 2018 se počet kandidujících nestraníků snížil, ačkoliv stále představovali významnou část kandidátních listin.

Tabulka 17 Volby do zastupitelstva Štěpánov v letech 2014-2022 dle PP

2014			2018			2022		
strana/koalice	celkem kand.	BEZPP	strana/koalice	celkem kand.	BEZPP	strana/koalice	celkem kand.	BEZPP
ANO 2011	15	14	ANO 2011	15	14	Nezávis. volba za tep..	15	15
evropani.cz	15	15	NEZÁVISLÍ	15	15	SNK Evropští demokraté	15	15
NEZÁVISLÍ	15	15	KDU-ČSL	15	7	Aliance pro budoucnos	15	15
ČSSD	15	15	KRÁSNÝ ŠTĚPÁNOV	15	13	Sousedé	15	15
KDU-ČSL	15	12	SPD	15	14	KDU-ČSL	15	11
Úsvit přímé demokracie	15	15	REALISTÉ	15	13	SPD	15	12
Za št.,M. H., Bř.,Ben. a S	15	15	NEZÁVISLÁ VOLBA	15	15			
SNK Evropští demokraté	15	15	SNK Evropští demokraté	15	15			
strana/koalice	celkem mand.	BEZPP	strana/koalice	celkem mand.	BEZPP	strana/koalice	celkem mand.	BEZPP
ANO 2011	4	4	ANO 2011	7	6	Nezávis. volba za tep..	2	2
evropani.cz	3	3	NEZÁVISLÍ	2	2	SNK Evropští demokraté	1	1
NEZÁVISLÍ	3	3	KDU-ČSL	1	0	Aliance pro budoucnos	6	6
ČSSD	1	1	KRÁSNÝ ŠTĚPÁNOV	1	1	Sousedé	2	2
KDU-ČSL	1	1	SPD	1	0	KDU-ČSL	2	1
Úsvit přímé demokracie	1	1	REALISTÉ	1	0	SPD	2	1
Za št.,M. H., Bř.,Ben. a S	1	1	NEZÁVISLÁ VOLBA	1	1			
SNK Evropští demokraté	1	1	SNK Evropští demokraté	1	1			

Zdroj: vlastní zpracování na základě ČSÚ (2014-2022)

Zvláště zajímavý je vývoj v roce 2022, kde je vidět značný nárůst nestranických kandidátů, což může svědčit o rostoucí tendenci občanů angažovat se v komunální politice nezávisle na tradičních politických strukturách. Tento trend lze interpretovat jako odraz rostoucího požadavku na transparentnost, osobní odpovědnost a občanskou angažovanost, která se odráží v přímější formě účasti na správě veřejných záležitostí.

I zde je zajímavým aspektem proměnlivost a dynamika politických koalic a stran, která je patrná z rozdílů mezi jednotlivými volbami. Některé politické strany, jako je ANO 2011 nebo KDU-ČSL, si udržují stabilní přítomnost, zatímco jiné, jako "KRÁSNÝ ŠTĚPÁNOV" nebo "REALISTÉ", se objevují a mizí, což naznačuje proměnlivost politického spektra a možnou volatilitu voličských preferencí.

Tabulka 18 poskytuje přehled o počtu nezávislých kandidátů v městských volbách ve Štěpánově pro roky 2014, 2018 a 2022. Z tabulky je patrné, že nezávislí kandidáti tvořili významnou většinu ze všech kandidátů v každém z uvedených let.

Tabulka 18 Kandidáti bez politické příslušnosti

	2014	2018	2022
kandidáti celkem	120	120	90
- z toho BEZPP	116	106	83
- BEZPP (%)	96,67%	88,33%	92,22%

Zdroj: vlastní zpracování na základě ČSÚ (2014-2022)

V roce 2014 byl poměr nezávislých kandidátů na celkový počet kandidátů 96,67 %, což ukazuje na extrémně vysokou úroveň nezávislé kandidatury a malý vliv politických stran na místní politiku v daném roce. V následujících volbách v roce 2018 došlo k poklesu, kdy nezávislí kandidáti tvořili 88,33 % z celkového počtu kandidátů.

Ve volbách v roce 2022 se podíl nezávislých kandidátů opět zvýšil na 92,22 %. Tento nárůst může naznačovat návrat k trendu silně nezávislé kandidatury a možnou reakci na politické události nebo nespokojenost s politickými stranami, které se v předchozím volebním období možná nepodařilo prosadit. Alternativně by to mohlo ukazovat na zvýšenou motivaci nezávislých kandidátů angažovat se v politice na základě osobních principů nebo lokálních otázek, které nejsou adekvátně zastoupeny tradičními stranám.

5.3 Sociodemografické charakteristiky kandidátů

Sociodemografické charakteristiky kandidátů v komunálních volbách představují klíčové proměnné, které mají vliv na složení zastupitelstev a na politickou dynamiku v místní komunitě. Tato část práce se zaměřuje na analýzu věku, pohlaví kandidátů, aby poskytla přehled o diverzitě a reprezentativnosti lidí kandidujících pro místní zastupitelské orgány. Identifikace a pochopení těchto charakteristik pomáhá objasnit, jaké skupiny obyvatelstva se nejvíce angažují v politice, a může nabídnout cenné informace pro formulaci strategií zaměřených na zvýšení politické participace.

5.3.1 Zastoupení žen na kandidátních listinách a v zastupitelstvu města

Volební systémy a proces výběru kandidátů byly v rámci teoretické části identifikovány jako klíčové faktory, které mohou podporovat nebo omezovat přístup žen k politické reprezentaci. Role politických stran je zásadní, neboť mají vliv na nominace kandidátů a poskytují zásadní podporu prostřednictvím financování kampaní a budování sítí, což je nezbytné pro úspěšné politické působení (Wagnerud, 2009). Podíl žen na kandidátních listinách sice pomalu roste,

ale ne natolik, aby dosáhl hodnot, které teorie předpokládá vzhledem k celé populaci (Balík a Hájek, 2020). Tato podkapitola má za cíl analyzovat zastoupení žen v kandidátních listinách a zastupitelstvu ve městě Štěpánov.

Tabulka 19 představuje přehled zastoupení žen v kandidátních listinách a v zastupitelstvu města Štěpánov ve třech sledovaných volebních obdobích. Zvolené ženy v zastupitelstvu tvoří 26,67 % v každém sledovaném roce, přičemž počet volených zastupitelů byl stále stejný.

Tabulka 19 Ženy v kandidátních listinách a zastupitelstvu města

	2014	2018	2022
Počet volených zastupitelů	15	15	15
- zvolené ženy v zastupitelstvu	4	4	4
počet žen/zastupitelé	26,67%	26,67%	26,67%
Počet kandidátů	120	120	90
- z toho ženy	36	55	34
počet žen/kandidáti	30%	45,83%	37,78%
počet žen v zastup./počet žen v kand.	11,11%	7,27%	11,76%

Zdroj: vlastní zpracování na základě ČSÚ (2014-2022)

Jak již bylo diskutováno v předchozích podkapitolách, počet kandidátů se v čase snižuje, ale procento žen mezi kandidáty je ve sledovaném období proměnlivé. Nejnižší procento zastoupení žen v kandidátních listinách bylo v roce 2014, následně v roce 2018 vzrostlo na 45,83 % a v roce 2022 a pak klesá na 37,78 %. Poměr zvolených žen k počtu žen kandidátů (přepočteno jako procento) klesá z 11,11 % v roce 2014 na 7,27 % v roce 2018 a opět stoupá na 11,76 % v roce 2022.

Tabulka 20 Srovnání zastoupení mužů a žen v zastupitelstvu a kandidátních listinách ve Štěpánově

	2014	2018	2022
Zastoupení mužů v populaci	1657	1692	1707
Zastoupení žen v populaci	1783	1803	1809
- zvolení muži v zastupitelstvu	11	11	11
- zvolené ženy v zastupitelstvu	4	4	4
počet mužů v zastupitelstvu/v populaci	0,66%	0,65%	0,64%
počet žen v zastupitelstvu/v populaci	0,22%	0,22%	0,22%
- počet mužů v kand. listinách	84	65	56
- počet žen v kand. listinách	36	55	34
počet mužů v kand. listinách/ v populaci	5%	3,84%	3,28%
počet žen v kand. listinách/ v populaci	2,02%	3,05%	1,88%

Zdroj: vlastní zpracování na základě ČSÚ (2014-2022)

Při porovnání dat v kontextu zastoupení mužů a žen v populaci Štěpánova (viz Tabulka 20) lze potvrdit, že i přes malé zvýšení počtu žen v populaci a vyššímu podílů oproti mužům zůstává jejich zastoupení v zastupitelstvu i na kandidátních listinách relativně stabilní a podstatně nižší než zastoupení mužů. Tento trend poukazuje pomalý pokrok ve směru rovnosti pohlaví v politické reprezentaci v dané oblasti.

5.3.2 Vliv věku a vzdělání kandidátů a zastupitelů

Tato podkapitola se soustředí na analýzu věku a vzdělání osob kandidujících a zastupitelů s ohledem na jejich pasivní volební právo. Z teoretických východisek, jak ukazuje například studie Verba et al. (1995), se předpokládá, že vyšší úroveň vzdělání má pozitivní dopad na politické zapojení jedince. Věkové složení na kandidátních listinách je považováno za zásadní indikátor pro odhad dlouhodobé udržitelnosti těchto listin v daném regionu.

Tabulka 21 Přehled základních údajů o aplikaci aktivního a pasivního volebního práva

	2014	2018	2022
Počet volených zastupitelů	15	15	15
- průměrný věk	45,93	47,47	49,2
- vysokoškolské vzdělání	60%	60%	53%
Počet kandidátů	120	120	90
- průměrný věk	42,58	46,08	48,27
- vysokoškolské vzdělání	30%	30%	28%

Zdroj: vlastní zpracování na základě ČSÚ (2014-2022)

Tabulka 21 ukazuje, že s postupem času se průměrný věk jak zastupitelů, tak kandidátů ve Štěpánově zvyšuje. Tato tendence může naznačovat potenciální problém s generační obměnou na politické scéně. Méně zřejmý, ale přesto důležitý je pokles podílu osob s vysokoškolským vzděláním mezi zvolenými zastupiteli v roce 2022, což by mohlo mít dopad na kvalitu a přístupy v politickém rozhodování. Lze konstatovat, že pokles počtu kandidátů v roce 2022 a současný pokles podílu těch s vysokoškolským vzděláním může značit menší zájem o politickou participaci mezi vzdělanějšími vrstvami populace.

6 Participace občanů na rozvoji města Štěpánov

Pro lepší pochopení toho, jak strategický plán rezonuje v agendě zastupitelstva a rady a jak se odráží v realizovaných projektech, bude v následující podkapitole provedena analýza, která spojuje teoretické záměry s praktickou realizací. Analýza cílí se na specifické projekty a iniciativy, které byly navrženy a realizovány v souladu s klíčovými oblastmi strategického plánu města, a to především v oblasti infrastruktury, atraktivního života v obci, podpory udržitelného rozvoje a společenského života. Prostřednictvím analýzy zasedání zastupitelstva a rady se tato diplomová práce pokusí odhalit, do jaké míry se strategický plán stává živým dokumentem odrážejícím aktuální potřeby a přání obyvatelstva, a jaký vliv má participace občanů na místní projekty a politické rozhodování.

6.1 Rozvojové vize města Štěpánov

Vize města Štěpánov

Vize města Štěpánov je založena na představě o městě jako o místě, které je pro své občany příjemné a bezpečné. Z dokumentu o rozvoji města Štěpánova (2019) vychází, že vedení města je odhodláno vynaložit veškeré úsilí k tomu, aby obyvatelům poskytlo co nejlepší možné podmínky pro život, a to i ve chvílích, kdy by mohli cítit jakékoliv nedostatky. Město si klade za cíl přispět k rozvoji svého území a zlepšit tak kvalitu života svých občanů.

Pro dosažení tohoto cíle byla vypracována řada inovativních nápadů a návrhů, které se zaměřují na různé aspekty každodenního života v obci. Tyto návrhy zahrnují opatření na zlepšení místního prostředí, například prostřednictvím revitalizace veřejných prostranství a rekonstrukce dopravní infrastruktury včetně autobusových zastávek a parkovišť. Dále se plánuje rozšíření nabídky kulturních aktivit a podstatné zlepšení občanské vybavenosti. Mezi konkrétní projekty patří výstavba dětských hřišť, domova pro seniory, a také zřízení obecní policie pro zvýšení bezpečnosti. Tyto iniciativy mají za cíl nejen zvýšit spokojenost a pohodu občanů, ale také posílit pocit komunity a soudržnosti mezi obyvateli.

6.1.1 Program rozvoje města Štěpánov

Program rozvoje města Štěpánov pro období 2019–2030 byl vytvořen jako komplexní dokument pro řadu účelů. Jeho hlavním záměrem bylo stanovit plán pro rozvojové projekty obce a určit jejich postupné zařazování do kalendáře a geografického kontextu. Program dále usiluje o synchronizaci záměrů obyvatel a rozhodnutí místního zastupitelstva a poskytuje základ pro přípravu ročních rozpočtů obce a pro dlouhodobé finanční prognózy. Dokument byl zpracován v průběhu druhé poloviny roku 2019 a reflektuje prioritní rozvojové oblasti stanovené pro obec (Programu rozvoje města Štěpánov, 2019).

Jak již bylo zmíněno, tento plán je základem pro budoucí investice a rozpočtování a zároveň poskytuje nástroje pro řízení rozvoje města. Plán slouží jako závazek pro místní zastupitelstvo, které by mělo dokument pravidelně revidovat. Strategický plán nejenže směřuje zastupitelstvo, ale je také průvodcem pro občany, kteří chtějí být informováni o záměrech samosprávy. Plán je základem pro žádosti o dotace z EU a podporuje transparentní řízení rozvoje obce. Jeho účelem je naplnění společných cílů a přání obce, s vědomím, že spolupráce a jednota jsou klíčem k jejímu prosperování.

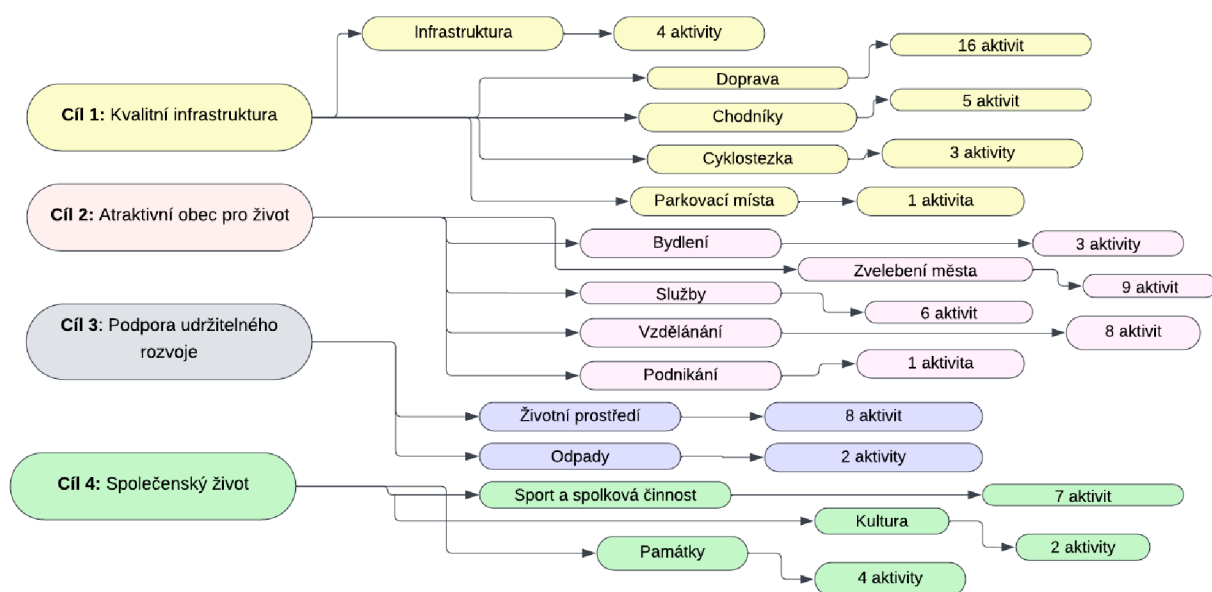
6.1.2 Stanovené cíle a priority

Strategický plán rozvoje města Štěpánov je strukturován podle klíčových oblastí zájmu, které reflektují prioritní cíle města stanovené zastupitelstvem (viz Příloha 1). Tento dokument má nabízet jasný přehled specifických závazků, na jejichž dosažení se město zaměří v následujících letech.

Jak znázorňuje Schéma 4, každý ze strategických cílů se rozpadá do několika priorit, na které navazují jednotlivé aktivity (tj. projekty), které obec plánuje do budoucna implementovat. Na základě tohoto schématu lze říci, že město klade největší důraz na rozvoj dopravní infrastruktury, což dokládá nejvyšší počet aktivit v této oblasti. S šestnácti iniciativami v dopravě se zdá, že město prioritně řeší pohodlí a mobilitu svých obyvatel, ať už jde o chodce, cyklisty nebo řidiče. Druhým největším zaměřením města je vylepšení životního prostředí s osmi aktivitami, což odráží snahu o udržitelný rozvoj a péči o přírodní zdroje. Obecně vzdělání, se šesti specifickými aktivitami, naznačuje uznání významu vzdělávacího sektoru pro rozvoj lidského kapitálu a budoucího ekonomického růstu města. Zájem o vzdělávání

ukazuje, že město si cení dlouhodobých investic do svých obyvatel a jejich kariérního růstu. Další významnou oblastí jsou městské služby, zahrnující devět aktivit. To odhaluje snahu o zlepšení a diverzifikaci nabízených služeb, což je základní stavební kámen pro zvyšování kvality života v obci. Sport a společenské aktivity se sedmi aktivitami jsou také výrazně zastoupeny v plánech města.

Schéma 4 Cíle, opatření a aktivity (projekty)

Zdroj: vlastní zpracování na základě Programu rozvoje města Štěpánov (2019)

V souvislosti s agendou samospráv je pozoruhodné, že témata ekonomického rozvoje a podnikání nejsou v plánech pro město Štěpánov výrazně zastoupena. V rámci plánovaných projektů se objevuje pouze jedna aktivita přímo podporující podnikání. Tento jev lze vysvětlit několika faktory. Za prvé, menší města jako Štěpánov obvykle fungují jako rezidenční zóny, což znamená, že ekonomické aktivity jsou koncentrovány většinou do větších měst. Za druhé, způsob financování obecních rozpočtů v ČR není přímo závislý na ekonomické výkonnosti lokality. V důsledku minimálního vlivu lokálních daní na rozpočet města není vedení motivováno k výrazné podpoře ekonomického rozvoje, ani v otázce rozpočtových příjmů, ani z hlediska vytváření nových pracovních příležitostí. Místo toho dojíždí většina obyvatel za prací do blízkého Olomouce, což snižuje potřebu lokálních pracovních iniciativ.

Tabulka 22 ukazuje počet projektů podle stanovených cílů a volebních období. Celkem je naplánováno 81 projektů. Nejvíce projektů, celkem 31, je zařazeno pod Cíl 1: Kvalitní infrastruktura. V období 2022-2026 je naplánováno nejvíce projektů právě pro tento cíl, a to 11. Na druhém místě je Cíl 2: Atraktivní obec pro život s celkem 27 projekty, kde v období 2018-2022 bylo realizováno nejvíce projektů (12). Cíl 3: Podpora udržitelného rozvoje má celkem 10 projektů a Cíl 4: Společenský život má 13 projektů, kde obě volební období mají pro tento cíl plánovaný stejný počet projektů, 6 v období 2018-2022 a 6 v období 2022-2026. V rámci následující analýzy se práce zaměří pouze na projekty, které jsou naplánovány v období 2022-2026 (viz Příloha 1).

Tabulka 22 Počet projektů a jejich realizace v rámci jednotlivých cílů a volebního období

	2018-2022	2022-2026	Obě volební období	Celkem
Cíl 1: Kvalitní infrastruktura	10	11	10	31
Cíl 2: Atraktivní obec pro život	12	7	8	27
Cíl 3: Podpora udržitelného rozvoje	9	1	0	10
Cíl 4: Společenský život	4	6	3	13

Zdroj: vlastní zpracování na základě Program rozvoje města Štěpánov (2019)

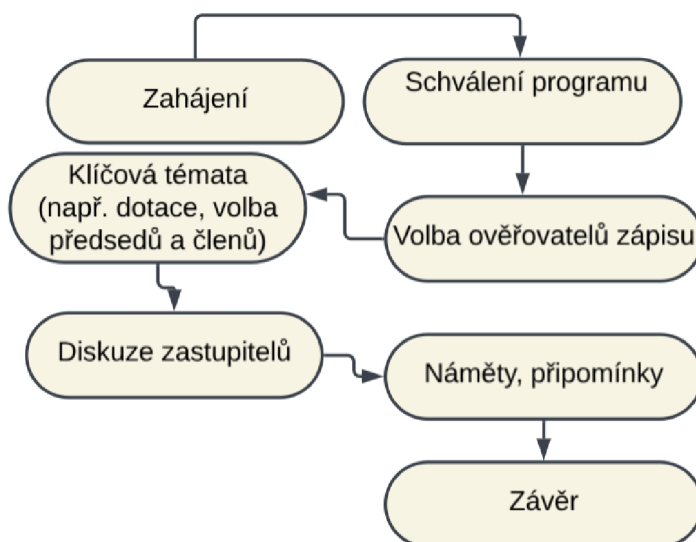
6.2 Analýza agendy místní samosprávy

Tato kapitola si klade za cíl přiblížit činnost lokální samosprávy města Štěpánov během období 2022-2026. Zkoumání agendy samosprávy umožní identifikovat specifické oblasti, na které se samospráva soustředila, a odhalit, které aspekty života ve městě jsou její činností bezprostředně ovlivněny a které zůstávají mimo její primární zájem. K tomuto účelu byla agenda analyzována prostřednictvím zasedání zastupitelstva a městské rady, stejně jako prostřednictvím hodnocení strategického rozvojového plánu města Štěpánov. Klíčovým krokem bylo srovnání programů zasedání s cíli stanovenými ve strategickém plánu, což má za úkol poskytnout ucelený pohled na rozvojové priority a aktivity samosprávy. Analyzované období pokrývá čas od prvního zasedání zastupitelstva a rady v roce 2022 až do zasedání během roku 2023.

Schéma 5 poskytuje zjednodušený přehled o procesu jednání zastupitelstva města, který je východiskem pro detailní analýzu klíčových témat a hlasování zastupitelstva. Tento zjednodušený program jednání ilustruje kroky, které předcházejí každému rozhodnutí, od zahájení a schválení programu až po diskusi, podněty od zastupitelů a náměty či připomínky

od veřejnosti, zakončené finálním závěrem. Příložené analýzy zasedání (viz Přílohy 2 a 3) podrobně rozebírají specifická klíčová témata projednávaná na jednotlivých zasedáních a zachycují výsledky hlasování. Přílohy umožňují hlubší nahlédnutí do toho, jak jsou předkládané body programu jednání přijímány či odmítány.

Schéma 5 Program jednání zastupitelstva

Zdroj: vlastní zpracování

6.2.1 Realizace rozvojových vizí

Tato kapitola se zaměřuje na analýzu souladu mezi strategickými plány rozvoje města Štěpánov a praktickým odrazem těchto plánů v činnosti městského zastupitelstva a rady. Cílem je zjistit, do jaké míry se strategické záměry města odrážejí ve skutečně realizovaných projektech a rozhodnutích. Pro dosažení tohoto cíle bude provedena komparativní analýza mezi dokumentací z jednání zastupitelstva a rady a oficiálním rozvojovým plánem města, aby bylo možné identifikovat spojitosti a rozdíly mezi plánováním a realizací.

Nejprve bude analyzováno zasedání zastupitelstva. Tabulka 23 představuje propojení programu zastupitelstva s dílčími cíli z programu rozvoje. Obecně lze konstatovat, že zastupitelstvo Štěpánova je aktivně zapojeno do rozvoje infrastruktury a pracuje na projektech, které jsou v přímém souladu s předem stanovenými strategickými cíli města. I zde se potvrzuje, že zlepšení infrastruktury a dopravy je hlavní prioritou města, což naznačuje snahu o zvýšení bezpečnosti a pohodlí obyvatel. Paralelně je věnována pozornost

i rozvoji obytného sektoru a kvalitě služeb, včetně vzdělávání. Překvapivě však v plánovaném období nebyl diskutován žádný projekt zaměřený přímo na udržitelný rozvoj, což signalizuje potenciální mezery v plánování města v tomto směru. Z celkového počtu 26 projektů naplánovaných na mezi lety 2022-2026 bylo ve sledovaném období projednáno 9 z nich, což poukazuje na aktivní postup ve vybraných oblastech městského rozvoje.

Tabulka 23 Přehled zapojení strategických cílů a dílčích projektů do programu zasedání zastupitelstva

Volební období 2022-26	Cíl 1: Kvalitní infrastruktura	Cíl 2: Atraktivní obec pro život	Cíl 3: Podpora udržitelného rozvoje	Cíl 4: Společenský život
1. zasedání 20.10.2022				
2. zasedání 22.11.2022		Rekonstrukce střechy kina Štěpánov		Rekonstrukce tělocvičny
3. zasedání 15.12.2022		Zřízení útulku Kaira		
4. zasedání 16.02.2023	Cyklostezka Čermovír - Štěpánov podél dráhy			Dotace na spolkovou činnost
5. zasedání 04.05.2023	Podpora obnovy místních komunikací			
6. zasedání 29.6.2023				Dotace na spolkovou činnost
7. zasedání 21.09.2023	Cyklostezka Čermovír - Štěpánov podél dráhy, Intenzifikace ČOV			
8. zasedání 16.11.2023				
9. zasedání 12.12.2023	Zvýšení bezpečnosti chodců			

Zdroj: vlastní zpracování na základě UZOB (2022-2023)

V oblasti infrastruktury se jednání zastupitelstva dotýká několika klíčových oblastí. Například projekty jako rekonstrukce střechy kina a cyklostezky vedle železniční trati přispívají ke zlepšení kulturních i dopravních služeb, což napomáhá k celkovému zlepšení infrastrukturních podmínek. Diskutované záměry na podporu obnovy místních komunikací a intenzifikaci ČOV jsou zase indikátory snahy o zlepšení základních veřejných služeb a zvyšování ekologických standardů. V rámci zvyšování atraktivity obce, je vidět, že zastupitelstvo se věnuje také sociálním aspektům života ve městě, jako je řešení útulku Kaira.

Následující tabulka 24 analyzuje projekty diskutované během zasedání rady města a jejich vztah k čtyřem hlavním cílům strategického plánu. Celkově se zdá, že zasedání rady jsou v souladu s dlouhodobou vizí a strategickým plánem rozvoje obce. Diskutované a realizované projekty jsou přímo zaměřeny na zlepšení kvality infrastruktury a života v obci, což je přesně to, co by strategický plán měl reflektovat.

Tabulka 24 Přehled zapojení strategických cílů a dílčích projektů do programu zasedání rady

volební období 2022-26	Cíl 1: Kvalitní infrastruktura	Cíl 2: Atraktivní obec pro život	Cíl 3: Podpora udržitelného rozvoje	Cíl 4: Společenský život
1. zasedání 24.10.2022	Oprava kanalizace, bezpečnější chodníky			Nájem prostor sloužících k podnikání
2. zasedání 9.11.2022	Veřejné osvětlení - fotovoltaika, rekonstrukce ulice Nová.			Dotace na komorních koncertů Kruhu přátel hudby
3. zasedání 21.11.2022		Rekonstrukce střechy kina		
4. zasedání 7.12.2022				
5. zasedání 21.12.2022	Zvýšení bezpečnosti chodců	Projektová dokumentace - Revitalizace objektu Hruška a Novostavba hasičské zbrojnice		
6. zasedání 30.12.2022		Útulek Kaira		
7. zasedání 31.12.2022				vybavení MŠ
8. zasedání 18.1.2023				vybavení MŠ
9. zasedání 1.2.2023				
10. zasedání 13.2.2023	Rekonstrukce lávky pro pěší Štěpánov – Liboš, prodloužení kabelu veřejného osvětlení	Rekonstrukce střechy kina		nájem prostor sloužících k podnikání - rychlé občerstvení
11. zasedání 1.3.2023		Rekonstrukce střechy kina		
12. zasedání 15.3.2023	Přípojka tlakové kanalizace a čerpačí jímky, Rekonstrukce lávky pro pěší Štěp. – Liboš			
13. zasedání 29.3.2023	Zvýšení bezpečnosti chodců			
14. zasedání 12.4.2023				
15. zasedání 26.4.2023	Intenzifikace ČOV Štěpánov			
16. zasedání 10.5.2023	Zvýšení bezpečnosti chodců			Kamerový systém dětského hřiště a MŠ
17. zasedání 24.5.2023	Štěpánov/Benátky – dopojení cyklostezky, Zvýšení bezpečnosti chodců			
18. zasedání 7.6.2023				
19. zasedání 21.6.2023				
20. zasedání 3.7.2023	Štěpánov/Benátky – dopojení cyklostezky – veřejné osvětlení, chodníky ul. U Parku	Revitalizace objektu Hruška, Rekonstrukce střechy kina		
21. zasedání 26.7.2023				
22. zasedání 21.8.2023	Intenzifikace ČOV, Zvýšení bezpečnosti chodců			Rekonstrukce sborovny na 1. stupni ZŠ
23. zasedání 6.9.2023	Cyklostezka Černovír - Štěpánov podél dráhy, Štěpánov/Benátky – dopojení cyklostezky			Výstavnice nové tělocvičny se zázemím při ZŠ Štěpánov
24. zasedání 20.9.2023				Program rozvoje venkova - modernizace sborovny na 1. stupni ZŠ Štěpánov,
25. zasedání 4.10.2023	Zvýšení bezpečnosti chodců			
26. zasedání 18.10.2023	Štěpánov – Benátky – dopojení cyklostezky			vzniku nového rodinného centra
27. zasedání 1.11.2023	Rekonstrukce lávky pro pěší Štěpánov – Liboš			Rekonstrukce tréninkového hřiště TJ Štěpánov u Olomouce
28. zasedání 15.11.2023				Rekonstrukce tréninkového hřiště TJ Štěpánov u Olomouce
29. zasedání 30.11.2023				
30. zasedání 11.12.2023	Zvýšení bezpečnosti chodců		Štembersko - door-to-door systém sběru a svozu odpadu	
31. zasedání 28.12.2023				

Zdroj: vlastní zpracování na základě UZOB (2022-2023)

Pokud je v úvahu brán první cíl "Kvalita Infrastruktury", z Tabulky 24 je vidět, že je reflektován ve většině zasedání rady města. Projekty jako "Rekonstrukce lávky pro pěší Štěpánov – Liboš", "Výstavba nového tělocvičného sálu" nebo "Cyklostezka Štěpánov – Benátky" jsou konkrétní příklady investic do infrastruktury, které byly realizovány a projednány, což ukazuje na aktivní snahu města o zlepšení a udržení kvality infrastruktury.

Shoda mezi strategickým plánem a realizovanými projekty je patrná také u dalších cílů. Cíl "Atraktivní obce pro život" se odráží v projektech jako "Revitalizace objektu Hruška a

Novostavba hasičské zbrojnice" nebo "Rekonstrukce školy na 1. stupni ZŠ Štěpánov", které přímo přispívají k zvyšování životní úrovně občanů.

Z hlediska zastoupení strategických cílů v projektech, Cíl 1 "Kvalitní infrastruktura" je reprezentován 13 projekty (26.53 %), Cíl 2 "Atraktivní obce pro život" 15 projekty (30.61 %), Cíl 3 "Podpora udržitelného rozvoje" 6 projekty (12.24 %) a Cíl 4 "Společenský život" také 15 projekty (30.61 %). Tyto údaje ukazují, že cíle 2 a 4 dostávají v rámci projednávání větší pozornost, zatímco cíl 3, i když je důležitý, nebyl v daném období tak intenzivně zastoupen. Výsledky tedy poukazují na to, že strategický plán města se odrazí v programu jednání zastupitelstva a v realizovaných projektech, s určitými cíli získávajícími více pozornosti než jiné.

6.2.2 Participace občanů na tvorbě rozvojových cílů

Participace občanů na tvorbě rozvojových cílů napomáhá zajistit, že rozvojové plány a politiky jsou odpovídající a reagují na skutečné potřeby a přání místní komunity. Cílem této kapitoly je ověřit, zda potřeby místní komunity odpovídají cílům stanoveným v programu rozvoje města Štěpánov (2019).

K tomuto účelu byl ve městě Štěpánov proveden dotazníkový průzkum (více viz Program rozvoje města Štěpánov, 2019), který zjišťoval názory místních obyvatel na potřeby a priority rozvoje města, před sestrojením výsledné podoby programu rozvoje města. Výsledky tohoto průzkumu byly v této diplomové práci porovnány se strategickými cíli města, které byly stanoveny v rozvojovém plánu.

Dotazníkové šetření proběhlo v červnu a červenci 2015 a zúčastnilo se ho 277 respondentů ze Štěpánova a jeho přilehlých částí. Účastníci, včetně 168 žen a 109 mužů, vyplňovali tištěné dotazníky distribuované obecním úřadem. Dotazníky, které byly následně převedeny do elektronické podoby pro analýzu, se zaměřily na spokojenost s životem v obci, úroveň kulturního a sportovního vyžití, stav infrastruktury, fungování obecního úřadu a kvalitu služeb.

V Tabulce 25 jsou zobrazeny náměty a připomínky občanů, které byly získány z volně formulovaných odpovědí a byly kategorizovány podle četnosti výskytu. Některé z

nejčastějších požadavků zahrnovaly potřebu vytvoření prostorů pro volný čas dětí a mládeže, zlepšení stavu komunikací a chodníků, a vytvoření dostatečných parkovacích kapacit. Porovnání námětů a připomínek občanů s rozvojovými cíli města bylo provedeno za účelem identifikace priorit, jež jsou v souladu s obecními cíli a prostoru, kde je potřeba strategie dále rozvíjet nebo upravovat.

Tabulka 25 Participace občanů na tvorbě rozvojové strategie

Náměty a připomínky občanů	Cíl	Konkrétní projekt
1. volně přístupné hřiště pro náctileté i pro maminky s dětmi	Cíl 4	„Revitalizace prostoru za sokolovnou a u hřiště TJ“ „Revitalizace prostoru M. Huzová - Štárnov u říčky Sítka“ bude vybudován volnočasový prostor, víceúčelové hřiště, venkovní relaxační prostor
2. park, veřejné prostranství pro setkávání občanů.	Cíl 3	„Revitalizace parku TGM“ „Revitalizace parku u kostela sv. Barbory“
3. nejsou spokojeni s kvalitou komunikací a chodníků, které často zcela chybí - křižovatka Březce, část Novoveská	Cíl 1	„Oprava místních komunikací“
4. parkovací plochy pro vozidla u MŠ Sídliště	Cíl 1	„Zajištění dostatku parkovacích míst“
5. zajistit bezpečnost na křižovatkách Štěpánov – Březce – chodníky pro chodce mimo vozovku, častější kontrola dodržování rychlosti.	Cíl 1	„Chodníky“
6. cyklostezka – propojení s ostatními okolními vesnicemi, směr Olomouc i Šternberk.	Cíl 1	„Cyklostezka Olomouc - Štěpánov“ „Cyklostezka s chodníkem Liboš - M. Huzová“ „Cyklostezka m.č. Stádlo - Mor. Huzová“
7. kvalita autobusových zastávek – často poničené, chybí lavičky.	Cíl 1	„Nové zastávky Mor. Huzová“ „Rekonstrukce ul. Nádražní vč. nové zastávky a točny“
8. o víkendech zlepšit autobusové spojení.	-	-
9. zprovoznit čekárnu na vlakovém nádraží včetně WC (alespoň v pracovní dny), nelíbí se jim stav podchodu u vlakového nádraží, zajistit úklid.	-	-
10. více kontejnerů na třídění odpadu.	-	-
11. zajistit opravu obecního rozhlasu, v některých částech je hlášení nesrozumitelné, změnit dobu hlášení.	-	-
12. rozvíjet podmínky pro rozvoj podnikatelské činnosti – vytváření nových pracovních míst, více obchodů, ubytování.	Cíl 2	„Start-up podnikatelská zóna“
13. sportovní centrum a bazén.	Cíl 2	„Výstavba sportovního zázemí za školou“
14. startovací byty pro mladé.	-	-
15. péče o seniory – dům s pečovatelskou službou, rozvoz obědů.	Cíl 2	„Projekt senior Centra bydlení pro seniory“
16. zkvalitnit služby lékařů na zdravotním středisku a jeho vybavenost.	Cíl 2	„Nové zdravotní středisko“
17. lepší práce zaměstnanců OÚ při úklidu a sečení trávy, častější kontrola.	-	-
18. zajistit delší otvírací dobu pobočky České pošty popř. i sobotní provoz.	-	-
19. zajistit klid v obci alespoň v neděli – zákaz sečení trávy apod.	-	-
20. více sportovních a kulturních akcí – turnajů, zábav, koncertů, přednášková činnost.	Cíl 4	„Plán rozvoje sportu“
21. podporovat celkový rozvoj i místních částí Stádlo, Benátky, Březce a Mor. Huzová.	-	-

Zdroj: vlastní zpracování na základě Programu rozvoje města Štěpánov (2019)

V analýze, kterou zobrazuje Tabulka 25, byly spojeny náměty a připomínky občanů s konkrétními plánovanými projekty (v rámci rozvoje města Štěpánov) na základě klíčových slov, které jsou v tabulce vyznačeny tučně. V prvním sloupci jsou náměty občanů, ve druhém jsou tyto náměty kategorizovány do specifických cílů, které vychází z programu rozvoje města (označené "Cíl"), a ve třetím sloupci jsou pak tyto náměty konfrontovány s konkrétními projekty rozvojového plánu.

Dotazníkový průzkum zahrnoval širokou škálu témat od životního prostředí, infrastruktury až po kulturní a sportovní vyžití. Zpracované odpovědi odhalily klíčové oblasti, kde občané cítí potřebu zlepšení nebo rozvoje. Například, v prvním bodě občané vyjádřili potřebu hracího hřiště pro děti, která je v rozvojovém plánu adresována projektem revitalizace prostoru za sokolovnou a hřiště TJ. Podobně požadavky na zlepšení parkování a komunikací jsou zahrnuty do projektu rekonstrukce a rozvoje parků a komunikací.

Lze konstatovat, že program rozvoje města Štěpánov reflektuje přání a požadavky občanů a pokouší se je zahrnout do svých cílů a plánovaných aktivit. Je zřejmé, že občané města Štěpánov přikládají velký význam rozvoji infrastruktury, což odráží jejich odpovědi v rámci dotazníkového šetření. Tento přístup, který zvolilo město Štěpánov, umožnil občanům aktivně se podílet na rozvoji jejich města a zároveň zajistil, což se potvrdilo i v tomto výzkumu, že projekty mají reálný základ v potřebách a přáních komunity.

6.2.3 Klíčoví aktéři zapojení do veřejného dění

Cílem této podkapitoly je zjistit, do jaké míry obyvatelé města uplatňují svá práva k aktivní účasti na veřejném dění a jak jsou zapojeni do různých zájmových sdružení. Ve městě Štěpánov lze pozorovat širokou škálu spolků, které se podílejí na veřejném životě a přispívají k rozvoji obce různými formami činností. Spolky hrají v komunitě důležitou roli, posilují soudržnost občanů, podporují místní tradice, kulturu, sport a ekologické hodnoty.

Na základě tabulky 26 lze vidět, že ve Štěpánově se angažuje celkem osm spolků s celkovým počtem 524 členů. Tyto spolky sahají od ochrany přírody přes kulturu a sport až po společenské aktivity. Mezi ně patří Český svaz ochránců přírody Štěpánov, Mladí ochránci přírody – oddíl Veverky, Kroužek mladých plátěných myslivostí a ochránců přírody – Poštolky, Myslivecké sdružení Štěpánov, Český rybářský svaz Štěpánov, Sbor dobrovolných hasičů Štěpánov, T. J. Sokol Štěpánov a Ochotnické divadlo Štěk.

Tabulka 26 Spolky, počet členů a komunitní činnost

Název spolku	Počet členů	Komunitní činnost
Český svaz ochránců přírody Štěpánov	14	Údržbě areálu v Benátkách
Mladí ochránci přírody – oddíl Veverky	38	Vlastní akce i akce pro veřejnost
Kroužek Mladých přátel myslivosti a ochránců přírody – Poštolky	20	Akce pro děti
Myslivecké sdružení Štěpánov	20	Střelecké závody na Hubertce
Český rybářský svaz Štěpánov	150	Rybářské závody na rybníku v Benátkách
Sbor dobrovolných hasičů Štěpánov	120	Kromě požárů pomáhají při odklizení naplavenin, čerpání vody ze sklepů a účastní se větších akcí jako požární hlídky. Mimo to se účastní nejrůznějších závodů, pořádají akce pro veřejnost – např. dětský den, kácení máje
T. J. Sokol Štěpánov	62	Aktivní oddíl volejbalu a stolního tenisu. Mimo vlastních akcí pořádají ples, dětský den, pochod Štěpánov – Javoříčko, cyklistické výlety, soutěže pro děti.
Ochotnické divadlo Štěk	34	Divadelní představení, tradice ochotnického divadla z první republiky
Junák, český skaut, z. s. (dříve Junák – svaz skautů a skautek ČR)	25	Charitativní akce, akce pro veřejnost - dětský den, akce zaměřen na ekologickou výchovu (sběr papíru a PET víček, úklid v CHKO Litovelské Pomoraví)
Český svaz chovatelů Štěpánov	26	Chov zvířat a výstavy zvířat
Westernový jezdecký klub Štěpánov – Benátky	15	Westernové soutěže
Celkem	524	

Zdroj: vlastní zpracování na základě Štěpánov (2024c)

Všechny spolky úzce spolupracují s městem Štěpánov na pořádání různorodých akcí. Většina z nich navíc působí v nemovitostech či prostorách ve vlastnictví města, jež umožňuje bezplatný přístup a součinnost v jejich rozvoji. Komunitní činnost těchto spolků je rozmanitá a zahrnuje například údržbu areálů v Benátkách, pořádání vánočních akcí a akcí pro veřejnost, rybářské závody na Hubertce, práce na přípravě a naplnění občanských návrhů, úklidové akce, vzdělávací a kulturní akce, jako jsou turnaje, výstavy či koncerty, a chovatelství, zahrnující výstavy zvířat a zájmové soutěže.

Spolky ve Štěpánově mají nejenom sociální a rekreační dimenzi, ale také vzdělávací a ochrannou funkci. Účast na akcích organizovaných těmito skupinami posiluje občanský zájem a participaci na místní úrovni, a to nejenom mezi dospělými, ale i mezi mládeží. Tímto způsobem tyto spolky přispívají k formování identity obce a obohacují kvalitu života jejích obyvatel. Jasně to dokládá velký počet členů ve spolcích, jako je Sbor dobrovolných hasičů Štěpánov nebo Český rybářský svaz Štěpánov, které zastupují tradiční a velmi aktivní segmenty komunitního života. Existence různých spolků a jejich aktivit zároveň odhaluje diverzitu zájmů a potřeb občanů ve Štěpánově.

7 Výsledky a diskuse

Komunální volby jsou klíčové pro podporu demokratického procesu, jelikož umožňují občanům bezprostředně vstupovat do procesu rozhodování a formování politiky na lokální úrovni. Tato přímá účast posiluje demokratické hodnoty tím, že zvyšuje angažovanost občanů a jejich pocit zodpovědnosti za veřejné záležitosti. Zároveň podporuje transparentnost a odpovědnost veřejných činitelů, což je nezbytné pro zdravé fungování demokratické společnosti. Proto jsou komunální volby nejenom prostředkem pro vyjádření politické vůle občanů, ale také důležitým mechanismem pro zajištění jejich aktivní účasti na správě veřejných záležitostí (Balík, 2009).

Průzkum volební účasti ve Štěpánově odhalil několik trendů, které naznačují silnější vazbu obyvatelstva na prezidentské volby a rostoucí zájem o politiku na národní úrovni, zatímco účast v lokálních volbách má tendenci klesat. Jev tak potvrdil teoretická východiska, které poukazují na snižování volební účasti v komunálních volbách (Balík a Hájek, 2020). Volební systém používaný pro komunální volby v ČR je vnímán jako nejsložitější a pro voliče nejméně přístupný ve srovnání s volebními systémy aplikovanými na jiné úrovni veřejné správy (Lebeda, 2009). Toto tvrzení vyplývá z komplexní struktury preferenčního hlasování, umožňujícího voličům nejen vybírat mezi kandidátními listinami, ale také upřednostňovat jednotlivé kandidáty na listině. Zmíněný mechanismus, ač umožňuje voličům detailněji ovlivnit výsledky voleb, zároveň přináší výzvy spojené s jeho srozumitelností a transparentností. Složitost systému může vést k nedorozuměním a potenciálně i k zavádějící interpretaci volebních výsledků ze strany voličů, což může ovlivnit jejich ochotu participovat na tomto demokratickém procesu.

V kontextu politického vývoje města Štěpánov lze pozorovat zásadní změny, které reflektují postupný nárůst pluralismu na místní politické scéně. Tento jev se projevuje nejen snižujícím se počtem kandidátních listin a kandidátů, ale také výrazným rozvojem sdružení nezávislých kandidátů. Analýza volebních období (2014-2022) odhalila, že město prochází značnou transformací politického prostředí, což je v literatuře (Strniska et al., 2006) často interpretováno jako přirozený vývoj ve směřování k demokratizaci a decentralizaci politické moci.

V roce 2014 byla politická scéna ve Štěpánově charakterizována fragmentací, přičemž největší podporu získalo hnutí ANO 2011, následované evropani.cz a NEZÁVISLÝMI. Tento trend pokračoval i v roce 2018, kdy ANO 2011 opět vedlo, dokonce se značně zvýšeným počtem hlasů a mandátů. Ve volebním období roku 2022 však došlo k významným proměnám, kdy dominanci „parlamentních“ politických stran nahradily nově vznikající skupiny nezávislých kandidátů. Proměny lokálního politického prostředí ve Štěpánově, jak byly identifikovány v rámci této diplomové práce, odrážejí významné aspekty politického přeběhlictví, jak je konceptualizováno Balíkem a Hájkem (2020). Fenomén politického přeběhlictví je charakterizován volným charakterem politických uskupení a nízkou mírou stranictví. Tento fenomén bývá v zahraničí nejčastěji zkoumán na parlamentní úrovni, nicméně v kontextu ČR se s ním setkáváme i na úrovni komunální. Na komunální úrovni se za politické přeběhlictví považují změny volební listiny, respektive volební strany.

Je zřejmé, že Štěpánov prochází transformací, jež se vyznačuje rostoucím počtem nezávislých kandidátů a souběžně klesajícím počtem tradičních straníků. Tento pokles straníků souvisí s úbytkem celkového počtu členů politických stran. Zatímco v roce 1992 měla čtveřice stabilních sněmovních stran (ODS, ČSSD, KDU-ČSL, KSČM) celkem 479 833 členů v roce 2018 činil stejný součet členů už pouze 94 085, tedy asi pětinu (Balík a Hájek, 2020). Současná situace, nejen ve městě Štěpánov, ukazuje na významný problém, kterým je postupné oslabování tradičních politických stran v důsledku jejich neschopnosti efektivně rekrutovat nové kandidáty pro své kandidátní listiny. Tento trend vede k erozi základů tradičních politických stran a může mít zásadní dopad na fungování politického systému jako celku. Rovněž signalizuje posun ve vnímání politické participace a angažovanosti na lokální úrovni a lze jej interpretovat jako výsledek narůstajícího požadavku na transparentnost, autenticitu a přímou komunikaci mezi voliči a jejich zástupci. Výsledky dále poukazují na to, že v komunálních volbách mají stále výraznou výhodu kandidáti, kteří jsou ve veřejném životě města dlouhodobě aktivní a mají již etablované vztahy s voliči. Tento jev je v souladu s teoriemi politické sociologie (např. Říchová et al., 2015), které zdůrazňují význam osobních vazeb a lokálního povědomí v procesu politického rozhodování.

V oblasti politické participace je významným tématem zkoumání vlivu sociodemografických faktorů na rozmanité formy politické angažovanosti, mezi které patří jak aktivní, tak pasivní účast. Zvláštní pozornost je přitom věnována genderovým aspektům. Analýza případu města Štěpánov odhaluje, že navzdory mírnému nárůstu počtu žen v populaci a jejich vyššímu zastoupení ve srovnání s muži, zůstává jejich prezentace v místním zastupitelstvu a na kandidátních listinách výrazně nižší než u mužů. Tato skutečnost je v souladu se zjištěním autorů Balíka a Hájka (2020). Dalším klíčovým faktorem je věkové složení kandidátů, které se jeví jako důležité pro hodnocení dlouhodobé udržitelnosti politických kandidatur v dané lokalitě. Studie případu ve Štěpánově ukázala na zvyšující se průměrný věk zastupitelů i kandidátů, což může signalizovat potenciální výzvy spojené s generační výměnou na politické scéně. Navíc byl v roce 2022 zaznamenán pokles zastoupení osob s vysokoškolským vzděláním mezi zvolenými zastupiteli, což by mohlo ovlivnit kvalitu a přístupy k rozhodovacím procesům.

Výsledky této diplomové práce naznačují, že politické prostředí města Štěpánov má pozitivní vliv na místní rozvoj, nejspíš zejména díky rostoucímu počtu nezávislých kandidátů, kteří jsou často voleni na základě svého pevného propojení s každodenními problémy a výzvami místního rozvoje. Tento trend, který se ve větší míře objevuje v menších městech a obcích, potvrzuje posun od tradiční stranické politiky k více orientovanému přístupu na konkrétní lokální potřeby. Štěpánov je příkladem města, které efektivně implementuje své rozvojové závazky, přičemž analýza poukazuje na to, že značný důraz je kladen na projekty infrastruktury, zatímco iniciativy zaměřené na udržitelný rozvoj zůstávají méně prioritní.

Obyvatelé Štěpánova, jak bylo zjištěno prostřednictvím výsledků dotazníkového šetření (více viz Program rozvoje města Štěpánov, 2019), potvrzují význam rozvoje infrastruktury pro zlepšení kvality života v obci. Tato skutečnost odhaluje silné propojení mezi občany a lokálními rozvojovými aktéry, což je v souladu s teoriemi o občanské participaci a jejím významu pro tvorbu a aktualizaci strategických rozvojových plánů. Lze konstatovat, že rozvojový plán města se dynamicky adaptuje na aktuální potřeby a přání obyvatel, čímž se stává živým dokumentem reflektujícím realitu městského života.

8 Závěr

Komunální politika se výrazně odlišuje od politiky na vyšších úrovních správy a často není tak viditelná jako záležitosti na celostátní úrovni. V posledních letech se lokální politické prostředí potýká s výzvami, které mají společný základ v klesajícím zájmu občanů o účast na politickém životě a podílení se na rozvoji svého bezprostředního okolí. Tyto výzvy zahrnují oslabení role politických stran, stagnující volební účast a snižování počtu kandidátů i mandátů. Je patrné, že Česká republika prochází významnou transformací v rámci své místní politické krajiny. Tato práce pomohla svým výzkumem nahlédnout do politického klima města Štěpánov a přinesla cenné poznatky, které lze zařadit do problematiky komunální politiky a místního rozvoje. Cílem této diplomové práce bylo objasnit fungování veřejné správy ve městě Štěpánov, zejména z pohledu zapojení občanů.

Kapitola 3 byla stěžejní pro vymezení teoretických východisek, ze kterých vzešla výzkumná část práce. V rámci této kapitoly byly nejprve představeny jednotlivé pojmy, důležité k pochopení celé problematiky, poté se kapitola věnovala komunálním volbám, přičemž hlavní pozornost směřovala k volebnímu systému, jehož složité způsoby hlasování byly náležitě vysvětleny. Nebyly opomenuty ani lokální politické subjekty, jejichž charakteristika je zásadní pro empirickou část práce, a v neposlední řadě práce poukázala na rozvoj obecních samospráv a problematiku politické participace, přičemž byly zdůrazněny různé formy a sociodemografické aspekty účasti ve veřejném životě.

Empirická část práce se soustředila na dva hlavní aspekty – formování veřejné politiky a rozvoj města. V oblasti veřejné politiky bylo primárním cílem odhalit trendy ve volební účasti a přiblížit proces formování kandidátních listin, přičemž byl kladen důraz na analýzu komunálních voleb v letech 2014, 2018 a 2022. Dílčím cílem této části bylo vymezení socioekonomických faktorů politické participace, které ovlivňují veřejný život městské komunity, identifikace aktérů lokálního politického procesu a posouzení vývoje místní politické scény.

Druhou oblastí výzkumu bylo zapojení občanů a místních politických aktérů do formování a realizace rozvojového programu města. Analýzou jednání zastupitelstva a rady se práce pokusila ukázat, jak strategické plánování reflektuje skutečné potřeby a přání obyvatelstva, a zkoumala, jaký dopad má program na místní projekty a politické rozhodování.

Výsledky empirické části ukázaly na rostoucí význam nezávislých kandidátů a zmenšující se úlohu tradičních politických stran ve Štěpánově, což je v souladu s celostátním trendem klesajícího členství v politických stranách a zvyšující se fragmentací politické scény. Ukazuje se, že nedůvěra v politické strany a složitost volebního systému často ovlivňuje ochotu občanů účastnit se voleb. V kontextu sociodemografických aspektů politické participace práce zdůrazňuje genderové rozdíly a věkové složení kandidátů, což jsou klíčové faktory ovlivňující politické zastoupení a udržitelnost politických kandidatur v dané lokalitě. Zjištění naznačují, že přestože se participace žen na politickém rozhodování zlepšuje, stále existuje prostor pro zvýšení jejich zastoupení ve veřejném životě.

V oblasti místního rozvoje se ukázalo, že Štěpánov je příkladem města, které efektivně implementuje své rozvojové závazky, přičemž analýza poukazuje na to, že značný důraz je kladen na projekty infrastruktury, zatímco iniciativy zaměřené na udržitelný rozvoj zůstávají méně prioritní. Tato diplomová práce dále zdůrazňuje, že pro udržitelný rozvoj města a posílení demokracie je zásadní zapojení občanů do politického života a rozhodovacích procesů. Komunální volby se ukazují jako nezbytný nástroj pro podporu těchto cílů, umožňující občanům aktivně se podílet na formování místní politiky a přispívat k rozvoji svého okolí.

Závěrem lze dodat, že volební rok 2022 přinesl z pohledu komunální politiky významné změny, jejichž dopady se projevily nejen na příkladu Štěpánova, ale i v celostátním měřítku. V tomto ohledu se jeví jako stěžejní sledovat další vývoj, neboť transformace místní politiky nadále pokračuje. Pro hlubší pochopení těchto fenoménů a formulaci efektivních politik je nezbytné pokračovat ve výzkumné činnosti, která by kombinovala jak kvantitativní, tak kvalitativní metody, aby bylo možné získat ucelenější obraz o dynamice místní politiky a participaci občanů.

9 Seznam použitých zdrojů

- ARNSTEIN, S.R., (1969). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), pp.216-224.
- BAKKE, E., (2022). Czech politics at a crossroads?. In: *Civic and Uncivic Values in the Czech Republic: Value Transformation, Politics, Education, and Gender Equality*. Cham: Springer International Publishing, p. 53-82.
- BALÍK, S. a HÁJEK, L., (2020). *Komunální volby v roce 2018*. Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-9603-5.
- BALÍK, S., (2002). Komunální volby – česká pravice se odráží ode dna?. *Revue Proglas: měsíčník pro kulturu a politiku*, 13.9: 17-18.
- BALÍK, S., (2008) *Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností. Koalice, voličské vzorce a politické strany na místní úrovni v letech 1994-2006*. Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 978-80-7325-144-4.
- BALÍK, S., (2009). *Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2908-4.
- BALÍK, S.; GONGALA, P.; GREGOR, K. (2015). *Dvacet let komunálních voleb v ČR*. Centrum pro studium demokracie a kultury a Masarykova univerzita. ISBN 978-80-7325-381-3.
- BERNARD, J. a KOSTELECKÝ, T., (2010). Části obcí s vlastní samosprávou a bez ní: Vliv administrativního statusu části obce na její rozvoj. *Acta politologica*, 2.3: 46-61.
- BERNARD, J., (2010). Rozvoj malých obcí a jeho faktory – vymezení pojmů a operacionalizace. Aktuální otázky české a slovenské společnosti I: Sborník k 45. výročí založení Československé sociologické společnosti: *Sociologie vybraných oblastí*, 79-90.
- BERNARD, J., (2011). *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 978-80-7419-069-8.
- BLAŽEK, B., (2004). *Venkovy – anamnéza, diagnóza, terapie*. Brno: Era. ISBN 808651790X.
- BLAŽEK, J. a NETRDOVÁ, P., (2012). Aktuální tendence lokální diferenciace vybraných socioekonomických jevů v Česku: směřuje vývoj k větší mozaikovitosti prostorového uspořádání. *Geografie*, 117.3: 266-288.
- BOOGERS, M. a VOERMAN, G., (2010). Independent local political parties in the Netherlands. *Local government studies*, 36.1: 75-90.
- BRADY, H., VERBA, S., and SCHLOZMAN, K.L., (1995). Beyond SES: A Resource Model of Political Participation. *American Political Science Review*, 89(2), pp.271-294.
- BRYSON, J.M., (2018). *Strategic Planning for Public and Nonprofit Organizations: A Guide to Strengthening and Sustaining Organizational Achievement*. Jossey-Bass.

BRYSON, J.M., QUICK, K.S., SLOTTENBACK, C.S., and CROSBY, B.C., (2013). Designing Public Participation Processes." *Public Administration Review*, 73(1), pp.23-34.

BUBENÍČEK, V. a KUBÁLEK, M., (2010) Konfliktní linie v malých obcích. *Acta Politologica*, 2.3: 30-45. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Vaclav-Bubenicek/publication/323573475_Konfliktni_linie_v_malych_obcich/links/5a9e79020f7e9be973ce7996/Konfliktni-linie-v-malych-obcich.pdf

ČERMÁK, D., VOBECKÁ, J. et al., (2011). Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib. Praha: SLON. ISBN 978-80-7419-067-4.

ČMEJREK, J. (2009) Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR. Basic. Davle: Kernber. ISBN 978-80-87168-10-3.

ČMEJREK, J., (2013). Demokratický deficit v lokálním politickém prostoru ČR: možnosti a meze analýzy. *Acta Politologica*, 5(2), pp.178-186. Dostupné z: <https://acpo.vedeckecasopisy.cz/publicFiles/00476.pdf>

ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., a ČOPIK, J., (2010). Demokracie v lokálním politickém prostoru. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3061-5.

ČOPIK, J.; KOPŘIVA, R. a ČMEJREK, J., (2017). Územní samospráva obcí a rozhodování jako faktor rozvoje. In: Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Region v rozvoji společnosti. p. 139. ISBN 978-80-7509-548-0.

ČSÚ, (2024a). Volební účast. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/191186781/2200862302.pdf/b2b9ce51-bad2-4564-9e0e-9ae45cd46e69?version=1.1>

ČSÚ, (2024b). Metody pro přepočítání hlasů na mandáty. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/metody_pro_prepecet_hlasu_na_mandaty

ČSÚ, (2024c). Vše o území: Štěpánov. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=34175&u=__VUZEMI__43__505161#

DENÍK VEŘEJNÉ SPRÁVY, (2022). Komunální volby 2022. Dostupné z: <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6839475>

DRAGOUN, R. A ENDRŠTOVÁ, M. (2022). Tisíc obcí předem ví, jak dopadnou volby. Přibývá míst, kde lidé nemají na výběr. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/volby-obce-jedna-kandidatka/r~1264da5838e811eda3c0ac1f6b220ee8/>

DRAHOKOUPIL, Š., (2019). Od občanské k politické participaci: nestranické politické subjekty v komunální politice v kontextu antistranických postojů, nepolitické politiky a kartelizace politických stran. Disertační práce. Univerzita Karlova. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/110075/140075543.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- DURAND, G. a VAN HUYLENBROECK, G., (2003). *Multifunctional Agriculture: A New Paradigm for European Agriculture and Rural Development*. Ashgate. ISBN 978-075-463-57-65,
- FUNG, A., (2006). "Varieties of Participation in Complex Governance." *Public Administration Review*, 66(s1), pp.66-75.
- GALVASOVÁ, I. et al., (2007). *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. Brno: Georgetown.
- GERLOCH, a., HŘEBEJK, J., and ZOUBEK, V., (2022). *Ústavní systém České republiky*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.
- GETIMIS, P. a GRIGORIADOU, D., (2014). "Local Government and Community Participation: A Comparative Study of Three Municipalities." *Regional Studies, Regional Science*, 1(1), pp.30-42.
- GIBSON, R. K. a RÖMMELE, A., (2009). *Measuring the Professionalization of Political Campaigning*. *Party Politics*. 2009, Vol. 15., No. 3, s. 265–293.
- HALÁSKOVÁ, M. a BARANČÍK, I., (2007). *Veřejná správa*. Dostupné z: <https://docplayer.cz/5620732>.
- HAVRDA, J., (2015). *Lokální samospráva v České republice*. C.H. Beck.
- HEALEY, P., (1997). *Collaborative Planning: Shaping Places in Fragmented Societies*. Macmillan.
- HENDRYCH, D., (2003). *Správní věda: teorie veřejné správy*, 1.vyd, Praha: ASPI Publishing. ISBN 80-86395-86-3.
- HOLUM, M., (2022). "Citizen participation: Linking government efforts, actual participation, and trust in local politicians." *International Journal of Public Administration*, pp.1-11.
- HOLZER, J. a PROUZA, J., (2005). *Lokální a regionální politika v České republice*. SLON.
- HOLZER, J. a SMEKAL, H. (2015) *The Czech Republic: On the Road to Rights and Freedoms*. In Markku Suksi, Kalliopi Agapiou-Josephides, Jean-Paul Lehnert, Manfred Nowak. *First Fundamental Rights Documents in Europe*. 1st edition. Morsel (Belgium): Intersentia. s. 235-250. ISBN 978-1-78068-360-7. 2015.
- HOOGE, M. a MARIEN, S., (2013). "A comparative analysis of the relation between political trust and forms of political participation in Europe." *European Societies*, 15.1: 131-152.
- INGLEHART, R.F. a NORRIS, P., (2003). *Rising Tide: Gender Equality and Cultural Change around the World*. Cambridge University Press.
- INNES, J.E. a BOOHER, D.E., (2010). *Planning with Complexity: An Introduction to Collaborative Rationality for Public Policy*. Routledge. ISBN 978-0-2038-643-02.

JOHNSTON, M. (2014). Corruption, contention and reform: The power of deep democratization. Cambridge University Press.

JÜPTNER, P., (2008). Local Lists in the Czech Republic in: Reiser, Marion, Holtmann, Everhard, eds.: Farewell to the Party Model? Independent Local Lists in East and West European Countries, Wiesbaden: VS Verlag für sozialwissenschaften, str. 28.

JÜPTNER, P., (2017). Debating directly elected mayors in the Czech Republic: political games and missing expertise?. In: Directly Elected Mayors in Urban Governance. Policy Press, p. 201-218.

KIM, H. H., (2014). Generalised trust, institutional trust and political participation: A cross-national study of fourteen Southeast and Central Asian countries. Asian Journal of Social Science, 42.6: 695-721.

KITTILSON, M.C., (2006). Gender and Political Participation. Oxford Research Encyclopedia of Communication. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780198861126.013.33>

KLÍMA, M., (2019). Informal politics in post-communist Europe: Political parties, clientelism and state capture. Routledge. ISBN 978-0-2037-020-31.

KOSAŘ, D. a MOLEK, P., (2005). Obecní samospráva a veřejná správa v ČR. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.

KOSTELECKÝ, T., (2012). Politická participace: analýza účasti ve volbách v roce 2010 a jejích determinant. In D. Čermák, J. Vobecká a kol. Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib, 60–83. Praha: Sociologické nakladatelství.

KOTLER, P. a ARMSTRONG, G., (2009). Principles of Marketing. Pearson Education. ISBN 978-0-1370-066-94.

KOUDELA, M., (2008). "Štěpánov." In: FIALA, K. (ed.). Šternbersko napříč časem 1850–1945. 2nd ed. Šternberk: Občanské sdružení Šternbersko. pp.125.

KOUDELKA, Z., (2009). Neslučitelnost funkcí. Časopis pro právní vědu a praxi, 17.2: 96-104. Dostupné z: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=836075>

KREISS, D., (2016). Seizing the moment: The presidential campaigns' use of Twitter during the 2012 electoral cycle. New media & society, 18.8: 1473-1490.

KUBÁT, M. a BRUNCLÍK, M., (2018). Semi-presidentialism, parliamentarism and presidents: Presidential politics in Central Europe. Routledge, ISBN 978-1-3151-664-52.

KUDRNÁČ, M. A. (2017). Mladí lidé a demokracie. SOÚ AC ČR, vvi. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Ales-Kudrnac-2/publication/325258505_Mladi_lide_a_demokracie_Zprava_o_dotaznikovem_setreni_na_strednich_skolach_cerven_2017/links/5b017bfe4585154aeb05f054/Mladi-lide-a-demokracie-Zprava-o-dotaznikovem-setreni-na-strednich-skolach-cerven-2017.pdf

KUCHAR, P. a NOVÁK, M., (2018). Politická angažovanost a účast v České republice: Trendy a determinanty. Sociologický časopis, 54(1), pp.87-112.

LEBEDA, T., (2009). Komunální volby klamou. Krátké zastavení nad problematickými aspekty volebního systému pro obecní zastupitelstva. *Acta politologica*, 1(3), pp.332-343.

LEBEDA, T., (2018). *Místní samospráva v České republice*. Praha: C.H. Beck.

LEBEDA, T., a K. VLACHOVÁ, (2010). Jsou Češi politicky aktivní?. Pp. 272-287 in H. Maříková, T. Kostecký, T. Lebeda, M. Škodová. *Jaká je naše společnost? Aneb otázky, které si často klademe...* Praha: SLON. ISBN 9788074190254.

LIJPHART, A., (1996). Unequal participation: Democracy's unresolved dilemma presidential address, American Political Science Association, 1996. *American political science review*, 91.1: 1-14.

LINEK, L., (2004). Volby do Evropského parlamentu 2004: analýza volební účasti a stranické podpory v České republice. *Sociologický ústav Akademie věd České republiky*.

LINEK, L., (2013). Kam se ztratili voliči? vysvětlení vývoje volební účasti v České republice v letech 1990-2010. *Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK)*.

LINEK, L., a TRNKA, D., (2005). Nové způsoby vládnutí a proměna vztahu veřejné správy a občanů. Pp. 41-58 in Mansfeldová, Zdenka, Aleš Kroupa (eds.). *Participace a zájmové organizace v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON. 244 s. ISBN 80-86429-53-9.

LINEK, L. a PETRŮŠEK, I., (2018). Vývoj vzdělanostních nerovností v účasti na politice v Česku a na Slovensku a jejich důsledky pro reprezentaci postojů. *Sociológia*, 50.5.

MAIER, K., (2001). Citizen participation in planning: Climbing a ladder? *European Planning Studies*, 9(6), pp.707-719.

MAREŠ, P., (2019). *Obecní samospráva v České republice*. C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-719-4.

MAŠKARINEC, L. N. P. (2017). Evropská občanská iniciativa jako nástroj rozvoje občansko-politické participace pohledem konceptu struktury politických příležitostí. *Sociológia*, 49(1), 81-108.

MĚSTO ŠTĚPÁNOV, (2024a). Samospráva. Dostupné z: <https://www.stepanov.cz/samosprava-zo-ro>

MĚSTO ŠTĚPÁNOV, (2024b). Historie. Dostupné z: <https://www.stepanov.cz/historie>

MĚSTO ŠTĚPÁNOV, (2024c). Spolky. Dostupné z: <https://www.stepanov.cz/spolky>

MICHELS, A. a DE GRAAF, L., (2010). "Examining Citizen Participation: Local Participatory Policy Making and Democracy." *Local Government Studies*, 36(4), pp.477-491.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR, (2024). Participace občanů. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/registr-obcanskych-sdruzeni.aspx>.

- MINISTERSTVO VNITRA ČR, (2024). Registr občanských sdružení. Dostupné z: https://www.vlada.cz/cz/ppov/zakony-a-vyhodnoceni/zakony/verejny-sektor/narodni-rada-mladeze/zakl_obc_sdruz/.
- MONITOR, (2018-2023). Město Štěpánov. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/ucetni-jednotka/00299511/prehledy/prehled-uveru-zapujcek?rad=t&obdobi=2212>
- MOTTLOVÁ, I., (2023). Základní principy fungování obce a jejich orgánů. Dostupné z: <https://www.priuckazastupitele.cz/zakladni-principy-fungovani-obce-a-jejich-organu/>.
- MŠMT, (2024). FAQ – Často kladené otázky. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/faq-casto-kladene-otazky-1>
- MUSGRAVE, R.A. and MUSGRAVE, P.B., (1989). Public Finance in Theory and Practice. McGraw-Hill.
- NEKOLA, M., (2013). Politická participace a efektivita vládnutí. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/econ/jaro2014/MPV_VSVP/um/47454158/P6_politicka_participace_-_nekola.pdf.
- NIEMI, R.G., CRAIG, S.C. a MATTEI, F., (1991). Measuring internal political efficiency in the 1988 national election study. *American Political Science Review*, 85(4), pp.1407-1413.
- NORRIS, P., (2002). *Democratic Phoenix: Reinventing Political Activism*. Cambridge University Press. ISBN 978-05-2181-17-74.
- NORRIS, P., (2011). *Democratic Deficit: Critical Citizens Revisited*. Cambridge University Press.
- NOVINÁŘ, J., (2022). Politická účast v české politice: Analýza současné situace. *Politické zprávy*, 15. březen 2022, pp.5-10.
- NOVÝ, M., (2013). Volební účast a její determinanty ve starých a nových demokraciích Evropy. *Sociológia-Slovak Sociological Review*, 45.2: 195-228.
- OSER, J. et al., (2022). How political efficacy relates to online and offline political participation: A multilevel meta-analysis. *Political Communication*, 39(5), pp.607-633.
- OSTROM, E., (1990). *Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action*. Cambridge University Press. ISBN 978-05-1180-776-3.
- OUTLÝ, J., (2004). Volby do zastupitelstev v obcích – vývoj a souvislosti. In: ŠARADÍN, P., OUTLÝ, J. (eds), *Studie o volbách do zastupitelstev v obcích*. Olomouc, Palackého univerzita, pp.11-45.
- PEKOVÁ, J., PILNÝ, J. a JETMAR, M. (2012). *Veřejný sektor-řízení a financování*. Wolters Kluwer Česká republika.

PERLÍN, R., (2021). Modely organizace veřejné správy. [online]. Dostupné z: http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&ved=0C CoQFjAA&url=http%3A%2F%2Fprakticka.yw.sk%2FRegionalni_politika_a_regionalni_rozvoj09%2Fperlin_2.ppt&ei=lQkSU_DTD-uA7Qayk4H4Aw&usg=AFQjCNEXA5OixEwdMZHAdAqIloXivxKBw&bvm=bv.62286460,d.ZGU.

PERLÍN, R., ŠIMČÍKOVÁ, A., (2008). Criteria of successful rural municipality. *Europa XXI*, (17), pp.29-44.

PROCES – CENTRUM PRO ROZVOJ OBCÍ A REGIONŮ, s. r. o. (2015). Studie individuálních schopností starostů v obcích I. typu. Dostupné z: <http://rozvoj-obce.cz/studie-individualnich-schopnosti-starostu-v-obcich-1-typu/>

PROGRAM ROZVOJE MĚSTA ŠTĚPÁNOV, (2019). Dostupné z: <https://www.stepanov.cz/file.php?nid=1512&oid=8403097>

PROGRAMY DO VOLEB, (2006-2022). Štěpánov. Dostupné z: <https://2022.programydovoleb.cz/obec/505161-stepanov>

PROVAZNÍKOVÁ, R., (2007). Financování měst, obcí a regionů, teorie a praxe. 1st ed. Praha: GRADA Publishing, pp.62-63.

PROVAZNÍKOVÁ, R., (2015). Financování měst, obcí a regionů-teorie a praxe: 3. aktualizované a rozšířené vydání. Grada Publishing as.

QUINTELIER, E. (2007). Differences in political participation between young and old people. *Contemporary politics*, 13.2: 165-180.

RAKUŠANOVÁ, P., (2006). Česká politika: Ženy v labyrintu mužů? Praha: Fórum 50 %.

RUCHT, D., (2011). *The Impact of Protest Politics in Western Democracies*. Springer.

RYŠAVÝ, D. a ŠARADÍN, P., (2011). Zastupitelé českých měst a obcí v evropské perspektivě. Studie. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

RYŠAVÝ, D.; ŠARADÍN, P. (2010). Straníci, bezpartijní a nezávislí zastupitelé na českých radnicích. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 719-743.

ŘEHÁK, J. a ŘEHÁKOVÁ, B. (1991). Předvolební programy 1990: pokus o grafickou komparační analýzu obsahů/Election Programs 1990: An Attempt at Graphic Comparative Analysis of Their Content. *Sociologický Časopis/Czech Sociological Review*, 172-188.

ŘÍCHOVÁ, B., JÜPNER, P., RIEGL, M., a ŠVEC, K., (2015). Analýza politiky a političtí aktéři: možnosti a limity aplikace teorií v příkladech. *Sociologické nakladatelství (SLON)*.

SHVEDOVA, N., (2005). "Překážky účasti žen v Parlamentu" in *Ženy v parlamentu: Nad rámec čísel*. IDEA.

SCHLESINGER, P., NĚMCOVÁ, L., LUKL, F., a DRAHOVZAL, P., (2010). Základní principy fungování obce a jejích orgánů. Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010. Aktualizované znění 2012.

SCHMIDT, M. G., (2003). Political Institutions in the Federal Republic of Germany. Oxford: New York - Oxford University Press. 287 s.

SKOVAJSA, M., (2010). Organizovaná občanská společnost: teorie a vývoj v Občanský sektor: Organizovaná občanská společnost v České republice. Praha: Portál, pp.30-58.

SOLERA a MARTÍ, R., (2012). Vnímání konvenční a nekonvenční politické participace. Sociologický časopis, 14(1), pp.14.

STAROŠTÍKOVÁ, P., (2012). Moderní dějiny obce Štěpánov po 2. světové válce. Diplomová práce, Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Katedra společenských věd. Dostupné z: https://theses.cz/id/7dc1bu/Starostikova_Diplomova_prace.pdf.

STRNISKA, M., HLOUŠEK, V., KOPEČEK, L., a CHYTÍLEK, R., (2006). Politické strany moderní Evropy. PORTÁL sro. ISBN 80-7367-038-0.

ŠÁMALOVÁ, K. a VOJTÍŠEK, P., (2021). Sociální správa: Organizace a řízení sociálních systémů. Grada, 456 s. ISBN 978-80-271-2195-3

ŠÁMALOVÁ, K. a VOJTÍŠEK, P., (2021). Sociální správa: Organizace a řízení sociálních systémů. Grada Publishing. ISBN 978-80-271-2195-3.

ŠEREK, J. a MACEK, P., (2010). Proč se politicky (ne)angažovat: Obsah a struktura přesvědčení u adolescentů. Československá psychologie, 54(2), pp.160–174.

ŠILHÁNKOVÁ, V., (2004). Aplikace zásad strategického plánování ve veřejné správě členských států Evropské unie. Scientific papers of the University of Pardubice. Series D Faculty of Economics and Administration.

ŠVELCH, J. et al., (2015). Sociální média jako nová výzva pro výzkum politické participace. Sociologický časopis/Czech Sociological Review, 51.1: 65-88. Dostupné z: <https://www.ceeol.com/search/viewpdf?id=272675>

TEORELL, J., TORCAL, M., a MONTERO, J.R., (2007). Political Participation: Mapping the Terrain in VAN DETH, J.W., MONTERO, J.R., and WESTHOLM, A. (eds.), Citizenship and Involvement in European Democracies: A Comparative Analysis. London, New York: Routledge, pp.334–358.

UZOB, (2022-2023). Město Štěpánov. Dostupné z: <https://uzob.cz/obce/info/28>.

VALEŠ, L., (2008). Komunální volby v roce 1998–mezník ve vývoji české komunální politiky? Politologická revue, 14.1: 43-57.

VERBA, S., BURNS, N., a SCHLOZMAN, K.L., (2003a). Knowing and Caring About Politics: Gender and Political Engagement. Journal of Politics, 65(4), pp.972-993.

VERBA, S., BURNS, N., a SCHLOZMAN, K.L., (2003b). Unequal at the Starting Line: Creating Participatory Inequalities across Generations and among Groups. *The American Sociologist*, 34(1/2), pp.45–69.

VERBA, S., SCHLOZMAN, K.L., a BRADY, H.E., (1995). *Voice and Equality: Civic Voluntarism in American Politics*. Harvard University Press.

VRÁBLÍKOVÁ, K. et al., (2008). Politická participace–koncepty a teorie. *Politologický časopis-Czech Journal of Political Science*, 15(4), pp.366-387.

VYHLÁŠKA č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, (§ 4-5a). *Zákony pro lidi – Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění*. [online]. [cit. 25.11.2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-48#f2901408>.

WÄGNERUD, L., (2009). Women in Parliaments: Descriptive and Substantive Representation. *Annual Review Of Political Science*, pp.51-69.

ZÁKON č. 128/2000 Sb., o obcích. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>

ZÁKON č. 131/2000 Sb., o obcích. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>.

ZÁKON č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-491>.

9.1 Seznam obrázků

Obrázek 1 Poloha města Štěpánov	55
Obrázek 2 Přidružené části města Štěpánov	56
Obrázek 3 Znak a vlajka města Štěpánov	57

9.2 Seznam tabulek

Tabulka 1 Struktura rozpočtu obce	20
Tabulka 2 Rozdělení politických subjektů	38
Tabulka 3 Vývoj obyvatel Štěpánova dle sčítání lidu mezi lety 1900-2021	58
Tabulka 4 Věková struktura obyvatel	59
Tabulka 5 Příjmy rozpočtu města za období 2018-2023	60
Tabulka 6 Výdaje rozpočtu města za období 2018-2023	60
Tabulka 7 Obyvatelstvo podle ekonomické aktivity	60
Tabulka 8 Vedení města Štěpánov	62
Tabulka 9 Členové zastupitelstva města Štěpánov	63
Tabulka 10 Výbory a komise ve Štěpánově	64
Tabulka 11 Volební účast v jednotlivých volbách (%)	66
Tabulka 12 Vývoj počtu kandidátních listin a kandidátů	67
Tabulka 13 Výsledky komunálních voleb ve Štěpánově 2014-2018	69
Tabulka 14 Zvolení zastupitele v komunálních volbách ve Štěpánově 2022	70
Tabulka 15 Volební historie zastupitelů Štěpánova	70
Tabulka 16 Nový kandidáti ve volbách 2014-2022	71
Tabulka 17 Volby do zastupitelstva Štěpánov v letech 2014-2022 dle PP	72
Tabulka 18 Kandidáti bez politické příslušnosti	73
Tabulka 19 Ženy v kandidátních listinách a zastupitelstvu města	74
Tabulka 20 Srovnání zastoupení mužů a žen v zastupitelstvu a kandidátních listinách ve Štěpánově	75
Tabulka 21 Přehled základních údajů o aplikaci aktivního a pasivního volebního práva	75
Tabulka 22 Počet projektů a jejich realizace v rámci jednotlivých cílů a volebního období	80
Tabulka 23 Přehled zapojení strategických cílů a dílčích projektů do programu zasedání zastupitelstva	82

Tabulka 24 Přehled zapojení strategických cílů a dílčích projektů do programu zasedání rady	83
Tabulka 25 Participace občanů na tvorbě rozvojové strategie	85
Tabulka 26 Spolky, počet členů a komunitní činnost	87

9.3 Seznam schémat

Schéma 1 Obecné schéma smíšeného modelu veřejné správy	16
Schéma 2 Obecný přehled orgánů obce	21
Schéma 3 Typologie politické participace a proměnné pro její měření	49
Schéma 4 Cíle, opatření a aktivity (projekty)	79
Schéma 5 Program jednání zastupitelstva	81

9.4 Seznam použitých zkratk

BEZPP	Bez politické příslušnosti
CVVM	Centrum pro výzkum veřejného mínění
ČD	České dráhy
ČOV	Čistička odpadních vod
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
IDSOK	Integrovaný dopravní systém Olomouckého kraje
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NK	Nezávislý kandidát
OP	Obecní policie
SNK	Strana nezávislých kandidátů
SSOK	Správa silnic Olomouckého kraje
UZOB	Usnesení zastupitelstva a rady obce

Přílohy

Příloha 1 Přehled navržených projektů s realizací v období 2022-2026

Tento přehled je zpracován na základě strategie rozvoje města Štěpánov (2019-2026)

Cíl 1: Kvalitní infrastruktura

INFRASTRUKTURA

- Rekonstrukce veřejného osvětlení – plán realizace: 2023–2026, zodpovědnost: vedoucí správy majetku, zdroje: vlastní + externí průběžná výměna

DOPRAVA

- Zajištění zkvalitnění dopravní obslužnosti – plán realizace: 2019–2026, zodpovědnost: starosta, zdroje: vlastní průběžně (tlak na IDSOK především ve směru na Šternberk)
- Kruhový objezd "Březecká" – plán realizace: 2022–2025, zodpovědnost: Olomoucký kraj a starosta, zdroje: externí zklidnění dopravy (je veden tlak na realizaci)
- Zajištění zkvalitnění dopravní obslužnosti – plán realizace: 2019–2026, zodpovědnost: starosta, zdroje: Vlastní průběžně (tlak na IDSOK především ve směru na Šternberk)
- Oprava komunikace Moravská Huzová – plán realizace: 2019–2026, zodpovědnost: Olomoucký kraj, zdroje: externí nejde o majetek obce, potřeba vyvíjet tlak na Olomoucký kraj a SSOK
- Oprava komunikací III. třídy – plán realizace: 2019–2026, zodpovědnost: Olomoucký kraj, zdroje: externí (komunikace M. Huzová – Benátky – Liboš – Štarnov)
- Prostor u kaple v Březcích – plán realizace: 2023–2023, zodpovědnost: Zastupitelstvo obce, zdroje: vlastní + externí (zúžení vozovky a zklidnění dopravy)
- Rekonstrukce ul. Polní 2. etapa – plán realizace: 2022–2023, zodpovědnost: Zastupitelstvo obce, zdroje: vlastní + externí
- Rekonstrukce ul. Nádražní vč. nové zastávky a točny – plán realizace: 2019–2024, zodpovědnost: starosta, zdroje: vlastní + externí
- Výstavba ul. Březce – plán realizace: 2024–2024, zodpovědnost: zastupitelstvo obce, zdroje: vlastní

- Rekonstrukce ul. Nová – plán realizace: 2022–2023, zodpovědnost: zastupitelstvo obce, zdroje: vlastní + externí
- Rekonstrukce dešťové kanalizace Novoveská – plán realizace: 2020–2023, zdroje

CHODNÍKY

- Chodníky – plán realizace: 2019–2024, zodpovědnost: zastupitelstvo obce, zdroje: vlastní + externí
- Oprava, případně stavba nových přechodových lávek přes Oskavu – plán realizace: 2022–2024, zodpovědnost: zastupitelstvo obce, zdroje: vlastní + externí
- Výstavba chodníku M. Huzová – Štarnov – plán realizace: 2022–2024, zodpovědnost: zastupitelstvo obce, zdroje: vlastní + externí
- Nové zastávky Mor. Huzová – plán realizace: 2020–2024, zodpovědnost: obec a SSOK, zdroje: vlastní + externí
- Chodník Štěpánov – Benátky – plán realizace: 2020–2024, zdroje: Vlastní + externí

CYKLOSTEZKA

- Cyklostezka s chodníkem Liboš - M. Huzová – plán realizace: 2022–2023, zodpovědnost: starosta a zastupitelstvo obce, zdroje: vlastní + externí
- Cyklostezka m.č. Stádlo - Mor. Huzová – plán realizace: 2020–2023, zdroje: vlastní + externí
- Zajištění dostatku parkovacích míst – plán realizace: 2020–2024, zodpovědnost: starosta, zdroje: vlastní + externí (v rámci projektu rekonstrukce chodníků)

Cíl 2: Atraktivní obec pro život

BYDLENÍ

- Projekt senior Centra bydlení pro seniory – plán realizace: 2023–2026, zodpovědnost: starosta a zastupitelstvo obce, zdroje: vlastní + externí
- Výtah u Domu pro seniory č.p. 604 – plán realizace: 2022–2023, zodpovědnost: zastupitelstvo obce, zdroje: vlastní

SLUŽBY

- Útulak pro psy – plán realizace: 2020–2021, zodpovědnost: velitel OP, zdroje: vlastní + externí
- Moderní komunikační kanály obce – plán realizace: 2019–2026, zodpovědnost: starosta, zdroje: vlastní (konkrétně se jedná o modernizaci vývěsek, digitalizaci, projekt SMART noviny obce, setkávání občanů a web obce)
- Nové zdravotní středisko – plán realizace: 2022–2024, zodpovědnost: starosta, zdroje: vlastní + externí

VZDĚLÁNÍ

- Rekonstrukce a rozšíření tělocvičny ZŠ – plán realizace: 2022–2025, zodpovědnost: zastupitelstvo obce, zdroje: vlastní + externí
- Výstavba sportovního zázemí za školou – plán realizace: 2019–2024, zodpovědnost: zastupitelstvo obce, zdroje: vlastní + externí
- Opravy budovy I. st. ZŠ – plán realizace: 2022–2023, zdroje: vlastní + externí
- Vybudování sportovně-volnočasového komunitního místa – plán realizace: 2020–2025, zdroje: vlastní + externí

PODNIKÁNÍ

- Start-up podnikatelská zóna – plán realizace: 2022–2023, zdroje: vlastní + externí (jednání se SŽDC o koupi pozemků, volné plochy u tratě ČD)

ZVELEBENÍ MĚSTA

- Rekonstrukce a výstavba multifunkčního centra služeb – plán realizace: 2019–2025, zodpovědnost: starosta a zastupitelstvo obce, zdroje: vlastní + externí
- Vybudování odpočinkové zóny Za Drahou – plán realizace: 2023–2024, zdroje: vlastní + externí

- Oprava obecního domu M. Huzová 2. a 3. etapa – plán realizace: 2021–2023, zdroje: vlastní + externí
- Oprava "staré školy" Stádlu – plán realizace: 2023–2023, zdroje: vlastní + externí
- Přesun Obecního úřadu – plán realizace: 2025–2027, zdroje: vlastní + externí

Cíl 3: Podpora udržitelného rozvoje

- Žádné projekty v období 2022-2026

Cíl 4: Společenský život

SPORT A SPOLKOVÁ ČINNOST

- Projekt dotací obce na spolkovou činnost – plán realizace: 2019–2027, zodpovědnost: zastupitelstvo obce, zdroje: vlastní
- Vybudování zbrojnice SDH – plán realizace: 2019–2025, zodpovědnost: starosta, zdroje: vlastní + externí
- Revitalizace prostoru za sokolovnou a u hřiště TJ – plán realizace: 2019–2024, zodpovědnost: zastupitelstvo obce, zdroje: vlastní + externí
- Výstavba in-line okruhu za sušičkou – plán realizace: 2024–2025, zodpovědnost: zastupitelstvo obce, zdroje: vlastní + externí
- Revitalizace prostoru M. Huzová – Štarnov u říčky Sitka – plán realizace: 2024–2025, zdroje: vlastní + externí
- Přesun a revitalizace knihovny – plán realizace: 2023
- Opravy památek v majetku obce – plán realizace: 2019–2027, zdroje: vlastní + externí (průběžná oprava)
- Opravy kostela sv. Barbory – plán realizace: 2019–2027, zdroje: vlastní + externí (oprava střechy, vitráží a interiéru)
- Údržba hřbitova – plán realizace: 2019–2027, zdroje: vlastní (průběžně)

Příloha 2 – Přehled jednání zastupitelstva 1.-4. zasedání (volební období 2022-2026)

Tento přehled je zpracován na základě aplikace UZOb (tj. usnesení zastupitelstva a rady obce)

Datum jednání zastupitelstva	Klíčová témata jednání	Výsledek Hlasování	Pro/Proti/Zdržel se
1. zasedání 20.10.2022	1. Volba orgánů města (návrhová komise, rada, starosta a místostarosta)	Schváleno	N/A ¹⁶
	2. Zásady pro stanovení odměn neuvolněným členům ZM a pro poskytování peněžitých plnění fyzickým osobám	Schváleno	14 / 0 / 1
	3. Delegování zástupce města na valných hromadách o. s., v nichž má město majetkovou účast	Schváleno	15 / 0 / 0
2. zasedání 22.11.2022	1. Rozpočtová opatření – ZŠ, navýšení provozního příspěvku	Schváleno	13 / 0 / 0
	2. Žádost TJ Štěpánov o dotaci z rozpočtu města	Schváleno	13 / 0 / 0
	3. Vlkovi – informace k neplnění smlouvy	Schváleno	13 / 0 / 0
	4. Smlouva o budoucí dohodě, prodloužení vodovodu a TK, Polzerovi	Schváleno	13 / 0 / 0
	5. Smlouva o dílo "Rekonstrukce střechy kina Štěpánov"	Schváleno	12 / 0 / 1
	6. Návrh smlouvy o realizaci přeložky ČEZ (tělocvična)	Schváleno	13 / 0 / 0
3. zasedání 15.12.2022	1. Kontrola usnesení ZM č. 2	Schváleno	15 / 0 / 0
	2. Kontrola usnesení RM č. 2-3	Schváleno	15 / 0 / 0
	3. Volba členů Kontrolního a Finančního výboru Zastupitelstva města Štěpánov	Schváleno	N/A
	4. Rozpočtové opatření č. 37	Schváleno	15 / 0 / 0
	5. Schválení rozpočtu 2023 a střednědobého výhledu rozpočtu 2024-2027	Schváleno	15 / 0 / 0
	6. Zřízení organizační složky – útulek	Schváleno	12 / 0 / 3
4. zasedání 16.02.2023	1. Záměr prodeje části budovy	Schváleno	12 / 0 / 1
	2. Navýšení odměn neuvolněným členům zastupitelstva města	Schváleno	13 / 0 / 0
	3. Smlouva o budoucí dohodě Březce-Petrova	Schváleno	13 / 0 / 0

¹⁶ N/A – hlasování nedostupné

Příloha 3 – Přehled jednání zastupitelstva 5.-9. zasedání (volební období 2022-2026)

Datum jednání zastupitelstva	Klíčová témata jednání	Výsledek Hlasování	Pro/ Proti /Zdržel se
5. zasedání 04.05.2023	1. Žádost o dotaci z MMR	Schváleno	13 / 0 / 0
	2. Smlouva o budoucí darovací smlouvě s KÚOK	Schváleno	13 / 0 / 0
	3. Obecně závazná vyhláška o nočním klidu	Schváleno	13 / 0 / 0
	4. Žádost - M. Lipský	Neschváleno	0 / 12 / 1
	5. Územní plán – Změna č. 2	Schváleno	14 / 0 / 0
6. zasedání 29.6.2023	1. Dotace z rozpočtu města na rok 2023	Schváleno	10 / 3 / 0
	2. Schválení Závěrečného účtu a Účetní závěrky města Štěpánov za rok 2022	Schváleno	13 / 0 / 0
7. zasedání 21.09.2023	1. Dohoda s obcí Liboš o úhradě nákladů na ČOV ve Štěpánově	Schváleno	14 / 0 / 1
	2. Iniciativa odpadového hospodářství – povinné zálohování PET lahví a plechovek	Schváleno	15 / 0 / 0
	3. Financování investiční akce – cyklostezka Olomouc, Černovír – Štěpánov	Schváleno	15 / 0 / 0
	4. Rozpočtové opatření č. 20	Schváleno	15 / 0 / 0
	5. Záměr prodeje starého automobilu a nákup nového automobilu pro Městskou policii Štěpánov	Nehlasovalo se	N/A
8. zasedání 16.11. 2023	1. Žádost ZŠ o příspěvek na energie	Schváleno	8 / 0 / 2
	2. Odkoupení pozemku veřejného prostranství od Z. Vychodila, manž. Opluštilových	Neschváleno	10 / 0 / 0
	3. Kupní smlouva – středisko ZD Unčovice	Schváleno	10 / 0 / 0
	4. Žádost o vyřazení majetku	Schváleno	10 / 0 / 0
	5. Osadní výbory	Schváleno	10 / 0 / 0
9. zasedání 12.12. 2023	1. Návrh Obecně závazné vyhlášky o místním poplatku za užívání veřejného prostranství	Schváleno	12 / 0 / 0
	2. Návrh Obecně závazné vyhlášky o místním poplatku za obecní systém odpadového hospodářství	Schváleno	12 / 0 / 0
	3. Návrh Obecně závazné vyhlášky o místním poplatku ze psů	Schváleno	12 / 0 / 0
	4. Koupě poz. p. č. 1832/2 k.ú. Štěp. u Ol. (p. Stejskalová)	Neschváleno	12 / 0 / 0
	5. Smlouva o budoucí darovací smlouvě KÚOK chodníky Mor. Huzová	Neschváleno	12 / 0 / 0
	6. Prodej pozemku p. č. 1274 k. ú. Štěpánov u Ol.(Fochrovi)	Neschváleno	12 / 0 / 0
	7. Mimořádné odměny starosty, místostarosty a členům výborů ZM	Schváleno	9 / 2 / 1
	8. Vnitřní směrnice č. 46a/2023 – Stravování uvolněných členů zastupitelstva města	Schváleno	12 / 0 / 0
	9. Rozpočet 2024	Schváleno	12 / 0 / 0